

1075

Samuel Johnson

P

53

OEE Könyvtár
Áll.Ell. 2018

AZ ERDŐ
ÉS ANNAK FENTARTÓJA
HAZÁNKBAN
A MÁSODIK ÉVEZRED ELEJÉN.

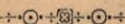
IRTA

PODHRADSZKY EMIL

az „Erdészeti Ujság“ szerkesztője és kiadója.

A. k. 2569.

SZÁSZSEBESÉN.

STEGMANN JÁNOS NYOMÁSA ÉS KIADÁSA.

1898.

Tisztelete és nagyrabecsülése je-
lént:

Károlyváros 1907. évi június hó 25-én

Posthrasphy Emil

Művecskémet, mely eddig a maga nemében egyedül áll és mint uttörő, természetszerűleg csak hiányos lehet, a hazai erdészeti altiszti személyzetnek ajánlom és kérem, hogy azt szívesen fogadni s hibái iránt elnézéssel lenni sziveskedjék; egyuttal pedig további támogatását is kérem munkálkodásomhoz, hogy annak jövőben nagyobb sikere lehessen.

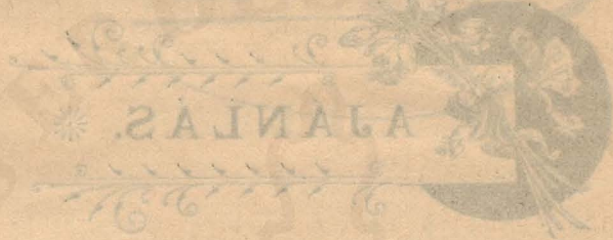
A szerző.

Portulaca és nagyrakécskés je.

Április 1907. június 15. 25³

Portulaca

Művészként, mely addig a maga nemében egyedül állt és
mint utolsó, formázottságú csak hiányos lehet a hazai
erdészeti állomány személyzetének ajánlom és kérem, hogy az
szükség esetén fogadjon a hibái iránt minél kevesebb
szélességgel tovább támogatást és kérem munkájában
hogy, hogy annak jövőben nagyobb sikere lehessen.

A 25670

Előszó.

Minden cselekedetünknel, minden lépésünknel, melyet megtenni akarunk, kell, hogy bizonyos cél lebegjen szemünk előtt, melynek elérését óhajtjuk. Az olyan emberre, ki céltalanul bolyong ide-oda, azt szokták mondani, hogy bolond.

Midőn ennek a füzetkének a megírására határoztam el magamat, tisztában voltam azzal, hogy nagy fát akarok mozgatni s gyöngé ahoz az én erőm, hogy nagyot, maradandót teremtsen és csak kísérlet az, amit tenni akarok, de hát mindegy, bizonyos célom mégis csak volt, a melyet elérni óhajtottam nem csak füzetkém megírásánál, hanem a melynek elérésére irányítva van már évek óta minden cselekedetem s hogy célomat eddig nem értem, nem a magam jóakarátán múlt, hanem bizonyosan azon, hogy erőmet túlbecsülve, nagy fába vágtam fejszémet, azok pedig, a kiknek segedelmére, támogatására számítottam, cserben hagytak akkor, midőn segítő kezeikre legnagyobb szükségem lett volna.

Célom volt mindig s célom ma is a hazai erdészeti altiszti személyzet javának és jólétének előmozdítása.

Ez a szent cél — mert ki merné szent voltát megtagadni? — lebegett és lebeg szemeim előtt s vezet minden utamon, minden cselekedetemnél, mint amikép a népszabadító Jósuát vezérelte a tüzes oszlop a sivatagon, ennek a célnak a gondolatával foglalkozom minden

munkálkodásomnál s ez nem hagy nekem nyugtot akkor, midőn a nap fáradalmaitól elcsigázott testem, lelkem pihenésre vágyik.

Az erdészeti altiszti személyzetnek még mindig mostoha sorsán csak az igazi erő, csak az igazi hatalom segíthet s ezért tartottam szükségesnek és célhoz legjobban vezetőnek azt a módot, mely hivatva van a legnagyobb hatalomnak, a közvéleménynek a figyelmét fölébresztetni, a nagy közönség érdeklődését fölkelteni s azt késztetni arra, hogy emelje föl szavát kedveltjeim érdekében, mit ha megtesz, nyert játékunk van, mert hiszen tudvalévő és megeczáfolhatlan igazság az, hogy: „a nép szava Isten szava“.

Arra, hogy a nagy közönségnek figyelmét valamire fölhívjuk, első sorban az szükséges, hogy azt, a minek érdekében segítő kezét igénybe venni óhajtjuk, vele megismertessük. Mi más lehetne tehát célja füzetkémnek, mint az, hogy az erdészeti altiszti személyzetet bemutassam annak, kinek pártolását annyira óhajtjuk, bemutassam a nagy közönségnek, és pedig nem hamis mezbe burkoltan, ál dolgok fölsorolásával, hanem az ő természetes meztelenségében, az ő valóságában.

Midőn valaki más embertársán segíteni akar, szükséges, hogy előbb megismerje annak búját-baját s lássa, hogy tulajdonképpen mi az, a min segíteni kell, mert a rosszul alkalmazott segítség gyakran többet ront, mintsem használ. Így kell nekünk is rámutatni azokra a bajokra és visszásságokra, melyek az erdészeti altiszti testület életét élősködéssé teszik s melyek miatt a helyett, hogy nemes hivatásához képest s a kor szellemével haladva fejlődnék, mind jobban elcsenevészik.

Jól tudom én azt, hogy lesznek olyanok is, kik rossz néven fogják venni, hogy a dologba beleártom

magamat s talán „fogadatlan prókátornak“ fognak nevezni, de hát ha az erre szellemi képzettségüknél, magasabb társadalmi állásuknál, számot tevő tekintélyüknél fogva magasan fölöttem állók, kiknek szava pedig bizonyára többet nyomna a latban, mit sem tesznék, megbocsáthatatlan bünt vélnék elkövetni akkor, ha hallgatnék, midőn megadatott nekem a szónak ereje.

Nehogy pedig azt higgye bárki is, hogy az erdészeti altiszti személyzet életviszonyaiból és helyzetéből meritett egyes sötétebb pontoknak a célja harcztot kezdeni a fenálló jogrend ellen, avagy pedig hogy az osztálygyűlölet szítását tartanám hivatásomnak, előre is ki kell jelentenem, hogy mindaz, amit itt megírtam, a tiszta való, sőt talán a tényleges helyzetnek nem hogy hű, de hízegő képe.

Sok küzdelem árán, nehéz viszontagságok jármában szerencsésen túlélte szeretett hazánk az első évezredet s most rakja le alapfalát a másodiknak. Ha helyes alapot akarunk létesíteni, első és főtörekvésünk kell hogy az legyen, hogy boldoggá és megelegedetté tegyünk minden honpolgárt, mert csak az összességnek a boldogsága és megelegedése teszi boldoggá és erőssé magát a hazát. Orvosolnunk kell minden bajt gyökerében s hogy ezt tehessük, első sorban meg kell azt ismernünk, nem riadva vissza annak keresésénél esetleges súlyos voltától.

Szükséges még az is, hogy az erdészeti altiszti személyzetet eddigi tespedéséből kiragadva, tettekre buzdítsuk, erejét fölvilanyozzuk a létért megvívandó küzdelemhez s ez füzetkémnek a második célja.

Nem áhitoztam soha hirnévre szert tenni, mások szerencséje hidegen hagyott s nem irigyeltem azt; földi javak hajhászása távol állt mindig tőlem; csekély munkakörömben nem bántott a szegénység

tudata s nem lohasztotta le munkakedvemet; nem ke-
restem soha elismerést, mert hiszen ez korunkban úgy
is olyan ritka, mint a fehér holló, de ha magam elé
tűztem valami célzt, akkor nem ismertem akadályt, mely
annak elérésében meggátolhatna. Nem vágytam gyarló
emberek segítségére: Isten segedelme volt mindig az,
melynek megadásáért fohászkoztam. Az Ő neve a kezdet
és a vég.

Szerény munkámhoz is, melyet ime a nagy közönség
elé bocsátok, kérve azt egyuttal, hogy gyarlóságaim és
hibáim iránt elnéző legyen, Istennek segedelmét kértem
s kérem most is, hogy legyen és maradjon velünk
mindörökké!

A szerző.

I. Az erdő.

Jelige: „Ezt a kerek erdőt
járom én . . .“ Népdal.

Mikor a pusztaságokon bolygó utas a nap sugarainak he-
vétől eltikkadva bágyadt tagjait már alig vonszolja, ajka szomjtól
repedez s a már régen a nagy távolban megpillantott erdőhöz
ér, buzgó fohász emelkedik kebléből az egek urához s hálász-
vakat rebeg hozzá ama mérhetlen nagy jóságaért, hogy az erdőt
megteremtette. Az erdőt, földünknek eme legfőbb, legszebb
ékességét.

Itt a nap hevítő sugarait fölfogja fejről a százados fák
sűrű lombja, a szikla oldalából kibugyogó csermely eloltja égető
szomjuságát, a fák ágain vidáman szökdécselő madárcák ezer
hangu danája, csicsergése fölkelti keblében a nemesebb érzelmeket,
a lágy szellő által mozgásba hozott lombok susogása csendes
álomba ringatja.

És ez az álom olyan édes, olyan kellemes. Elfeledteti az
élet sanyaruságait, inségét, éhségét, az ezerféle apróbb-nagyobb
hajókat és gondokat s elragadja a pihenő lelket egy boldogabb
hazába, hol csak a meglegedés és örökös öröm honol. A gaz-
dagok hattyu pehellyel telített selyem párnája, szobájuk mester-
kéltségek illata, a kierőszakolt csönd, mind ezek nem hozzák meg azt
az éltető álmot, melyet a természet fia — fejét a mohos sziklára
hajtván élvez. Amazok álma érzéketlen kábultságot okoz, mely
nem üdit, hanem kifáraszt, mely nem éltet, hanem elzibbaszt,
mely nem emel föl a mindennapiság fölé, hanem lever, emezt
ellenben kellemes mámor fogja el, a jótékony álom megedzi, föl-
frissíti idegeit, testének, szellemének új rugékonyságot kölcsönöz,
vidorrá teszi, felujtja benne az életkedvet, szóval az egész ember
ujjá születik.

Azt mondják, hogy a nagy természet Isten temploma. Ezt én szívesen elhiszem, de csak akkor, ha ezt a kijelentést a nagy természet egy részére és pedig az erdőre vonatkoztatjuk, mert igaz ugyan, hogy a sivatag, a pusztaság is nagyszerű az ő mérhetlenségében, a tenger is az, akár sima csöndességben, akár pedig vészeinek közepette eget ostromló hullámainak bömbölésszerű morajával s mindkettő képes az emberben nemes irányú elmélkedéseket ébreszteni, mégis az erdő az, a mely az ember ihlettségét leginkább fölkelte, őt a teremtető közelébe vonja, — ez az, hol az ember magában sem érzi magát elhagyottnak, hanem minden fában, minden bokorban, minden madárkában társat vél föltalálni, kivel szóbeszédbe ereszkedhetik, ki előtt szívét kitarthatja.

Az ember feje fölött összefolyó koronája a fának mintegy baldachynt képez s méltó bolthajtása a természet nagy szentegyházának s hol az az orgona, melynek hangjai csak meg is közelítenék a báját ama gyönyörű összhangnak, melyet a százados fák dus lombzatának susogása a százféle madárdallal elegyítve s szép harmóniába olvadva képez? Ezeket bámulva, magasztos eszmék kelnek életre az ember agyában, szíve kitágul, a benne dúló érzelmek erővel törnek utat maguknak a szabadba s szinte kedve kerekedik fölhágni a legmagasabb köszirtre s innen hirdetni fennhangon Istennek mérhetlen jóságát és nagy dicsőségét.

Hallhatatlan költőnk Petőfi mondja ugyan egyik versében, hogy: „Szeretem a pusztát!” mert hiszen ő annak a szülöttje volt, ott ringott bölcsője, ott hintette rá áldásteli első csokját a múzsa, de azért ő sem zárkozhatik el attól, hogy itt-ott az erdőt, annak magasztos szépségeit meg ne bámulja, meg ne énekelje, sőt mikor dicső kortársaival, Kerényivel és Tompával a költészet nemes mesterségében versenyre kel, nem a pusztát, az ő dédelgetett kedvenczét énekli meg, hanem az erdei lakot.

A rengeteg Kárpátok régi, híres rablóiról nem egy esetben említi a szájhagyomány, hogy rabló kalandjaikról visszatérve az őserdők rengetegeiben levő tanyáikra, valóságos istentiszteletet tartottak s ha csak szerit tehették, ehhez még papot is kerítettek maguknak s megalázkodó szívvvel hallgatták annak dorgáló, intő szavait s vezekeltek bűneikért. Hasonló jelenséggel a pusztai betyároknál sehol sem találkozunk. Vajjon ebben az esetben is nem az erdő nagyszerűségének jótékony befolyását kell-e gyani-

tanunk, mely legalább időközönként s ha rövid időre is szelidítőleg hatott az elvadult erkölcsökre?

Ha az erdő eme szépségein kívül semmi egyebet sem nyujtana az emberiségnek, még akkor is azt legfőbb kincsei egyikének kellene tekinteni, pedig hát ez csak esztétikai haszon, egyébre nem való, mint hogy az ember szívét, lelkét gyönyörködtesse. Hol van azonban ama mérhetetlen és sok különféle szolgálat, melyet az erdő még e mellett tesz? Ha valamennyit csak röviden is elő akarnók sorolni, köteteket kellene összeírni s midőn azt hinnők, hogy már mindent alaposan kimerítettünk, vennők csak észre, hogy még alig mondtunk el valamit. Itt csak hozzávetőleg s nagy vonásokban akarunk egy párt fölemlíteni.

Első és mondhatni legnagyobb hasznossága az erdőnek, hogy az életünk föntartására nélkülözhetlen levegőt folyton tisztítja, kipárolgásával az egészségre jótékonyan ható elemekkel gazdagítja; a tikkasztó meleget ellensúlyozza; a mezőgazdaság által munkált területeket a szélvészek és viharok dühétől óvja, a felhőszakadások, nagy hóolvadások alkalmával az árvizek ellen véd. Ezek mind olyan általánosan ismert tények, melyek bővebb bizonyításra nem szorulnak, mert ha csak az utolsó tételt tekintjük is, a tapasztalat mutatja, hogy minél elterjedtebb volt az őserdőség, annál kevesebb volt az árvíz veszedelem s az erdő pusztulásával e romboló vész is évről-évre megújuló réme lett hazánknak.

A második nagy haszon, melyet az erdő fája nyújt, háztartásunk, mezőgazdaságunk s iparunk minden ágazatában nyilvánvaló. Butoraink, házi és gazdasági, ipari eszközeink majdnem kizárólag fából készülnek, vagy az azoknak legalább is egy részét képezi, sőt — mit legelső helyen kellett volna emlitenem — lakhelyeink legfőbb alkatrészei is fából készítvék.

Fűtéshez, főzéshez pedig csekély kivétellel még mindenütt a fa szolgáltatja a tüzelő anyagot.

A bányászat, kohászat faszén nélkül el sem képzelhető, ujabban pedig a papirgyártásnál is nevezetes tényezővé vált az erre rostos voltánál fogva kiválóan alkalmas faanyag.

A régi jó időkben — mint azokat nevezni szokás — a fának ennyiféle hasznát nem ismerték; akkor az erdő csak arra volt jó, hogy a szükséges tüzelőfát, az egyes házi- és gazdasági sze-

rekhez s építkezésekhez szükséges anyagot szolgáltatassa, mit könnyen meg is tehetett, mert a gyérbő népesség mellett a szükséglet sem volt valami nagy, e mellett képezte az erdő az uraságok mérhetlen gazdagságu vadászterületét, a pásztor ember nyájainak dus legelőjét és a haramiák, vagy más üldözöttek kitűnő buvóhelyét. Ez volt azután oka annak, hogy az emberiség szükségleteit beláthatatlan időkre fedezve látván, nem nagy gondot vetett az erdők miveltetésére, hanem ezt rábízta az anyatermészet gondjaira s hosszú időn át ment is ez így: az erdő megmaradt erdőnek s fedezte urainak minden szükségletét.

Ez azonban soká így nem tarthatott. Az emberi életben magában az évszázadok csak perczeket jelentenek ugyan, de az elme alkotásai e perczek lefolyása alatt mérhetlen óriási lépéseket tesznek s vizsik az emberiséget végczélja, a tökéletesség felé. Az emberi természet olyan, hogy minél többje van, annál többet kíván s hogy célját elérhesse, agya soha sem nyugszik, hanem mindig kutatja a módját annak, mi kényelmét, jólétét biztosítani képes.

Az ipar, a kereskedelem csak rövid pár évtized óta is oly óriási haladást tüntet föl, mely szinte megdöbbeníti a figyelmes szemlélőt. Száz és száz új iparág támad, mely létét az erdőnek köszönheti s mely ennek kihasználására szorul.

Hogy többet ne mondjunk, vegyük csak a legcsekélyebbet, mit az ember nem is vélne számottevőnek, a gyufát. Erre a manapság már nélkülözhetetlen házi szerre időnkben annyi fát pusztítanak el, a mennyi régente egész nagy vidékek összes faszükségletét földözte volna.

Természetes, hogy ilyen fokozódó szükséglet mellett az erdők rengetegjei gyérülni kezdtek, kivált miután a közlekedési viszonyok is a vasutak, a gőzhajózás által a szállítást hova tovább könnyebbé tették. A tölgy és cser óriások s a havasok királya, a fenyő, egymásután hullatták porba büszke koronájukat a civilizáció irgalmatlan fejszéjének csapásai alatt. Mint a fékevesztett őrült, úgy pusztított ez a civilizáció gyönyörű őserdeinkben.

Az addig hozzáférhetlennek tartott rengetegeik, melyeket emberi láb alig taposott s csak a nemes bölénybika vivott bennök élet-halál harczot a medvével, vagy vágytársával a szerelemben, visszhangzani kezdtek a fejsze csapásaitól; az ősz tölgyek szűz

lombozatát pedig belepte a különféle gyarak, fűrészek, a vasuti mozdonyok nehéz, fojtó füstje. Az erdő pusztult, a nemes vad huzódott beljebb - beljebb rejtekeibe, míg a csendháborítók az utolsóból is kiszorították s faja némelyiknek végleg ki is veszett.

A szélvihar szabadabban kezdte járni az országot, a magasból lezúduló vizek tömegét nem volt, a mi föltartsa, azok fékevesztetten rohantak le a magas bércekből a mérhetlen rónaságnak, szakgatva, törve, zuzva, rombolva mindent, mit utjukban találtak.

Hogy is mondja csak a költő?

„Mint az örült, ki letépte lánczát,
Vágtatott a Tisza a rónán át.
Zugva, bögve törte át a gátot,
El akarta nyelni a világot!”

Siralmas, nagyon siralmas képe kezdett lenni hazánk egyik legfőbb diszének: az erdőnek.

Az erdőbirtokosok örültek az új helyzetnek, mert hiszen ama birtokuk, melynek eddig hasznát alig látták, csak úgy ontotta a jövedelem ezreit s a nagy urak legnagyobb része, hódolva az akkori divatnak, gondtalanul élte világát a külföldi nagy városokban, vagy egyes fürdő és mulató helyeken s örvendő dörzsölte kezeit a fokozódó jövedelem láttára, nem is gondolva arra, hogy az ilyen rabló garázdálkodásnak egyszer véginek is kell szakadni. Arra, hogy a pusztuló erdők helyét ujjal kellene pótolni, alig gondolt valaki, a mit pedig a természet maga igyekezett a Mindenható kifogyhatatlan jóságából kipótolni, följutani, azt sietett a pásztorok lelketlensége tönkre tenni.

Még pár évtized s kesereghettünk volna erdőink tar helyén, mint hajdanában Márius Karthágo városának a romjain.

A legvégső szükségben, midőn már szinte le kellett tenni a mentés lehetőségéről, hangzott föl a tiltakozó szózat:

„Ne tovább!”

Felhangzott pedig onnan, honnan méltán el is várhattuk: a magas kormány ajkairól.

Egy igénytelen szerény férfiú, kit alig ismert valaki, kit az élet zajában a világ alig vett észre, hivatalos szobájának csöndes magányában, az élet küzdelmeinek, különféle fáradalmainak közepette, hangya szorgalommal munkálkodott fölépítésén annak,

mit mások ezrei jobb ügyre méltó buzgalommal igyekeztek lerombolni s a néma bötübe öntve igaz lelkesedéssel párosult mély tudásának gyümölcsét, egyszerre mint a villám fölrázta kábultságából a hazát s fölemelve tiltakozó szavát az esztelen erdőgazdálkodás ellen, előmutatta hosszas, fáradságos munkálkodásának az eredményét, mely nem volt más, mint az

„Erdő törvény“.

Az ország nagyot bámult. Sokan boszankodtak, hogy hát az ő tulajdonukba mit akar avatkozni az ország, mikor annak ahhoz semmi köze, sőt még a jobbak is, kik belátták, hogy a régi nyomokon haladva, erdészetünk mihamarább el fog pusztulni, kételkedően rázták fejüket s nem akarták hinni, hogy a segítség még lehetséges.

Pedig hát azóta még két évtized sem telt el s az eredmény már is meglepő, sőt meglepőbb, mint a milyet még a legvérmesebbek is reményleni mertek.

Az oktan pusztításnak egyszerre vége szakadt s a holdak ezrei, melyek eddig kopáron meredeztek s fárasztották pusztá ridegségükkel a szemet, mintegy varázsütésre benépesedtek a fák millióitól.

Az erdő most is termi áldásos gyümölcsét a szorgalmatos kéznek, de a nélkül, hogy eme jövedelmi forrás kiapadásától tartanunk kellene, sőt olyannak mutatkozik az, mint a szárepti özvegy asszony olajos korsója, mely tudvalevőleg a próféta áldása következtében soha sem ürült ki.

Ama jeles intézkedés, hogy a kopár területeknek beültetésére a szükséges csemeték millióit ingyen adják a kincstári erdőhatóságok, olyan helyeken is teremtett új erdőket, melyek különben fát soha nem látták volna s csak sovány kecske legelőre lettek volna alkalmasak.

Hogy ez hazánk gazdasági jólétére idővel, mikor ezek az ujonnan keletkezett erdők is jövedelmezni fognak, mily nagy befolyással lesz, alig lehet számokban kifejezni.

Ezt a rendkívüli eredményt azonban magával a holt betüvel elérni még akkor sem lehetett, ha az a „törvény“ mezébe öltözködött is, mert a betü, legyen az még oly szép, még oly fontos is, ha nincs, a ki okosan alkalmazza, pusztán csak betü marad

s a törvény, melyet nincs a ki végrehajtson, nem törvény. Itt is szükség volt munkatársakra, és pedig nemes törekvésű, lelkesedni tudó, buzgó s a mi a legfőbb, szakavatott munkatársakra, kik fölfogva a törvény nemes intencióit, azokat magukává tegyék s föláldozva kényelmet, házi örömeiket, életüket önzetlenül azoknak szenteljék.

Hála Istennek, akadtak ilyenek is fölös számban s daczára annak, hogy nem várhattak buzgólkodásuk jutalmául sem jólétet, sem gazdagságot, hanem legföllebb egy kis elismerést, a reájuk bizott tántumot olyan derekasan forgatták, hogy méltán kiérdemelték a gazdának ama szavait: „Jól vagyon, jó és hű szolgám, kevésben voltál hű, sokra bizlak ezután!”

Ezek a derék munkatársak, az erdészeti eme buzgó, önzetlen, fáradhatlan, lelkesült munkásai voltak az erdőtisztek és az altisztek.

Ennek a füzetkének főczélja lévén az erdészeti altiszteket, vagy a mint őket általában hívják, erdőőröket mutatni be munkálkodásukban s viszonyaikkal a nagy közönséget megismertetni, a nélkül, hogy ez által érdemükből a legcsekélyebbet is levonni, becsüket apasztani akarnám, mellőzőm az erdőtiszteket és az ő derék munkájuknak a méltatását s egyenest az ő jobb kezükre, munkálkodásuk buzgó társaira, az erdőőrökre térek át, hogy pedig ezt megtehessem, szükséges először is pár rövid vonásban összefoglalni azt, hogy mi is tulajdonképpen az erdőőr s itt elértünk füzetünk második fejezetéhez, mely ezt a kérdést megvilágítja.

II. Az erdőőr.

Az erdőőr (erdővéd), mint már neve is mutatja, az erdőnek az őre, vagy ha az erdővédet vesszük, annak védője. Ebből nyilvánvaló, hogy életének legfőbb föladatát képezi az erdőt őrizni, védeni. Ilyen erdőőrök már a legrégibb időkben is voltak s a vidékek és szokások szerint leginkább erdőcsőszöknök, erdőkerülőknek nevezték őket. Hivatásuk régente tisztán abból állott, hogy a reájuk bizott erdőt a fatolvajoktól őrizték, a vadat az orvvadászoktól óvják, a szükséges fát levágassák s elszállíttassák. E mellett nem ritkán még csizma tisztításra, nyársforgatásra s

más egyéb ilyen épületes foglalkozásra is fölhasználták, csak mellesleg említvén, hogy vadászatoknál s más kirándulásoknál ők voltak az uraságok teherhordozói, hátukon czipelvén az elemózsiát, a pinczetokot és a lelőtt vadat. — Fizetésük megfelelő volt ama fontosságnak, melyet állásuknak tulajdonítottak. Egy pár sajn forint, egy kis komenczió, egy pár talpalás csizma stb., a legfőbb jövedelmet a azonban szabad lopás képezte, mint ez általában a régi jó időkben minden gazdasági alkalmazásnál dívott. A ki azután ügyes volt, illetve lelkiismerete könnyen volt elaltatható, nem is érezte magát valami rosszul ilyen díjazás mellett, sőt volt akárhány olyan, a ki vagyona, jómódra tett szert. E mellett még mint urasági alkalmazott a jobbágyság előtt bizonyos tekintélynek is örvendett, annyival inkább, mert akár hányszor csak egy szavába került s a neki nem tetsző ember csak azon vette magát észre, hogy lekapták tiz körméről s végig hegedülték rajta az olvasatlan huszonötöt, hogy még halálos ágyán is megemlegette.

Az erdőőri állás nagyobbárszt átöröklés útján lett betöltve s lehetett akárhány családot találni, melynek tagjai évszázadokon át apáról fiura örökölték az uraság erdőőri állását, nem azért, mintha talán ezt tartották volna a legjobbnak, vagy ennél jobbra szert nem tehettek volna, hanem egyszerűen úgy voltak vele, mint a tormába esett féreg, mely meg van győződve arról, hogy a tormánál edesebb gyümölcs nincs, bizonyosan azért, mert még mást nem izlett.

Az ilyen erdőörök minden tudásukat az évek hosszú tapasztalataira alapították, mi utóvégre is nem megvetni való dolog, csak az volt a baj, hogy az a tér, melyen tapasztalásuk mozgott, fölötte kicsiny volt, mert mint már föntebb megjegyeztük, összes teendőjük abban állott, hogy az urasági major részére szükséges szerszámát és a konyha tüzelőfáját kivágatták. Erdészeket a régi kor alig ismert, szakavatottakat pedig éppen nem. Az erdési teendőket az uradalmi ispán vagy kasznár végezte, nem állván azok egyébből, mint a fa kivágásának elrendeléséből s a vadászatok rendezéséből. Ezt természetesen akár ki is könnyen elvégezhetette, de hiszen a gazdatisztek nem is voltak szakszerűen képzett férfiak s legnagyobb részük a szegényebb rokonságból, bukott s e szerint végzett földesurakból, no meg kicsapott diákokból állott. Került ugyan egy-egy fölvilágosodott s a külföldet utánozni akaró ur,

ki utaztában meglátta a külföldi mintagazdaságokat s azt, hogy azok az övéhez képest — bár sokkalta kisebbek — aránytalanul többet jövedelmeznek s ezt maga is elérni óhajtván, fogott magának valami hohenheimi gazdasági iskolát végzett tisztet s beállította nagyságra nézve akárhány kisebb önálló német fejedelemséggel vetekedő pusztájába, de a vége rendesen csak az lett, hogy az ipse az ő gazdálkodási tudományát a mi népünkbe beverni nem tudta, a mienket pedig az ő gyomra nem vette be s így mihamarább fölszedte sátorfáját s ment vissza a murek-czuszpájz hazájába.

Az ilyenek azután az erdészethez is konyitottak valamit, de azért összes tudományuk alig ért föl a honi tapasztalt erdészeink s erdőreink tudásával, mely éppenséggel elegendő volt az erdőnek olynemű kezelésére, a milyen akkortájt divott

A viszonyok megváltoztával s kivált az erdőtörvény meghozatalával azonban a meglevő tiszti és altiszti személyzet elégtelennek bizonyult. Az erdőnek okszerű kezelése megkívánta a nagyobb szakképzettséget s első teendője is volt az államnak a meglevő anyagot megrostálni, a vizsgálatnál alkalmatlannak talált elemeket kiselejtezni s a jövőre nézve csak a rostában megmaradt tiszta magot meghagyni. A hirtelen beállott változás azonban nagy bajnak lett okozója: a fokozott igények nagy személyzet szaporítást igényeltek s ilyen élőkészítve nem volt. A hirtelenében fölállított szakiskolák az igényeket csak lassacskán tudták kielégíteni s még altisztjeink legnagyobb része ma is olyanokból áll, kik szakismeretüket részint gyakorlatból, részint pedig a Bedő-féle „Erdőőr“ című szakkönyvből magán szorgalom útján szerezték meg s ennek alapján nyerték el a vizsgán képesítésüket.

Távol legyen tőlünk azt állítani, hogy az ilyenek hivatásuknak nem lennének képesek éppen olyan jól, sőt nem egyszer jobban megfelelni, mint a szakiskolát végzett újabb nemzedék, de általánosságban véve még is már a dolog természeténél fogva föltételeznünk kell, hogy a két éven át gondos, kiválóan szakavatott kezek vezetése mellett tanuló szakiskolásoknak sokkalta jobban módjukban van magukba szedni a szükséges tudományokat, mint azoknak, kik ebben gyakran minden előtanulmány nélkül saját gyöngye erejükre voltak, vagy vannak utalva.

Ilyen nehézségek mellett még az sem a legutolsó, hogy az erdőőri pálya minél kevesebb rózsát, de annál több tövist terem és éppen nem alkalmas arra, hogy képzetesebb elemeket magához csábítson.

Olyan egyén, ki magasabb iskolák végzése után lépne erre a pályára, alig akad, mert hiszen tudását bármely téren úgy a kényelem, mint jövedelmezőség tekintetében sokkal jobban érvényesítheti. Eddig a legnagyobb kontingenst a kiszolgált altisztek és csendőrök szolgáltatták, újabb időben pedig, hogy a gyárilap a kisipart leszorította a piacról s az ezt üzőnek a mestersége után való megélhetést szinte lehetetlenné tette, az iparosok nagy száma vetette magát az erdőőri pályára, akár érzett magában erre kedvet, képességet vagy hivatást, akár nem, mert idővel mindenbe bele-törődik az ember, némi igyekezettel minden tudást elsajátíthat és utóvégre is az erdőőri állás — kivált az államkincstárnál — ha nem is fényes és uri módot, de legalább biztos, szerény megélhetést biztosított számára.

Azt hinné az ember, hogy ama rohamos lépések mellett, melyeket az erdőgazdaság a legutóbbi években tett s az azt elősegítő tényezők, az erdőőrök minősítésénél megkivánt fokozottabb kívánalmak következtében ezeknek sorsában is nagy fordulat állt be a multhoz képest, mert hiszen ezt már a dolog természete úgy hozná magával.

A kiterjedtebb ismereteket, előtanulmányokat igénylő nagyobb munkakörnek, a betöltött szerep nagyobb fontosságának aránylagosan növelni kellett volna az abban szorgalmazatoskodónak anyagi jólétét, társadalmi állását, tekintélyét is mégis mindezekből alig történt eddig valami.

A javadalmazások legnagyobb részben a régiek maradtak, az erdőőrnek társadalmi állása alig különbözik — kivált a magánosoknál — a régitől, a köznép előtt való tekintélye pedig eddig nem hogy emelkedett volna, de inkább csökkent, sőt hogy a gyermeket valódi nevén nevezzük: a nép az erdőőrt nem tiszteli, nem becsüli meg, hanem mig egyrészt féli, másrészt gyűlöli, mert benne látja erdőpusztítási, falopási, vadászó hajlamainak egyedüli s legelkeseredettebb ellenségét és akadályozóját.

Sokan élnek még most is abban a tévhitben, hogy az erdőőrnek a szolgálata, hivatása még ma is csak az, a mi régen volt s nem

külömb, mint a szőlőpásztoré, a krumpli — vagy kukoriczacsőszé.
Milyen tévedés!

Az erdőőrnek korunkban mindazt ismernie kell a gyakorlatban, mit szakavatott föllebbvalója elméletileg is tud.

Értenie kell a magvak gyűjtéséhez, átteleltetéséhez, elvetéséhez, a csemeték neveléséhez, ápolásához, azok kiültetéséhez, gondozásához; ismernie kell a különféle fanemeket, azoknak tulajdonságait, termékeit és hasznait, tudnia kell kiválasztani minden egyes fanem részére a megfelelő talajt, értenie kell a meglevő erdő szakszerű kihasználását s tudnia kell a kiirtott helyén újat teremteni. Kell, hogy az erdő,- vadászati,- halászati,- vizjogi törvényeket legalább főbb vonásaikban s lényegükben ismerje. Szükséges, hogy az erdő fahozamát fölbecsülni, az egyes törzsek köbtartalmát kiszámítani tudja. Értenie kell a tüzi,- épület- és egyéb haszonfa kitermelésének, esetleg a felszenítésének módját. Az usztatás és tutajozás mesterségében éppen olyan jártasnak kell lennie, mint a milyen az azzal foglalkozó munkás, sőt még jártasabbnak, mert csak így képes arra jól fölügyelni s vele szemben szükséges fölényét és tekintélyét megtartani; hogy a száraz és vizes csusztatók, usztató csatornák, duzzasztók, zsilipek, kőszekrények építéséhez, a gerebek és bakkok föllállításához értsen, a patakszabályozás minden csinyját — binyját ismerje, szinte mulaszthatlan kellék.

Jártasnak kell lennie a hasznos vadnak okszerű nevelésében, óvásában, e mellett értenie kell a kártékony vadak pusztításának különféle módjait, a mérgezést, csapdák föllállítását stb. A vadászatok rendezése és vezetése leggyakrabban az erdőőrnek a kötelessége. Ismernie kell a kártékony rovarokat és azok pusztításának módját és eszközeit. Az erdők védelmén kívül még azok kezelése és kihasználása is minden mozzanatában az ő közreműködése mellett történik. Gyakran meg lesz bizva a vízi- és gőzfűrészek kezelésével, hol azután értenie kell a fűrészsanyagának az osztályozását, raktározását, méretezését, ismernie annak kereskedelmi értékét. Ha a szükség úgy hozza magával, beviszik az irodába, tollforgató, írástudó embert csinálnak belőle, sőt vannak helyek, hol az erdőőrnek még a távirdát is kell kezelnie.

Ilyen sokoldalú foglalkozás mellett kell azután ügyelni az erdőőrnek a gondjaira bizott s gyakran 8—10 ezer holdon elterülő

erdőkre és az azokban tanyázó vadakra; viaskodnia kell a fatolvajokkal, vadorzókkal, tilosban legeltetőkkel s ezekből kifolyólag neki kell lennie a vidék leggyűlöltebb emberének, ki jóindulatra sohasem, gyűlöletre, üldözésre, megtámadtatásra azonban mindenkor számíthat.

Midőn más halandó puha párnái között édesdeden pihen a nap fáradalmai után, az erdőörnek a rengeteg vadont kell buvnia, fatolvajok, vadorzók után leselkednie, kitéve ezek támadásának s nem ritkán gyilkos boszujának. Mikor távozik csöndes házi tűzhelyétől, soha sem tudhatja, vajjon vissza fog-e még oda térni? Gyermekének mosolygó arcza fogja-e fogadni őt, a szerencsésen, épségben visszatértet, vagy pedig jajveszékelve boruland családja véres sebekkel borított, eltorzított hullájára? Midőn hű élettársával, gyermekeivel az asztalhoz telepedik, mindig aggodás foghatja el, hogy vajjon melyiküket fogja találni az a gyilkos golyó, melyet titkos ellensége az ablakon át beröpít.

De nem csak ő maga van kitéve ellenségei boszujának; leselkednek azok mindenre, ami az övé. Kárt tesznek legelő barmaiban, takarmányát, házat gyújtják föl, szóval semmitől sem riadnak vissza, csak hogy az üzelmeiket akadályozó embert elüldözzék vagy megsemmisítsék.

Mindezeket a veszedelmeket csak akkor kerülhetné el az erdőőr, ha megszegve esküjét kötelességét nem teljesítené, hanem nyugodtan elnézne minden garázdalkodást, mit a nép az ő gondjaira bizott erdőkben elkövet, igen, de akkor ott lebeg feje fölött a másik veszedelem: szolgálatadójának. föllebvalójának a haragja, hiszen neki felelnie kell minden lekisebb kárért s jaj szegény fejének, ha valamelyiknek az okozóját fölfedezni nem tudja.

Méltán kérdezheti mindenki, hogy az ilyen sokféle tudásnak, az ilyen terhes és veszedelmekkel teljes szolgálatnak mi is tulajdonképpen a jutalma? Hogy erre a kérdésre megfellehessünk, közelebről kell megvilágítanunk ama földi javakat, melyekben az erdőőr hazánkban ez idő szerint részesül.

A javadalmazás nem csak hogy nem egységes hanem inkább szerfölött elütő egymástól. Más az államerdészethnél, más a közalapítványoknál, a vármegyéknél, községeknél és ismét más a közbirtokosságoknál és magán uradalmaknál, váltakozik pedig hozzávetőleges számítással 120 és 600 forint között. Természetes,

hogy legkevesebben vannak olyanok, kik a magasabb fizetéseket és javadalmakat huzzák, míg a nagy tömegnek a csekélyebbel kell beérnie s egész életén át családjával együtt az inséggel és nyomorral küzdenie.

Azt fogják sokan mondani, hogy túlzásba megyünk akkor, midőn az erdőőröknél 120 forintos fizetést említünk, mert ilyenben legfőllebb csak az erdőszolgák, kerülők, csőszök részesülnek, de az illetők azt alig fogják tudni s alig akarják majd elhinni, hogy ezek az erdőszolgák s más hozzájuk hasonló szerencsétlenek gyakran ugyanazt a szolgálatot kötelesek teljesíteni, ugyanolyan területeket védeni és kezelni, mint a némileg szerencsésebb helyzetben levő magasabb rangu altisztek.

A lehetőséghez képest hű képet akarván nyújtani az erdészeti altiszti személyzet helyzetéről, azt először csoportosan, azután pedig részletezve óhajtjuk tárgyalni, külön fejezetet szánva ennek a fölötte fontos és eléggé nem méltányolható kérdésnek.

III. Az erdőőrök helyzete.

Az előbbi fejezetben legalább nagy körvonalakban leírtuk azt, hogy mi is tulajdonképpen az erdőőr s milyen az ő munkaköre, ebben a fejezetben ki fogunk terjeszkedni annak szolgálati és társadalmi helyzetére, valamint javadalmazására, szólva mindezekről először általánosságban, azután elkülönítve az állomások különfélesége szerint.

Az 1879 évi XXXI. törvényczikk míg egyrészt körvonalozta azokat a kivánalmakat, melyek az erdészeti altiszti pályához fűzvék, egyuttal meghatározta azt is, hogy mely erdőségek azok, melyeknél szakképzett és szakvizsgázott altiszti személyzet alkalmazandó. Két évtized mult el már ennek a törvénynek megalkotása és életbeléptetése óta s még mindig úgy találjuk, hogy az nincs ma sem teljesen végrehajtva, mert nem csak hogy magán uradalmak, de maga az államkincstárnak számos erdőrésze még mindig minden előtanulmány és a szabályszerű szakvizsga hijával szűkölködő egyéneknek gondviselésére és fölügyeletére van bízva. Elősegíti ezt nagy mértékben az a körülmény, hogy egyes közigazgatási

hatóságok a föntebb idézett törvény világos és félre nem érthető rendelkezései ellenére akár ennek nem ismerése, vagy félreértése okából, akár pedig azért, hogy az erdőbirtokosnak szivességet tegyenek, megengedik, hogy az erdőőri hivatalos esküt olyanok is letehessék, kik az erdőtörvény 37 §-ában körvonalozott képzettséggel nem rendelkeznek.

Az ilyen egyének rendesen a környékbeli lakosságból kiválasztva hivatásuknak alig felelhetnek meg olyan mértékben, mint ahogy az kívánatos lenne, mert míg egyrészt hiányzik náluk az erdőkezeléshez szükséges szakértelem, addig másrészt az erdővédelem is sokat szenved, mert az erdőkárosítók között nem egy koma és sógor akad, kinek üzelvei fölött szemet kell hunyni, de még a rokonságon kívül állókkal is csinján kell bánnia, mert hiszen állása nem állandó, hanem csak ideig-óráig tart s szolgálatából bármikor elbocsátható lévén, újból vissza kell térnie falujába és régi foglalkozásához s így a köznép jóindulatát és barátságát elvesztenie nem szabad.

Az erdőbirtokos látszólag hasznát veszi az ilyen napibéres segédőrök alkalmazásának, mert azok díjazása általában csekélyebb lévén, mint a milyet a szakképzett erdőőrnek adni kellene, megtakarítás mutatkozik, de a mint már mondtuk, csak látszólag, mert sokkalta többet veszít azután vagyonának minden helyes rendszer nélkül való kezelése és a sűrűn előforduló erdőkárosítások révén, mely utóbbiaknak a tetteseit a már felsorolt okoknál fogva az ilyen napibéres segédőrnek kipuhatolni csak ritkán sikerül.

A tulajdonos azzal szereti menteni szabálytalan eljárását, hogy szakképzett egyént nem kap, mert ilyenek még mindig kevesen vannak, ez a kifogás azonban meg nem állhat. Kísérjük csak figyelemmel a kincstári erdőknél kiírt pályázatokra beérkező kérvényeket s látni fogjuk, hogy ott, hol egy-két állomás van üresedésben, harmincz-negyven szakképzett erdőőr is folyamodik annak elnyerésére, már pedig ha hijával lennének a szakképzett egyéneknek, ez az eset itt sem fordulhatna elő.

A dolog bibije ott van, hogy a magán uradalmak nagy részében olyan nyomoruságos javadalmazásban részesítik erdészeti személyzetüket, hogy az a megélhetést nem biztosítja. Bezzeg próbálnák csak meg ilyen fizetés mellett kocsist vagy ökrös bérest

szegődtetni, majd meglátnák, hogy csakhamar maguknak kellene az ostor nyelét és az eke szarvát megfogni.

Itt még rá kell mutatnunk egy nagy visszaállásra, mely nem csak az erdészeti, de más altiszti, sőt tisztii állások betöltésénél a kincstárnál dívik. Az 1883 évi III. törvényezikk ugyanis abból a nemes intenczióból kiindulva, hogy a hadseregnél vagy csendőrségnél huzamosb ideig szolgált altiszteknek a jövőjét a polgári életben is biztosítsa, ezeknek egyes állások betöltésénél előnyt nyújt más pályázó fölött. Ennek az intézkedésnek humánus és valóban szükséges voltát elvitatni nem akarjuk, de nem is lehet, csak az a hiba, hogy a törvény szövege nagyobb részt hibásan lesz magyarázva s az újabb nemzedék már ritkán vesz magának fáradságot arra, hogy azt elolvassa, mert ha ezt tenné, nyomban rájönne, hogy a kiszolgált altiszteknek igenis előny nyújtandó más pályázók fölött, de csak hasonló minőség mellett. Szerény véleményünk szerint alkalmazható ez irodaszolgái, vasuti bakteri s más hason minőségű állásoknál, hol különös ismeretekre szükség nincs, de nem lehet helye ott, hol az állás kiváló szakszerű tudást is megkíván.

Innen van azután az a fonák állapot, hogy míg egyes erdők kezelése teljesen avatatlan kezekben van, addig a szakképzett erdőőrök megélhetésüket más idegen pályákon és téren kénytelenek keresni.

A megélhetési viszonyok az erdészeti altisztek legnagyobb részénél lehetőleg a legrosszabbak, mert falvaktól, városoktól s így az élelmi szerek beszerzési piaczatól távol az erdőségek rengetegeiben kénytelenítettven tanyájukat fölütni, a szállítási költségek élelmi czikkeiknek árát nem ritkán meg is kétszerezik, sőt van rá eset, hogy azt meghaladják. Akárhány olyan erdőorról van tudomásunk, kinek lakása 60—70 kilométernyire fekszik a legközelebbi piactól és olyan vidéken, melynek utai az évnék szinte kétharmad részében járhatlanok. Némelyiknek lakásához még csak kocsit sem vezet, hanem élelmét ló, sőt gyakran ember háton kell szállitania. A tél közeledtével az ilyen kedvezőtlen helyeken lakóknak hónapokra való élelemmel kellene magukat ellátniok, de hát melyik az, ki az ehez szükséges tőkével rendelkezik? Az, ki az erdészeti altiszti pályára akár a magában érzett hivatásból, akár pedig életviszonyai kényszere alatt lép, ritkán

tőkepénzés, takarékoskodni pedig nincs miből, mert az a szerény javadalmazás, mely fáradságos szolgálatának a díja, alig elegendő arra, hogy belőle egyik napról a másikra megélhessen, az pedig, hogy példát vegyen az ég madaraitól, melyek sem nem vetnek, sem nem aratnak, az élelmezés-, a mező liliomától pedig ruházkodás tekintetében képletnek ugyan szép, de az ember életében alig vihető keresztül.

Az ember földi hivatása a családalapítás és hasznos honpolgárok nevelése az utókor számára. Családalapításra legjobban van ráutalva az erdőőr, ki — mint már azt előbb is említettük — hivatásából kifolyólag gyakran száműzve van az emberi társaságból s így kénytelen magának élettársat keresni, ki vele magányát megossa s napi szükségleteinél segédkezet, betegágyánál ápolást nyújtson. A házasságot rendesen nyomon követik az apró csemeték s a pusztai lak évek során benépesedik, a szerény asztalt mosolygó gyermekarcok ülik körül s a mint ezek szaporodnak, olyan mértékben komorul el a családapa arca s gondteli felhők borítják homlokát.

Az, ami más halandónak gyönyörűség, neki bűt és gondot okoz. Itt a nyakán a legterhesebb gond: gyermekeinek nevelése. Igaz, hogy a nevelés alapja a jó házi nevelés, melyben a szülőnek részesítenie kell gyermekét, de mit ér az alap magában, ha azután rajta semmi sem épül?

A házi nevelést követnie kell az iskolai nevelésnek, ez lévén hivatva megadni a gyermeknek a műveltség ama fokát, melyet minden honpolgártól méltán és jogosan megkövetelhetünk, ha azt akarjuk, hogy szeretett hazánk más művelt országok mögött ne maradjon, és itt kérdezzük, vajon melyik része a lakosságnak van ebben a tekintetben is mostohább viszonyok között, mint az erdőőr, ki a városoktól, községektől s így az iskoláktól távol eső védkerületéhez van kötve családjával együtt? Az iskola messze távolságban, a fizetés csekély arra, hogy abból családotul megélvén, még idegen helyen, drága pénzen iskoláztassa gyermekeit. Ezek azután többnyire a rendszerint gyöngébb anyai kézre vannak utalva, mert a családapa még abban az esetben is, ha műveltsége magasabb fokánál fogva arra képes lenne, gyermekeit nem oktathatja, mert napjait, sőt nagyrészt éjszakáit is sulyos szolgálatának kell szentelnie.

Ilyen szomorú viszonyok között nem egy erdőőrnek kesergő s fájó atyai szívvel kell néznie szellemi silányságát, elzüllesztését ama szemefényének, mely kedvezőbb életviszonyok és körülmények mellett gondteli életét fölvidítani, az türhetővé tenni volt hivatva s öreg napjaira talán gyámolítója, fönntartója leendett, így pedig csak nyűg és búokozó a szülők nyakán azok egész életén keresztül.

„Minden országnak támasza, talpköve a tiszta erkölcs.“ Ezt az erkölcsöt a szülőnek kell ugyan beoltania a zsenge gyermekszívbe, de azt tovább fejleszteni, nagygyá, kiirthatlanná növelni az iskola föladata, mely pedig az erdőőr gyermekének csak ritkán hozzáférhető.

Mit szólunk még ama szerencsétlen napokról, melyeken a különféle betegségek, nyavalyák kopogtatnak be a szerény erdei lak ajtaján? Az orvosi segély, a gyógyító ír messze távolban van s még csak a jó szomszéd, barát vigasztaló szava sem csöpgögtethet némi reményt a vigasztalan szülői szivekbe s keseregve kénytelenek elnézni, miként sorvasztja az ádáz nyavalya azt az életet, melyért cserébe a sajátjukat is szívesen oda vetnék áldozatul, míg végre megjő a könyörületes halál és lezárja fagyos ujjával annak a szempárnak a pilláit, mely hajdan vidám fényességével gyönyörködtette sziveiket.

Ennyi viszontagság mellett testben lélekben megtörve mi vár azután egy hosszú életet előltött erdőőre akkor, midőn a természet megtagadja továbbra a szolgálat teljesítéséhez megkívánt egészséget, rugékonyságot és a fáradt test pihenésre vágyik? A legnagyobb részre az, mit olyan könnyű volt neki az erdők szolgálatában megszereznie: a koldusbot, mert hiszen községeknel, egyes uradalmaknál a nyugdíj üres fogalom, ott pedig, ahol ez megvan, rendesen talán elég arra, hogy éhen ne haljon, de kevés arra, hogy abból megélhessen.

Ebben a tekintetben még legjobb viszonyok között vannak az államkincstár szolgálatában állók, mert ezek csakugyan megkapják nyugdíjukat szolgálati idejükhöz mértten, de vajmi csekély ez a legtöbb esetben! Midőn fiatalabb éveiben ép testtel nehezebb s ezért olcsóbb eledelek mellett is alig volt képes napról-napra élni csekély fizetéséből, ennek bizonyos hányadából kell megélnie akkor, midőn az agg korral járó gyöngeség jobb életmódot követel,

midőn beköszöntenek a gyakori betegeskedések, melyek gyógykezelése tetemes kiadásokkal jár.

Itt még meg kell emlékeznünk azokról a szerencsétlen özvegyekről, kiket gyakran a szolgálat közben ért baleset, az abban szerzett betegség foszt meg kenyérkeresőiktől, ők maguk pedig önmaguk és többnyire számos apró gyermekük részére s talán éppen ezek miatt élelmüket megkeresni képtelenek. Olyan szolgálatnál, hol a nyugdíjat nem ösmerik, egyszerűen koldustarisznyát akaszthatnak a maguk és gyermekeik nyakába s neki mehetnek a széles világnak keresni a jó emberek könyörületességét. A kincstárnál ezek is jobb helyzetben vannak. Itt megkapják a férjük által élvezett készpénzfizetés egy harmadát s minden gyermekre havi 1 frt 50 kr. nevelési járulékot, utóbbit azonban csak akkor, ha legalább három gyermekük van, mintha bizon egy vagy két gyermek nem kérne kenyeret, hanem levegőből is megélne és mintha azokat nem kellene ruházni!

Mit tegyenek már most ezzel a napi öt krajczárnak megfelelő járulékkal? Vegyenek azon az éhező gyermeknek kenyeret éhségének csillapítására, ruhát mezitелenségének betakarására, fizessék az orvost, a patikát, az iskolapénzt s szerezzenek be tankönyveket és íróeszközöket?

„Engedjétek hozzám jöni a kisdedeket!” mondta volt az Üdvözítő. Bizon sokkal jobb lenne az ilyen szerencsétlen árvákra nézve, ha oda mehetnének az Úrhoz, „a honnan nincs többé visszatérés”, de „a hol nem esznek, nem isznak, nem ruházkodnak, hanem élnek mint az angyalok”, szóval jobb lenne reájuk nézve a halál, mely megváltaná őket az inségtől s kiragadná a siralom eme völgyéből!

Most pedig, mintán az erdőőrök helyzetét így általánosságban vázoltuk s megismertük volna, tagoljuk szét a testületet azok szerint, amint annak tagjai külön-különféle ágazatoknál szolgálják a közjót s vessünk egy pillantást azok beléletére és viszonyaira, sorrendül véve jólétük (?) fokait s elkezdve azon, ki szerény véleményünk szerint bajtársai közt a legjobb helyet foglalja el s ki nem más, mint:

1. A kincstári erdőőr.

A kincstári erdőőr s egyáltalán erdészeti altiszt olyan az erdészeti altisztek összességében, mint az emberi társadalomban

a mágánások, a mennyiben helyzete a többi társakéhoz képest valóban kiváltságos. Állásának biztonsága. nyugdíjra való igénye olyan tényezők, melyek nagy előnyben részesítik az ezeket nem élvező társaival szemben. Midőn azonban a kincstári erdészeti altiszt helyzetét imigy földicsértük, ezzel még korántsem akarjuk azt mondani, hogy az már olyan tökéletes, hogy rajta változtatni való nincs, sőt ellenkezőleg sok, nagyon sok olyan dologra akadunk itt is, mely gyökeres átalakítást igényel. Utóvégre is a kincstári erdészeti altisztek intézménye is emberi elme alkotása s mint minden, ami emberi, úgy ez sem lehet kifogás nélkül való és tökéletes.

A kincstári erdészeti altisztek állományát nem caupán az erdőőrök képezik, hanem találunk még abban faraktárőröket és famestereket is és így természetes, hogy füzetünkben, mely az az erdészeti személyzet összességének a helyzetével foglalkozik, ezeket sem hagyhatjuk figyelmen kívül, hanem róluk is elmondjuk az elmondani valókat, nehogy pedig erről a szándékunkról megfélekedezzünk, általánosságban itt fogjuk ecsetelni helyzetüket, mely részleteiben különben majdnem azonos az erdőőrökével s így amit majdan ezekről leszünk elmóndandók, az rá illik az ő helyzetükre is.

A faraktárőrök a még ma is érvényben levő 1883 évi szervezés alkalmával négy különféle osztályba lettek sorozva s így vannak I., II., III. és IV-ed osztályu faraktárőreink. A faraktárőri állás ugyanahhoz a minősítéshez van kötve, mint az erdőőri állás, tehát az 1879 évi XXXI. törvényezikk 37. §-ának határozmányai alá esik s e szerint faraktárőrre szinte csak az lehet kinevezve ki:

1. feddhetlen előéletű;
2. 24-ik életévét betöltötte;
3. az erdőőri szakvizsgát sikerrel letette.

Ilyen kívánalmak mellett azt hinné az ember, hogy a faraktárőrök részére is ugyanazok az előnyök vannak biztosítva, mint a milyenekben az erdőőrök részesülnek, aki azonban ezt hiszi, az fölötte csalódik, mert hiszen a faraktárőr akkor, midőn az I-ső osztályba lépett, már befejezte pályafutását s azért még mindig csak ott van, a hol az I-ső osztályu erdőőr, holott ez előtt még három magasabb rendfokozat áll, melynek elnyerését várhatja. Igaz ugyan, hogy a faraktárőr átsorozható az erdőőrök állomá-

nyába, ez azonban mindig csak főnökének jóindulatától van függővé téve, amennyiben olyan határozatot, mely ezt az átsorozást elrendelné, nem ismerünk.

A faraktárőrök javadalmazása osztályuk szerint: 200, 250, 300 és 350 forint készpénz, valamennyinél egyaránt szabad lakás vagy a szabályszerű lakpénz, 3 hold földiletmény vagy ha az természetben kiszolgáltatva nem lenne, holdankint 5 forinttal számított váltság és 24 ürköbméter tűzifa a házhoz szállítva.

Mint már a neve is mutatja, a faraktárőrnek az lenne a hivatása, hogy a faraktárakat őrizze és kezelje, a gyakorlati életben azonban azt tapasztaljuk, hogy míg a faraktárőrök legnagyobb része védkerületek ellátásával van megbízva, addig a faraktárakban erdőőrök és főerdőőrök vannak alkalmazva.

Midőn a kincstári erdőőrök leggyöngébben javadalmazott részének, a III. és IV. osztályu erdőőröknek fizetése javítva lett, ez a jótétemény nem lett kiterjesztve a hasonlóan javadalmazva volt III. és IV. osztályu faraktárőrökre, nyilvánvalóan nem azért, mintha az ezekre is nem fért volna, hanem abból a fölfogásból kiindulva, hogy a faraktárőr helyzete a kezelésére bízott faraktárban kényelmesebb, kevesebb ruhakoptatással jár, mint a védkerületben foglalatostkodó erdőőrnél. Ha fején találtuk a szöveget és a faraktárőröknek a mellőzése csakugyan ebből az indokból történt volna, úgy mégis méltányosnak és jogosnak vélnők, ha legalább azok a faraktárőrök részesülnének a fizetésemelés jótéteményében, kik erdőőri teendőket végeznek; különben erre rátérünk majd ott, hol általánosságban fogjuk tárgyalni az erdészeti altisztek helyzetének a javítását.

A famesterek állása az, melyhez a legtöbb követelmény van fűzve, mert ezeknél az erdőtörvény előbb hivatkozott szakaszában körvonalozott minősítésen kívül még megkívánják, hogy a vízi-, út- és polgári építkezésekben jártasak legyenek, szóval hogy bírjanak az ács- és kőművespallérok tudományával, hogy képesítve legyenek ezeket a különféle természetű építkezéseket a kész költségvetések és rajzok szerint vezetni, sőt hogy a költségvetéseket és rajzokat maguk is önállóan elkészíteni tudják, nem egyebek ők ezek szerint, mint építész- mérnökök zsebkiadásban. Ilyen sokoldalú kívánalmak mellett nem lehet csodálkozni azon, hogy az egyébként meglehetősen javadalmazott famesteri állásokra

sokan pályáznak ugyan, de a sok közül csak kevés akad olyan, ki mint mindenekben megfelelő kinevezhető is lenne s így gyakran megesisik, hogy egyes erdőhatóságoknál a famesteri állások évek során át betöltetlenül maradnak.

Hivatásánál fogva a famesteri állás mindenesetre egyike a legfontosabbaknak, mert általánosan ismert dolog az, hogy az építkezéseknél mindig azoknak helyes vezetése a főtényező s egy-egy elhibázott lépés gyakran nagy károknak, sőt veszedelmeknek lehet okozója, kivált a vízi építkezéseknél és szabályozásoknál, hol a könnyelműen végzet munka gyakran egész vidéket veszedelembé dönthet.

A famesterek javadalmazása azonos az I., II. és III. osztályú főerdőőrökével s így nehogy az ismétlés hibájába essünk és szükség nélkül hosszadalmasak legyünk, azt itt külön nem részletezzük.

Magánál az erdővédelemnél és erdőkezelésnél az erdőkincstár különféle elnevezésű és különféle javadalmazásu egyéneket alkalmaz, így — hogy alulról fölfelé haladjunk — vannak erdőszolgák, erdőlegények és erdőőrök, illetve főerdőőrök, esetleg fővadászok.

Az erdőszolgák — mint már nevük is mutatja — nem tartoznak ugyan szorosan az erdészeti altisztek közé, miután azonban állásuk a szervezés alkalmával rendszeresítve lett s rendes kinevezés útján történik alkalmazásuk, hibát vélnénk elkövetni, ha velük és helyzetükkel nem foglalkoznánk.

Az erdőszolgák az állami erdészeti alkalmazottak páriái s csodálkoznunk kell, hogy miként is juthatott valakinek eszébe ezt az állást szervezni s kivált a díjazásukat olyan módon megállapítani, mint a hogy az megszabva van. Ez az állás is három rangfokozatba van osztva s az évi javadalmazása a különféle osztályok szerint 120 frt, 150 frt és 200 frt, ezen kívül pedig semmi más. A legalantasabb osztályban levő erdőszolga tehát kap naponként 32.87 krajczárt! Nem kisértjük meg — mert hiszen istenkisértés lenne — kiszámítani, hogy ebből a javadalmazásból mikép lehetséges a tisztesség határain belül napról-napra megélni és ruházkodni, megtette azt már bizonyosan az, ki a szervezés kidolgozása alkalmával ezt a bért megállapította s ki bizonyára a mienknél nagyobb szakértelemmel számot vetett azzal, hogy

mennyire rúg ama minimális összeg, melyből egy felnőtt ember magát főtartarthatja. Lehet, hogy ennél a számításnál figyelmen kívül maradt az, hogy ennek az erdőszolgának gyakran mint védkerületet ellátónak kint az erdőn kelletvén laknia, itt mulhatlan dolog, hogy neje, vagy más gondozója is legyen, ki házi szükségleteit, teendőit végzi az alatt, míg ő szolgálatában szorgalmatoskodik s így nem ritkán egész családnak kell élelmet, ruhát adnia béréből.

Nyilvánvaló az előadottakból, hogy erdőszolgai állásra csak az olyan ember reflektálhat, kinek nem ez adja meg a megélhetés módját, hanem ezen kívül saját vagyonnal is rendelkezik, vagy pedig valami mesterséget folytat, vagy pedig ki munkakép telensége, vagy pedig egyéb fogyatkozásai miatt más munkakörnek a betöltésére nem alkalmas és itt fölvetjük a kérdést, hogy az elősorolt esetek bármelyikében képes-e az illető szolgálatának úgy és olyan mértékben megfelelni, a mint azt a szolgálatadó érdekei megkívánják?

Magában véve már az, hogy ez erdőszolga rendszerint ős lakója annak a vidéknek, melybe szolgálatának helye esik és így az ottani lakosság nagy részével rokonságban, sógorságban, komaságban van s mint ilyen az esetleges kártevők ellen kellő szigorral soha sem léphet föl, ha csak ezek neheztelését, haragját magára zúdítani nem akarja, az egész intézményt elvetendővé teszi s még inkább elvetendő az, ha idegen, de olyan egyének lesznek erdőszolgául alkalmazva, kik erre a pályára csak azért szánták magukat, mert másfélre teljesen alkalmatlanok s más téren megélni nem tudnak.

Elismernők az erdőszolgai állás létjogosultságát akkor, ha ez csak mintegy átmenetet képezne az erdői álláshoz, de hogy erre még a szervezésnél sem gondoltak, nyilvánvaló abból, hogy az erdőszolgai állás semmiféle minősítéshez vagy előtanulmányhoz sincs kötve.

Egyről mégis szinte megfedekezünk volna, arról ugyanis, hogy az erdőszolgának bizonyos csekély számú marhának a tartása s legeltetése is megengedhető, más kérdés azonban az, hogy vajjon van-e neki mint legelhetnie? és az is, hogy ha véletlenül az ő területében üzemi okokból a legeltetés tiltva van, mikép használhatja ki a legeltetés jogát? A legeltetési jogról és

annak kihasználásáról különben később részletesebben akarván megemlékezni, itt nem feszegetjük tovább a tárgyat.

Az erdőszolgák után következnek az erdőlegények, kik az államérdészethnél szinte három különféle osztályba vannak sorozva, mely megkülönböztetés ugyan külsőleg nem vehető észre, mert egyenruhájuk — ha ilyen van — teljesen egyforma s még csak a hízás különféle fokairól sem lehet őket első tekintetre osztályozni, mert hiszen valamennyinél a javadalmazás annyira csekély, hogy abból meghizni csakugyan nem lehet s élni is csak úgy, mint ahogy élt hajdanában Toldi Miklós lova.

Mi is tulajdonképpen az erdőlegényi állás?

Az erdőlegényt hasonlatosnak lehetne mondanunk az iparos legényhez, vagy hogy a mai kor megnevezésével éljünk: az iparos segédhez. Átmenetet képez az inas (tanoncz) és a mester között, tehát mintegy előkészítő iskolája az erdőőri állásnak, vagy legalább annak kellene lennie, de bizon elég gyakran lehet látni erdőlegényeket, kik többet szorgoskodnak a hivatalszolgai és küldöncz szolgálatokban, mintsem a leendő hivatásukhoz tartozó szakbeli munkálkodással.

Az erdőlegények legnagyobb része az erdőőri szakiskolákat végzett ifjakkól kerül ki s rendszerint ezt az állást mindaddig kell betölteniök, míg 24-ik életévüket, vagyis ama kort el nem érték, melyben már kinevezhetők erdőőrökké, vagy más erdészeti állomásra alkalmazhatók.

Az erdőlegényi állás rendszerint még az adósságcsinálás iskolája is, a mi különben egészen természetes dolog. Az erdészeti altiszti pályára ugyanis leginkább szegény sorsu szülők gyermekei szánják rá a fejüket s így szülőiktől segítséget nem várhatnak. Ilyen viszonyok mellett a korán saját szárnyaira bocsátott ifju teljesen a saját erejére van utalva már abban a korban, melyben bizon még mindig nagyon jól esnék a gondos vezető kéz.

A szülői gyámság, vagy az iskolai fegyelem alól egyszerre felszabadult ifju egyszerre szabad szárnyra kelvén, a maga saját urává lesz s megnyílik előtte a szabad élet úgy az ő gondjaival és terheivel, mint ártatlan és ártalmas örömeivel; az eddigi gondtalan életet csakhamar terhes gondok váltják föl, a megélhetésnek gondjai és ez az időszak az erdőlegény életében a megpróbáltatások iskolája, mely azután kihatással van egész életére.

Itt tűnik ki mindjárt az elején, milyen irányban fog az ifju fejlődni; a komolyság és könnyelműség erős küzdelemre kel egymással az ifju elmében s nehéz harczot viv addig, míg valamelyik győzedelmeskedik.

Minden emberben egyaránt megvan a hajlandóság úgy a jóra, mint a gonoszra s a nevelés rendszere és a mások példája az, mely az egyiket a másik fölött győzelemre segíti. Nehéz küzdelem ez és a kettőnek a fegyverei olyan egyenlőtlenek!

A jóra vezető önmegtagadás, komolyság, józanság szemközt találja magát a rosszra csábító testi élvezetekkel és gyönyörökkel, melyek bár belül korhadtak, de külső mázuk olyan szép!

A világba vetett ifjura ott leselkedik az incselkedő gonosz minden sarokban s igyekszik őt mézes-mázos szavaival élvezetekkel teljes kelyhével magához csalogatni, hálójába keríteni s gyakran nincs a közelben intő szózat, mely fölébresztené benne a nemesebb indulatokat, nincs mellette mentő kéz, mely kiragadná a sülyedés örvényéből. A szellem, a józan ész küzd heves harczot az élvezetek, gyönyörök után vágyakodó testtel, de vajmi ritkán tud teljes győzelmet venni rajta! Boldog az, ki egyszer el tudta győzni a gonosz indulatokat, mert nem mernek azok többé föltámadni.

A testnek erőteljes fejlődéséhez mulhatlanul szükséges, hogy azt jól tápláljuk s túlfeszített munkával meg ne terheljük s el ne csigázzuk, mert különben esenevész marad az örökre: például vehetjük ebben az állatvilágot; a kicsikorától jól tartott állat széppé és erőssé fog fejlődni, míg a melyik már ifju korában fejlődésében hátramaradt, ezt egész életén át sinyleni fogja. Ebben a tekintetben az ember teljesen azonos az oktan állattal; az ő testének is jó táplálkozásra van szüksége, ha erőtéljessé akar lenni és itt fölvehetjük a kérdést, hogy vajjon az erdőlegény képes-e megadni testének azt a táplálkozást, azt a nyugodalmat és pihenést, mely a test erőteljes fejlődésének a főfeltétele?

Az erdőlegények évi javadalmazása 150, 180 és 200 forint, ezek az összegek lennének tehát azok, melyekből élelmét, ruháját és az élet apróbb, ártatlan örömeit magának megszerezheti, mert hiszen az esetleges lakáspénznek és az illetménytűzifának a rendeltetése benne van magában az elnevezésében s azokból nem lehet a hiányokat pótolni.

Az emberek manapság a társadalomban leginkább a látszat után szoktak itélni s az első és legfőbb követelmény a tisztességes ruházkodás; a ruhát látja mindenki, azt, hogy vajjon a gyomrunk milyen helyzetben van, senki sem tudja s így koplalnunk bátran szabad, de rossz ruhában járni nem. Kérdezzük már most, hogy fogja számítását megtenni nem hogy a 150 forintos legcsekélyebb, de a 200 forintos legmagasabb fizetéssel ellátott erdőlegény?

Az időjárás különböző volta okvetlen megkívánja, hogy legalább egy téli, egy nyári és egy tavaszi és őszi öltözetnek legyünk birtokában, tehát három rendbeli öltözetre van szükségünk, melyek közül egy is alig éli túl időszakát; ezeknek, valamint lábbelieknek, fehérneműeknek stb. az árát összeszámítván, egy erdőlegény évi ruhaszükségletének átlagát a legcsekélyebb számítással is bátran tehetjük 80 forintra s így maradna még a megélhetésre 70, 100 illetve 120 forint, de ez csak olyan számítás mellett, mint a melyet mi itt tettünk. Természetes, hogy ilyen körülmények közt többször kell a szegény erdőlegénynek koplálnia, mint a hányszor jóllakhatik, annyiival inkább, mert a rendes ruházaton kívül némi fényűzést is kell kifejtenie,

A szívnek, a szív vágyainak az ébredése rendszeren abba a korba esik, a milyen idők szoktak lenni erdőlegényeink és bizony nagyon kevés van olyan, ki ezeknek a vágyaknak ellentállani tudna, kinek lobbanékony, ifju szíve lángot ne fogna, szóval kinél a szerelem érzelmei föl nem ébrednének. Ezek az érzelmek azután visszatartóztathatlanul ragadják magukkal az emberek társaságába, mulatságokba, mi ismét uj és uj kiadásokkal jár, mert ekkor már némi fényűzést is kell kifejtenie; hogy is ne? midőni látja, hogy bármerre fordul, szíve választottjának a szeme mindenütt rajta van s hiába, korunkban már maga a daliás alak mit sem ér, ha nincs fölczifrázva, fölcziczomázva.

Igy erdőlegényeskedik a szegény ifju éveken át s gyakran megátkozza maga magát, a sorsot, hogy miért nem született egy pár évvel előbb, hogy már kinevezhető legyen erdőőrre; így még csak tovább kell várakozni, míg célhoz juthat s az a várakozás olyan kinos, az idő olyan lassúsággal halad előre, alig lehet kivárni leáldozását a napnak.

Végre megjött a várva várt nap, a huszónnegyedik születés-

nap, most már itt van a célpontnál, csak ki kell nyújtani a kezét, hogy az erdőőri állomások ölébe potyogjanak, de óh gonosz a sors! a saját hivatalánál éppen csak hogy pár héttel előbb készült el a javaslat az előléptetésekre s ekkor őt, ki még a törvényes életkort el nem érte, daczára elismert képességének, buzgóságának, jó magaviseletének mellőzni kellett a kinevezéseknél s kimaradt, mint a káposztatorzsa a hóból. A saját hivatalánál minden állomás betöltve s most ismét várni kell egy-két évig, míg a halál kiszóllit egy párt a magosabb rangúak közül az életből, vagy pedig a testi nyavalyák nyugalomba kergetik valamelyiket, hej pedig de keserves dolog az, más ember nyavalyáját, halálát várni!

No de nem baj, hiszen tág a világ, vannak még másutt üres állomások, majd megpályázzuk azokat! csak a szükséges bizonyítványokat, okmányokat kell beszerezni, rendbe hozni s a dolog megy majd magától mint a karikacsapás. Mi minden is kell csak? Orvosi bizonyítvány, keresztlevel, erkölcsi bizonyítvány, igazolása annak, hogy a hivatalos magyar nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírja; a többi, ami még kell, rendben van: szakiskolai, szakvizsga bizonyítvány, katona vagy honvéd igazolvány, még csak a kérvényt kell megformulázni és benyújtani, de hát most jön a bökkenő!

Arra a különféle bizonyítványra valamennyire bélyeget kell vásárolni, a kiállítóknak díjakat fizetni. Sebaj! hiszen mind ez alig emésztí föl az egy hónapra eső fizetés felét, majd csak lekoplaljuk valahogy, azután jön majd a kinevezés, kárpótoljuk magunkat annak rendje és módja szerint.

Ilyen vigasztalódás mellett azután ekészül a kérvény s szerencsés út kívánása mellett megindul kétséges sorsa elé. Most azután elkezdődik a számítás: ma ért oda, most bontotta föl a hivatalfőnök, most már dolgoznak a fölterjesztésen, körülbelül már a ministériumnál van, három-négy hét múlva lejön, az eredmény pedig nem maradhat el, hiszen a bizonyítványok mind olyan jók s ő magában úgy érzi, hogy nincs különb legény nála! a gáton! El-el látogat szíve választottjához: olyan jól esik vele reményeit közölni s úgy örül, hogy az vele együtt reménykedik s olyan jól esik, hogy reményeiket kölcsönösen élvezhetik!

Telnek a napok, hetek, múlnak a hónapok is és a várva

várt kinevezés még mindig nem jön. A kandidátus nyugtalan, nincs éjjele, nincs nappala, elveszti mindenhez a kedvét s ha tesz is valamit, az csak úgy megy, mintha álomban tenné; csak a test dolgozik magától, mert már megszokta azt, amit tennie kell, mert a lélek, a szellem, minden gondolat mindig és folyton csak ott forgolódik a kérvény körül. Nap nap után lesi a póstát, hogy majd meghozza a kinevezést.

Végre megjön az olyan nehezen várt válasz! Remegő kézzel nyúl a levélhez s kétes érzések támadnak benne; fel is bontaná, nem is; olyan jó lenne tudni így fölbontatlanul, hogy mi van benne! Óh, bár csak más valaki bontaná föl s tudatná az örömhirt, vagy — a leverőt! Nincs az a szenvedélyes kártyás, ki nagyobb izgalom között kóstolgatná (gusztálná) a levett kártyát, mint a milyennel a pályázó lesi, hogy mi van a borítékban. Vajjon ott van-e a kinevezési decretum, vagy pedig csak a kérvény hátlapjára van rövidesen oda vetve: „a kért állomás más pályázónak adományoztatott.

Van azután öröm, újjongás, ha megjött a kinevezés! Kebelére ölelné örömmámorában az egész világot. A pajtások sorba jönnek gratulálni, nyílt és takart czélzásokkal egy kis áldomásra, no ennek meg is kell lenni. Bezzeg, másképp van a dolog, ha a kérvény el lett utasítva; ismét előlről kell kezdeni a költekezést, a reménykedést, míg végre valahára beüt az olyan régen várt szerencse.

Ilyen viszonyok között s szinte kivétel nélkül így telik el az erdőlegény élete, melyben hű kísérője a nyomoruság, éltetője, vigasztalója a remény s bizon ha ez az utóbbi nem lenne, vajmi hamar utálná meg az életet s megátkozna születése óráját és azt a percet, melyben eszébe jutott életének céljául az erdészeti altiszti pályát választani!

Most tehát már erdőörre, még pedig kincstári erdőörre lett s elfoglalta állomását. Kövessük mi is őt oda s nézzük meg közelebbről, hogy milyen is a sorsa egy kincstári erdőörnek?

Mint már a fejezetünk bevezetésében megjegyeztük, a kincstári erdőőr helyzete a többi kartársaké mellett szinte kiváltságosnak mondható s így ő képezi az erdészeti altisztek összességében az arisztokráciát. Már az a tudat, hogy kinevezése nem időre-órára szól, hanem teljes életére, bizonyos megnyugvással töltheti el

lelkét, mert csakugyan csak a saját akarata vagy pedig a szolgáltatképtelenség és halál az, mely állásától megfoszthatja, no meg esetleg a saját bűne vagy kihágása, mely maga után vonhatja a fegyelmi vizsgálatot s ennek fejleményeihez képest az elbocsátást is.

A kincstári erdőőrök hét különféle osztályba sorozvák, hogy miért, azt alig tudja az ember elképzelni, nem vélünk azonban csalódní akkor, midőn azt hisszük, hogy ez tisztán csak takarékosági szempontból lett így elrendezve, hogy tudniillik a tisztességes megélhetést biztosító javadalmazáson alól is lehessen egy csapat alkalmazottat tartani, kik többi szerencsésebb helyzetben levő társaiktól semmi egyébben nem különböznek, csak a fizetés közt való különbségben, mert a szolgálatukhoz fűzött kíváncsalak, a köteleességeik ugyanazok, sőt nem ritkán nehezebb viszonyok közt kell a szolgálatot teljesíteni a kevesebb javadalmazással ellátott erdőőröknek, mint a magasabb ranguaknak.

Vannak tehát a kincstárnál I., II., III. és IV. osztályu erdőőrök, 350, 300, 270 és 240 forint és I., II. és III. osztályu főerdőőrök 480, 420 és 360 forint készpénzfizetéssel, valamennyien szabad lakással vagy ennek hiányában az illető környékre meghatározott s az altiszti személyzet részére engedélyezett lakáspénzzel, mely rendszerint 50—60 forint között váltakozik; a rendszeres illetmények közé tartozik a földilletmény is, mely az erdőőröknél 3, a főerdőőröknél pedig 4 katasztrális holdban van megszabva, mely földilletmény járandóságot azonban az erdőkincstár holdankint 5 forinttal számított váltsággal megválthatja, végre kapnak évente az erdőőrök 24, a főerdőőrök pedig 36 ürköbméter tűzifát a házhoz szállítva. A természetbeni lakással ellátottak kapnak ezen kívül évente 3 frt lakásfentartási átalányt és a védkerületekben alkalmazottak 2 frt irodai átalányt, ezek azonban javadalmazásnak nem tekinthetők, mert a cél, a melyre adva vannak, teljesen föl is emészti azokat, sőt tapasztalás szerint nem is elegendők arra.

Itt még egy csodálatos rendelkezésre is ki kell tértünk, mely nem egyéb, mint az, hogy az erdőlegény ha természetben kapja ki lakását, annak fentartására csak két forintot kap és nem hármát, mint a főerdőőr vagy erdőőr, mintha bizon annak a lakásnak a tisztántartására, meszelésére ilyen esetben kevesebb is elég lenne.

A javadalmazások kiegészítő részét képezi még a legeltetési jogosultság, mely abban áll, hogy a kincstári erdészeti altiszt két darab szarvasmarhát, egy növendék marhát, két öreg sertést és két malacot kincstári területen s ott, hol ezt egyébként az üzemi viszonyok megengedik, szabadon legeltethet.

Ime ezek a javadalmazások azok, melyekért a kincstári erdőőröknek teljesíteniök kell nehéz, felelősségteljes és gyakran életveszélylyel összekötött szolgálatukat.

A készpénzfizetésre nézve csak kevés megjegyzésünk lehet, mert utóvégre is mindenkinek s így a kincstárnak is szabadságában áll saját tetszése és belátása szerint díjazni alkalmazottjait, bár elvitázhatlan az, hogy a kincstárnak erkölcsi kötelessége mindenkben jó példaadással elől járni s ő lenne hivatva törvényhozás vagy rendeletek útján minden téren oda hatni, hogy mindenki kivétel nélkül megkapja az ő munkálkodása és működése által klérdemelt méltányos javadalmazást, nem hagyhatjuk azonban megjegyzés nélkül azt, hogy a kincstári erdőtisztek, talán kivétel nélkül valamennyien csak „bért“ ismernek az erdészeti altiszteknél, bár jól tudják, hogy ezzel szabálytalanságot követnek el, mert a szervezést magában foglaló szabályrendelet egész határozottsággal és félremagyarázhatlanul a „fizetés“ jelzöt használja.

Nyilvánvaló ebből, hogy ezt csak az altiszt állásnak lealacsonyítása céljából teszik s restellik bevallani azt, hogy az erdőőrök javadalmazása is csak olyan „fizetés“, akár csak az övék. Igaz, hogy nem lényeges dolog az, hogy milyen nevet vagy czimet adunk javadalmazásunknak s alig akad egy is, ki szívesebben nem fogadná a csunább névvel megnevezett nagyobbab a szebb jelzővel fölruházott kisebbnél, de az méltán fájdalmasan érinthet mindenkit, midőn lépten-nyomon csak azt tapasztalja, hogy őt erőnek erejével lealacsonyítani törekednek. Minden embernek elég a maga baja és földi nyomorusága s nem jó indulatu ember az, ki ezt még fokozni törekedik.

Több szó fér a lakás vagy lakáspénz kérdéséhez, itt is azonban csak annyiból, hogy a kincstár nem méltatja eléggé figyelmére a világ forgásából kifolyó megváltozott viszonyokat s ma is ugyanazokat a tételeket alkalmazza, melyeket évekkel ez-előtt, pedig köztudomásu dolog, hogy csak egy évtized óta is minden téren fölötte megnehezedtek a megélhetési viszonyok s

alig akad hely az egész hazában, hol egy nagyobb számú család részére a szükséges gazdasági melléképületekkel is bíró tisztes lakást lehetne kapni 50—60 forintért s így az az erdőőr, kinek nincs természetbeni lakása, amúgy is csekélyre szabott fizetéséből kénytelen lakpénzét pótolni, nem egy falat kenyeret vonva meg ez által családjától.

A földjárandóságnál a viszonyok rendezése nagyon helyén való lenne, mert míg az erdőtisztek legnagyobb része természetben élvezi azt, addig az altisztek túlnyomó részének a nagyon is mostohán megszabott s katasztrális holdankint öt forintot kivető váltságdíjjal kell beérnie. A magas erdőkincstár erdeit kezelő erdőhatóságok közt aligha akad olyan, melynek kerületében szántó- s más mezőgazdasági földterületek évről-éve idegeneknek haszonbérbe ne adatnának s ilyen esetekben a haszonbér átlagösszege biztos adataink szerint nem csak az öt, de a tíz forintot is meghaladja s ezt tudva méltán tódul az a kérdés előtérbe, hogy vajjon mi okból ér meg csak öt forintot egy hold földnek a jövedelme az erdészeti alkalmazott részére, holott más magánembernek ugyanaz ennek az összegnek többszörösét is megéri? Bizon mondjuk, hogy itt is olyan elavult, régi megállapítással állunk szemben, mely nem módosítatván a kor haladásához, gyakorlati értékét veszítette, mert távol áll tőlünk annak még a gondolata is, hogy a magas kincstár az illetményföldeket abból az okból vonná meg alkalmazottjai egy részétől, hogy azokon a magasabb áron való berbeadásuk révén nyereszkeskedjék, sőt inkább biztos tudatában vagyunk annak, hogy itt is, mint annyi sok egyéb dolognál csak a nagy testeknél általánosan meglevő nehézkességgel állunk szemben.

Nyilvánvaló igazságtalanság ugyanis mindaddig csak egy talpalatnyi földet is haszonbérbe kiadni idegeneknek, míg a saját közegek az őket jogosan megillető földjárandóságuknak nincsenek birtokában s ha ezt mégis a helyi viszonyok megkövetelik s mulhatlanul szükségessé teszik, ám adassanak ki haszonbérbe az erreszánt területek, de első sorban s teljes kielégítésükig azok javára, kiket megillet ugyan a földjárandóság, de azt tényleg meg nem kapják.

A földilletmény terén való egyenlőtlenséget legjobban illusztrálja az, hogy míg például a síkságokon elterülő erdők

kezelésével és védelmével megbízott személyzet könnyebb szolgálati viszonyai mellett gyakran olyan illetményföldnek az élvezetében részesül, mely holdankint és évenként 40—50 forint sőt ennél is több tiszta hasznót hajt, addig a hegyes, sziklás, meredélyes vidéken alkalmazottak gyakran olyan földekkel kénytelenek megelégedni, melyek még kecske legelőnek sem igen jók.

Természetes, hogy ezen a téren a teljes egyenlőség csak úgy volna elérhető, ha a földnek természetben való kiszolgáltatása teljesen megszűnnék s mindenki csak a megfelelő váltságot élvezné, ezt pedig senki sem kívánhatja a nélkül, hogy a kenyér-irigység gyanújába ne essék, hanem igenis méltányos és jogos kívánság a kérdésnek olyan rendezése, hogy az egyenlőség legalább megközelíthetők s kiváltképp mulhatlanul szükséges lenne a földváltságnak olyan módon való rendezése, hogy annak összege a haszonbéresítés után nyert átlagos jövedelemmel megfelelő arányban álljon.

Itt még nem mulaszthatjuk el azt is szóvá tenni, minek tulajdonkép a lakás és lakpénz tárgyalásánál lett volna helye, hogy míg a természetbeni lakással ellátottak lakásuk mellett rendszerint kisebb-nagyobb konyha- vagy gyümölcsös kerttel rendelkeznek, van saját udvaruk, melyen baromfit és más házi állatokat szabadon tarthatnak és nevelhetnek, addig a lakpénzt élvezők ezekért az elvitáztatlan előnyökért semminemű recompensációban nem részesülnek, mert a helyi viszonyoknak csak a legritkább esetekben megfelelő lakpénzükből külön udvarral és házikerttel bíró lakást csak a legritkább esetben kaphatnak s így minden — még a legcsekélyebb házi szükségletükkel is a drága piacra vannak utalva.

A tűzifailletménynél egy adoma jut eszünkbe, melyet találó voltánál fogva nem akarunk magunknak tartani, hanem ide iktatjuk mások épülésére:

„Szalikám — mondja a vásárból hazatérő recipiált polgártárs — vettem neked egy vég finom romborger vásznót!”

„The jó, the kedves ember, the édes Móriczkám!”

„Fogsz nekem varrni belüle egy thoczet inget.”

Éppen ilyen módon tesz az erdőkincstár is, midőn azt mondja: adok neked ennyi és ennyi illetmény tűzifát, de azzal szabadon nem rendelkezhetel, az csak addig a tied, míg és a meddig elégeted, abból sem eladnod, sem elajándékoznod egy darabot

sem szabad, mert ha ezt megtenni merészeled, fegyelmi eljárás alá foglak vonni. Mintha csak valaki azzal ajándékozna másnak lovat, hogy azt sem igába fogni, sem arra ráülni, sem pedig eladni nem szabad.

Abban az esetben tehát, ha a kincstári erdészeti alkalmazott bármi körülmények behatása következtében tüzfajárandóságát teljes egészében elhasználni nem tudja, ha akár lakásának kisebb vagy könnyebben fűlő s így kevesebb tüzelő anyagot igénylő volta, akár az enyhébb tél miatt, akár végre azért, mert nőtlen, család nélkül való ember az élvező, a fölöslegét annak kénytelen minden kárpótlás nélkül visszahagyni, ki azt neki mint jogos és méltán kiérdemelt és már szolgálatának elfoglalása előtt megígért javadalmazást biztosította, mert ha másképp cselekszik, fegyelmi vétséget követ el, mely miatt szigorú megtorlásban részesül.

Azzal mentik ezt a csudálatosnak és szinte hihetetlennek látszó eljárást, hogy a tüzifával való szabad rendelkezés könnyen nyújthatna visszaélésekre alkalmat, de hát vajjon nem vehetné-e elejét ezeknek a szolgálatadó és a fát kiszolgáltató kincstár az által, hogy éppen úgy, mint ezt a földjárandóságnál teszi, itt is kimondaná, hogy vagy a fát, vagy az ennek megfelelő s a kiszolgáltató raktárra nézve irányadó árak szerinti váltságot fogja adni? Ezzel vége szakadna minden visszaélés lehetőségének s mégis a javadalmat élvező az őt jogosan megillető és elvitázhatlan tulajdonát képező járandóságával szabadon rendelkezne.

Szinte halljuk már az ellenvetést, hogy ez tág teret nyitna a kincstári épületek megrongálásának, mert sokan akadhatnak olyanok, kik ezek épségének rovására a fűtésnél takarékoskodnának s ők maguk szívesen tünnék a hideget is, csak hogy pénzübeli jövedelmüket a tüzifa árával szaporítsák.

Ennek a föltevésnek a jogosultságát és lehetőségét a magunk részéről is aláírjuk és elfogadjuk, de ennek ellenében fölvetjük a kérdést, hogy vajjon lehetséges-e egy kaptafára vonni a természetbeni s így a kincstári lakásokkal ellátott alkalmazottakat azokkal, kik nem lévén ilyennek élvezetében, nyert lakpénzüik segítségével idegen hajlékokban kénytelenek megvonulni s jobb mód híján gyakran oly csekély lakásokat bérelni, melyeknél még a legnagyobb igyekezettel sem képesek tüzifájukat elfogyasztani

Az ilyenek ha már egyszer kivették fajárandóságukat és abból bizonyos részt megtakarítottak, azt minden egyes — számos esetben gyakori — költözködésüknél drága pénzen kénytelenek átfuvaroztatni s utóvégre ha évek során mindig maradna fölöslegük, ez annyira fölhalmozódhatnék, hogy külön helyiséget kellene számára drága pénzen bérelni, ha csak az illető takarékos embernek nem lenne inkább kedvére takarékoságának gyümölcsét saját költségén a kincstári raktárba visszafuvaroztatni.

Mit szólunk végre arról az aránytalanságról, mely az erdő-őri és főerdő-őri tűzifajárandóság között van? Miért kap az egyik egy harmadrészszel többet, mint a másik? Vajjon jobban fázik ennek a gyermeke, mint az erdő-őrre, vagy a nap sugarai hidegebbek neki, mint másnak s a rántás megcsinálásához több fára van szüksége? És miután az erdő-őrnek az ő tűzifajárandósága a lakásául nyert kincstári épület fűtésére teljesen elegendő, nem nyilvánvaló ebből, hogy az a három öl fa, a mennyivel a főerdő-őr többet kap, okvetlen fölöslegnek marad s így a kincstár tulajdonává kell hogy váljék, ha ugyanabba a lakásba költözik, melyben azelőtt az erdő-őr lakott?

Ez nyilvánvalóan olyan sötétség, melyben az ember világgyújtás nélkül könnyen eltévelyedik, vessünk hát bele egy kis fénysugarat. Világosítsuk föl a dolgot egy kis példával.

Egy kincstári épület erdő-őrnek jut lakásul s ez fölhasználja abban az ő 24 ürköbméter tűzifáját, többre pedig nem volt szüksége. Most a sors kedvező alakulása folytán előléptetik főerdő-őrre s mint ilyen 36 ürköbméter fajárandóságban részesül s ha ezt a kincstári raktárból teljes mennyiségében kivette, nyilvánvaló, hogy 12 ürköbméter tűzifát meg kellene neki takarítania, ha csak kánikulában is nem fűti a lakást, vagy pedig a fölösleget az udvar közepén föl nem tüzeli. Ha fölhasználta az egészet, akkor elvitázhatlan tény az, hogy az előzőleg kapott 24 ürköbméter nem volt elégséges a főzéshez és az épület fűtéséhez s így ellene az erdő-őr korábban elkövetett azért a mulasztásáért, hogy erről fölöttes hatóságának nem tett jelentést s így a hiányos fűtés által az épületben kárt okozott, jogosan megindítható a fegyelmi eljárás, míg ellenben ha akkor a fűtést kifogástalanul végezte, főerdő-őr korábban a fölösleges három öl fával be kellene számolnia az azt adó kincstárnak s ha ezt nem tudja tenni, alapos a gyanu, hogy

azon meg nem engedett módon túladdott s így ellene ha nem is mindjárt a fegyelmi eljárás, de legalább is az előzetes vizsgálat okvetlen és mulhatlanul megindítandó, mert ha ez meg nem történik, fölöttes hatósága vétkes mulasztást követ el kötelességének teljesítésében s végeredményben oda jutnánk, hogy ebbeli mulasztása miatt ő neki kell fegyelmi eljárás alá esnie s így végeredménykép a fegyelmi ügyek hosszú láncszorozatát nyernők.

Talán az előléptetéssel járó s jól megérdemelt fizetés emelés akar lenni ez a tűzifa többlet, de hát fizetés javítás az, a mit tulajdonképpen veszély nélkül élvezni nem lehet s mely bizonyos körülmények közt bármikor minden ellenvetés kizárásával elvonható? Nem lehet tagadni jogosságát és méltányosságát annak, hogy az érdem és fáradozás előléptetéssel és fizetés emeléssel jutalmaztassék, sőt határozottan kijelentjük, hogy az olyan állás, melyben bármily előmenetel teljesen ki van zárva, hátrányosan hat az azt betöltő lelkiületére és szellemi világára, mert bizonyos fásultságnak az okozója, de ha már valakinek érdemei jutalmazásul javítani akarják a fizetését, tegyék azt olyan módon, hogy az, amit kap, elvitázhatlan s kizárólagos és olyan tulajdona legyen, melynek gyakorlati haszna nem problematikus.

A legeltetési jog ugyan nem törvényben gyökeredzik, hanem szabályrendelet segítségével van szabályozva, mi ugyan a gyakorlati életben teljesen egyre megy, mert ha valamit kapunk, nem keressük, hogy milyen módon jutottunk hozzá, hanem megnyugtató a tudata annak, hogy birtokában vagyunk.

A marhatartás és szabad legeltetés jogosultsága lenne hivatva a kincstári erdészeti altisztek helyzetét ha nem is egészen megjavítani, legalább tűrhetővé tenni s mégis ez az, mi leginkább keseríti el a személyzet nagy részét, mert ennél az igazságosságnak még csak a nyomára sem akadunk.

A városoktól, falvaktól és így minden beszerzési piactól távol lakó embernek lábas jószág nélkül való megélhetését alig lehet elképzelni. Egy-egy jámbor tehén az év nagy részében képes egy egész családot tejjel, túróval, vajjal s így csupa izletes és tápláló eledellel eltartani, e mellett pedig szaporulatával szép esomó pénz is juthat gazdájának. Szükség van kivált egy pár jól tejelő tehénre ott, hol a család nagy része apró gyermekekből

áll, melyek a tehén adta jó eledetek nélkül alig lehetnek el.

Mint már említettük, a kincstári erdészeti altiszteknek ministeri szabályrendelettel van megengedve bizonyos számu szarvasmarhát és sertést, sőt hol azt a viszonyok megkövetelik, lovat is tartani és a kincstári területen szabadon legeltetni, ha ugyan az utóbbit üzemi okok nem gátolják s a személyzet egy részének módjában is áll ezt a nem megvetendő jótéteményt vagy részben, vagy pedig teljes mértékben kihasználni, de csakis egy részének, mert nagyon sokan vannak az alkalmazottak közt olyanok, kiknél ez a mellékjavadalmazás nem egyéb irott malasztnál, vagyis mely csak a papiroson van meg. a nélkül, hogy annak bármi gyakorlati hasznát vehetnék.

Az utóbbiak közé tartoznak első sorban a központi és egyéb irodákban alkalmazottak, kiknek lakása rendszerint távol van a kincstári birtokoktól, másodsorban a külső kezelésnél alkalmazottak közül is azok, kiknek lakása védkerületüktől, vagy bármely kincstári birtoktól távolabb fekszik, végre azok, kiknek a lakásukhoz egyébként közel fekvő erdőkben a legeltetés üzemi szempontokból tilalmazva van. Végre azok, kik legeltetési jogosultságukat azért nem képesek kihasználni, mert szegénységük következtében maguknak a szükséges jószágot meg nem szerezhetik.

A kincstári erdészeti altisztek — vagy nem bánom, mondjuk tisztviselők, mert hiszen ebben a tekintetben ezek is hasonló mostoha elbánásban részesülnek — viszonyaiba be nem avatottak azt hiszik és abban a meggyőződésben élnek, hogy az olyanok, kik a szerencsésebb viszonyok közt élő társaikhoz hasonlóan a legeltetési jogosultságukat bármi oknál fogva ki nem használhatják, ezért szolgálatadójuk, a kir. kincstár részéről bizonyos meghatározott váltságdíjban, valami recompensációban részesülnek, mert hát az osztó igazság úgy hozza magával.

Az így gondolkozók — mint sok annyi más dologban, melyben az igazságot keresik — ebben a véleményükben is ugyancsak alaposan csalódnak, mert a kincstári erdészeti alkalmazott, ki legeltetési jogosultságát bármi oknál fogva ki nem használhatja, ezért semminemű kárpótlást nem kap s így gyakran teljesen önhibáján kívül elesik javadalmazásának egy részétől.

Azt vélné az ember, hogy az olyan erdészeti alkalmazott, ki szegénysége miatt magának a szükséges és általa legeltethető

marhát meg nem szerezheti, kárpótlásul ezt a jogát másra ruházhatja át, vagy saját jogán másnak a marháját legeltetheti, ez azonban nincs így, mert a legeltetési jog sem haszonbérbe nem adható, sem annak alapján idegen jószág nem legeltethető kincstári területen s az ez ellen vétők súlyos szolgálati vétség elkövetésének bűnébe esnek s megsuhintják fejük fölött a fegyelmi eljárás ostorát.

Olyan kincstári erdőbirtokot, melyen bizonyos részek mint legelők bérbe nem adatnának, nem ismerünk, sőt egyes erdőhatóságoknál az évi tiszta jövedelmet a legeltetési bérletek után befolyó összegek adják, sőt gyakran ezek fődözik az erdőkezelésnél mutatkozó veszteséget, így tehát nem lehet azzal a kifogással élni, hogy nincs elegendő legelőterület, melyből a tisztí és altisztí személyzet kielégítést nyerhetne. Kérdezzük már most, hogy tekintettel arra, hogy az alkalmazottak egyike-másika legeltetési jogosultságát teljesen kihasználhatván, abból magának szép mellékjövedelmet, sőt némi jólétet biztosíthat s így folyton szálkát képez azoknak a társainak a szemében, kik ettől elestek, nem lenne-e nem csak czélszerű, de egyuttal méltányos és jogos is, hogy a bérbe adott legelőterületek bizonyos része kihasználtassék az utóbbiak javára s az ezért befolyó haszonbér a legeltetési jogukat ki nem használhatók közt fölosztassék legelő megváltás czimén?

Ott, hol egy és ugyanazt a czélt többen szolgálják, mindig szükséges, hogy meg legyen köztük a teljes egyetértés a közjó érdekében való munkálkodásukban s az irigykedés, mely az egyetértésnek megbontója és megöloje, teljesen ki legyen zárva, már pedig ezt csak az által lehet elérni, ha a lehetőség határai közt mindenki egyenlő elbánásban részesül és az egyik nincs jobban dédelgetve, mint a másik.

Megérdemli a munkás az ő bérét és szép példát mutat erre a szentirásbeli okos gazda, ki a később érkező munkásainak ugyanazt a bért fizette ki, mint az előbb munkába állóknak, igen bölcsen úgy okosodván, hogy nem ők voltak okozói annak, hogy előbb nem állhattak munkába. Nyilvánvaló ebből a példából, hogy az, ki nem saját hibájából képtelen valamely javát kihasználni, ebben annak a részéről, ki adására hivatva van, részesítendő.

Ezek elmondásával körülbelül végeztünk volna a kincstári

erdészeti altisztek javadalmazásának kérdésével s rátérhetünk arra, mi nekik a magán uradalmaknál alkalmazottak előtt a legnagyobb előnyt biztosítja: a nyugdíjazás kérdésére.

Az ember fáradozásának a gyümölcse nem csak az, amit nap nap után elfogyaszt, hanem kell hogy az is legyen, mit azokra a napokra takarít meg magának, midőn a test és lélek egyaránt elfáradva az élet küzdelmeiben pihenésre vágnak, de különben kell is megpihenniök, mert a túlesigázott munkálkodást egyik sem bírja végtelenig. A test megkaphatja ugyan nyugalját, de magával a pihenővel még korán sem éri be, mert legnagyobb zsarnoka, mely fölötté korlátlanul uralkodik, a gyomor nem nagy barátja a pihenésnek, hanem szeret tovább is rendes foglalkozása mellett megmaradni, már pedig a gyomor nagy ur, hatalmasabb minden másoknál, mert ő még a királyoknak és császároknak is parancsol, az embernek tehát, ki ennek a kérlelhetlen zsarnoknak alá van rendelve, úgy kell rendezni a szalmáját, hogy kívánalmának a lehetőség határai közt mindig eleget tehessen, szóval mindnyájunknak azon kell lennünk, hogy ne juthassunk soha abba a helyzetbe, melyben fölkapik az állunk.

Természetes, hogy ennek az előre való gondoskodásnak akkor van már helye, midőn munkaképességünk, erőnk egész teljében kilépünk az élet küzdőterére s valaminthogy a hangya eltakarít magának minden a napi vagy pillanatnyi szükségletét meghaladó falatot arra az időre, midőn hiába való a természetnek időviszontságok által elzárt nagy élestarta körül minden szorgalom és munkakedv, azonképen az embernek is akkor kell jövőjéről gondoskodnia, midőn még elég erő van izmaiban arra, hogy némi megtakarítható fölösleget is félretehessen.

A közhivatali pályákon működők cselekvésének tere, munkásságának mezeje szorosan meg van szabva s az, ki itt helyét becsülettel betölteni és megállani akarja, nem ér rá arra, hogy eme munkáján kívül magának még mellékes jövedelmet szerezessen, mert hiszen ismeretes dolog, hogy két urat nem szolgálhatunk a nélkül, hogy ez által vagy az egyiket, vagy a másikat meg ne rövidítsük. Ennek tudatában igyekszik a kenyéradók józan gondolkodásu része alkalmazottjainak jövőjét vagy olyan javadalmazással, melyből a mindennapi szükségleteken felül valamit még félre is lehet tenni, vagy pedig nyugdíjnak adományozásával biztosítani.

A biztos nyugdíj szerintünk többet ér a javadalmazásból való megtakarításnál, mert az ember gyarló teremtség lévén, könnyen lesz rabjává indulatainak s ekkor a józan ész és megfontolás rendesen cserben hagyja s a ma élvezetét elébe helyezi a bizonytalan jövőnek.

Az a tudat, hogy a magunk, vagy elhalálozásunk esetén családunk jövője fölött nem kell aggodalmaskodnunk, bizonyos megnyugvással tölti el lelkünket, fokozza önbizalmunkat, serkenti munkakedvünket s utóbbinak révén nem csekély hasznot hajt annak, ki ezt a nyugdíj biztosításával elősegítette.

Az állami alkalmazottak nyugdíjazásának kérdését és módait az 1885 évi XI. t. cikk szabályozza s az erdészeti altiszti személyzetének fokozatait és mérvét a 27. § állapítja meg.

Ez a szakasz évtizedes ciklusokat szab meg, kimondván, hogy a nyugdíjba vonuló utoljára élvezett illetményének 10 évi szolgálat után egy negyedrészt, 20 év után felét, 30 év után három negyedét, végre 40 évi szolgálat után összes beszámítható illetményét kapja nyugdíjképen, míg az ugyanezen törvénycikk 13 §-a szerint a beszámítható illetményt a rendszeresített fizetés képezi s abba az ezen kívül élvezett mellékilletmények be nem számíthatók.

Az előadottakból megczáfолhatlanul nyilvánvaló, hogy az egyes évtizedek közé ékelt időt a nyugdíjazandó teljesen haszontalanul töltötte el szolgálatában s ebben semmi érdemeket sem szerzett magának arra nézve, hogy utánna nyugdíja arányosan emeltessék, mert ha például a 20 évi szolgálati idejébe csak egy nap is hiányzik, a nyugdíj törvény rideg és méltányosságot nem ismerő szakasza szerint csak az előző évtized, tehát a tíz évi szolgálat után kiérdemelt nyugdíjára tarthat igényt s ugyanaz az eset ismétlődik a szolgálatban eltöltött további éveknél is.

Már a tisztviselők egészen más elbánásban részesülnek, mert ezeknek a tíz évi szolgálatuk után a nyugdíj alapjául szolgáló beszámítható fizetésüknek 40 százaléka jár nyugdíjképen, az ezen fölül eltöltött szolgálati évek mindegyike pedig a fizetés két százalékaival emeli nyugdíjukat, melynek teljes mérvét ennek a fokozatosságnak segélyével szinte 40 évi szolgálat után érik el.

Itt tehát egy és ugyanannak a szülőnek két különféle elbánásban részesülő gyermekeivel találkozunk, és pedig az édes és

a mostoha gyermekekkel, melyeknek ilyen minőségükhöz mértten lesznek a földi javak kiosztva.

Az emberben önkényt fölvetődik a kérdés, hogy tulajdonképpen miért van ez így? Talán azért, mert a tisztviselők nagyobb előtanulmánynyal, több iskola végzése után léptek szolgálatba, mint az altisztek? De hiszen ehhez arányítva javadalmazásuk s ennek alapján nyugdijuk is megfelelően nagyobb az altisztekénél s már ebben a tekintetben ez által lett nekik igazság szolgáltatva. Avagy talán azt hitték a törvény megalkotói, hogy a nyugdíj nem egyéb az azt nyújtó ajándékánál, melyet csak különös kegyelme jeléül szolgáltatja s így mindenki örülhet, ha megkapja s elégedetlenségnek vagy zugolódásnak nincs helye, mert utóvégre is „ajándék lónak nem nézzük a fogát”. Vagy talán abból a hiedelemből indultak ki, hogy az altiszt nyugdíja a tisztviselőkéhez hasonló fokozatos számítás mellett azt olyan jó módba helyezni, hogy belőle lukullusi lakomákat csaphatna és dözsölhetne?

Hát bizon az osztó igazság úgy hozza magával, hogy az, ki alkalmazottjaitól a szolgálatban egyenlően megköveteli a buzgóságot, kitartást, odaadást, hűséget, az ezekért járó javakat is egyenlő arányban osztogassa.

De vajjon előnyére van-e ez a beosztás a kincstárnak magának s nem veszíti el a réven, a mit megnyert a vámon? Világosítsuk ezt meg példával.

Valamely altiszt érzi roskadozó egészségében, hogy közeledik az idő, melyben a test meg fogja tagadni a további szolgálatot s így nem fog megfelelni kötelességének, nem fogja többé betölthetni ama munkakört, melyben hivatásából kifolyólag mozognia kell, de még egészségének helyrehozása, életének ez által való meghosszabbítása is megkívánja, sőt hangos szóval követeli a megpihenést s így nyugalomba vágyik. Menne is szívesen és átengedné helyét fiatalabb, edzettebb erőnek, ha nem volna itt a bökkenő, hogy évtizedének eléréséhez még néhány esztendő hiányzik s ha ezt el nem éri, olyan silány nyugdíjban részesül, mely nem hogy egészségének helyreállítására, nehéz szolgálatban elpocsékolt erejének újból való gyűjtésére, de még csak a mindennapi száraz kenyérre sem elégséges, nem kívált akkor, ha ezt még néhány családtaggal is meg kell osztania, mert utóvégre is ezeknek még kevésbé szabad koldustarisznyát a nyakukba

akasztania, mint önmagának. Várni kell tehát s húzni tovább az erőt már meghaladó igát, míg a legközelebbi évtized be nem tellik; ki gondolna ilyen esetben arra, hogy vajjon betöltheti-e olyan mértékben munkakörét, mint a hogy azt a szolgálat érdeke megkívánja? Itt az a fő, hogy teljenek a napok, az évek. A beteges test fogyatékoságaihoz még társul szegődik az elkedvetlenedés, a rideg közöny, a nembánomság, valamennyi közösen munkálkodván a munkakedvnek lelohasztásán.

Az ilyen muszájból való, erőltetett szolgálat míg egyrészt az azt teljesítő egészségét, erejét teljesen elemésztí, másrészt a szolgálatadónak is mérhetlen és kiszámíthatatlan kárt okoz, melyet ha szigorúan mérlegelne, okvetlen rá jönne arra, hogy előnyösebb lenne az ilyen kénytelenségből tovább szolgálótól még a magasabb nyugdíj árán is megszabadulni s helyét friss erővel betölteni.

A tíz éven alul szolgálók bizonyos esetekben végkielégítésre tarthatnak igényt, mely a beszámítható öt évig az egy évi, öt éven túl egész tíz évig a két évi fizetés összegét teszi.

Van még a nyugdíjtörvénynek egy intézkedése, mely szerint az, ki a szolgálata közben vadorzókkal, fatolvajokkal stb. folytatott viaskodás közben nyert sérülések folytán bármily szolgálatra teljesen alkalmatlan lesz, tekintet nélkül szolgálatának ideiglenes vagy végleges voltára, valamint szolgálati éveinek számára, a sérülés alkalmával élvezett teljes beszámítható javadalmazását kapja nyugdíjul. Így intézkedik a törvény 26 §-a, míg a 30-ik szakasz azt mondja, hogy:

„Azon tisztviselő, altiszt vagy szolga, a ki a szolgálat teljesítése közben, vagy a szolgálat teljesítése következtében lett teljesen és nyilván bebizonyíthatólag szolgálatképtelenné, a minisztertanács határozatával kivételesen nagyobb nyugdíjban részesíthető, mint a mennyi neki szabályszerűleg jár: azon esetben pedig, ha 10 évi szolgálattal nem bír, hasonló módon részesítendő nyugdíjban; ez azonban legutóbb élvezett beszámítható fizetésének felét meg nem haladhatja.”

Tagadhatlanul humánus elbánás, mely teljes elismerést érdemel, mert ebből nyilvánvaló, hogy nem csak erőszak által előidézett sérülések, hanem véletlen baleset, erős meghűlés vagy napszúrás stb. következtében beállott szolgálatképtelenség is az ilyen módon való nyugdíjazásra jogosítja az ilyen csapás által

snjtottat és mégis kevesen dicsekedhetnek az ilyen szerencsétlenek közül azzal, hogy ebben az elbánásban részesítve vannak. Ennek oka nem csak a „nyilván bebizonyíthatás” nehézségében, de kivált abban is rejlik, hogy a bizonyítékok mérlegelésénél tág tere nyílik az egyéni fölfogásnak s a hány ember, annyiféleképp magyarázza a törvény intencióját s a nálunk divó szokás szerint ennél soha sem lesz szem elől tévesztve a takarékoság elve, pedig ha valahol, úgy itt nem szabadna helyet adni a fősvény szűkkeblűségnek.

Ezeknek a soroknak írója maga személyesen ismer olyan erdészeti altisztet, ki olyan szolgálata közben, melyben kifejtett igyekezete és buzgóságaért ministeriuma részéről külön dicséretben is részesült, hülés következtében megbetegedett, betegségéből többé föl nem épült, hanem egész életére rokkanttá lett, mit az orvosi bizonyítványok folytatólagos, szakadatlan lánczolatával „nyilván” beigazolt s mégis, midőn nyugdíjának a fentebb hivatkozott törvényszakasz értelmében való fölemelését kérelmezte, méltányos és jogos kérelme meghallgatást nem nyert s csak a lábaira rokkant, de egyébként ép gyomru ember havi hét forintnyi nyugdíjából meg nem élhetvén, kénytelen volt családját világgá eresztetni s ő maga életét rokonai jóvoltából s mondhatni kegyelemkenyerén tengeti.

Hiszen értjük mi azt, hogy minden egyes meghülest nem lehet a szolgálatban és annak következtében szerzett halál ok gyanánt venni, mert akkor utóvégre minden egyes elhalálozásnál erre lehetne hivatkozni, de már bocsánatot kérünk a törvény megmagyarázóitól, ha egyszer valaki olyan rendkívüli külső szolgálatra lesz kirendelve, mint a hogy az fentebb említett kartársunkkal történt, hol heteken, sőt hónapokon át ha nem is éppen a szabad ég alatt, de nagyjából összetákolt kalibákban, az időjárás viszontagságai ellen védelmet alig nyújtó szárnyékokban kénytelen tanyázni s a rendes házinál hiányosabb és rendetlenebb táplálkozás mellett emberi erőt túlhaladó nappali és éjjeli szolgálatot tenni és ezek után és ezekből kifolyólag megbetegedvén, többé talpra nem áll, hanem teljes életére nyomorék, rokkant s bárnemű szolgálatra képtelen lesz, az ilyenek eseténél föltétlenül meg vannak a nyugdíjtörvény 30 §-ának az ismérvei, melyeket a nyugdíj megszabásánál latba kell vetni.

Az ilyen eseteknek nem méltatása a többi személyzetre csak demoralizálólag hathat s a szolgálati buzgóságot nagy mértékben lelohasztja s ez nagyobb hátránya lehet a kincstárnak, mint ama elenyészőleg csekélynek mondható különbözet, mely az ilyen nyugdíjazási esetek következtében előállana.

Ezek elmodásával körülbelül végeztünk volna a férfiak nyugdíjazásának kérdésével s áttérhetünk a családnak a családfő elhalálása alkalmával való biztosítására.

Az özvegyek és árvák ellátásáról a nyugdijtvörvény III-ik fejezete intézkedik, melynek 34 §-a szerint állandó ellátásra csak azok az özvegyek és gyermekek tarthatnak igényt, kiknek férjük, illetőleg atyjuk a nyugdíjigényre jogosító alkalmazásban legalább öt évig szolgált. A nyugdíjra különben az a nő jogosult, ki:

- a) férjével a tényleges szolgálat alatt, vagy azt megelőzőleg lépett házsságra;
- b) férjével a nyugdíjigény beálltakor együtt él;
- c) erkölcsös életet folytat.

Az ezeknek a föltételeknek megfelelő özvegy nyugdíj fejében a férje által a haláleset bekövetkeztekor élvezett készpénzfizetésnek egy harmadát kapja.

Az özvegyek nyugdíjára nézve csak annyiból lehetne kifogást tenni, hogy az azon a legtöbb esetben annyira csekély, hogy abból megélni csak abban ez esetben lehet, ha egyébként még valami mellékfoglalkozást űzhet, mert hiszen az altisztek legnagyobb része a magasabb rangfokozatok csekély száma miatt a kisebb javadalmazású állásokban hal meg s talán méltányos és jogos lenne itt is az a fokozat, mely a tiszviselők özvegyeinél van alkalmazásban, melyek a 600 forintig terjedő fizetésnek 50 százalékát, az azon felül levő fizetésnek pedig még további 20 százalékát élvezik nyugdíjképen.

Sokkal több szó fér azonban az árvák ellátásához.

A nyugdijtvörvény 39 §-a olyképp intézkedik, hogy azon özvegy, kinek a törvény értelmében folytonos ellátásra van igénye és kinek férje halálakor legalább három még anyai ellátásban álló gyermeke van, illetőleg teherben van, akár édes, akár mostoha gyermekei azok, azon gyermekei számára, kik a szabályszerű kort még nem érték el, ha az elhalt férjtől, vagy szintén igényjogosult korábbi férjtől származnak, szabályszerű koruk elértéig nevelési

járulékot is kap. Nevelési járulékot kapnak továbbá — tekintet nélkül számukra — a törvény által meghatározott kort még el nem ért szülőtlén árvák is, ha anyjuk s atyjuk után folytonos ellátásra igényt tarthatott volna.

Ha az özvegynek állandó ellátásra van igénye, az a körülmény, hogy a gyermekek a tényleges szolgálat ideje vagy nyugdíjas állapotban nemzettek-e, a nevelési járulékra befolyással nincsen.

Az altisztek flugyermekei 16 éves, leánygyermekéi pedig 14 éves koruk betöltéseig részesülnek a nevelési járulékbán.

A nevelési járulék összegét az altisztek árváinál a 43 § 2. pontja fejenként évi 18 forintban, vagyis havi 1 frt 50 krban állapítja meg.

Ennek a gyermeknevelési járuléknak az összegére nézve megtettük már észrevételeinket, itt csak arra a csodálatos intézkedésre fordítjuk figyelmünket, mely meghatározza, hogy nevelési járulékra csak olyan özvegy tarthat igényt, kinek legalább három, anyai gondozás alatt álló gyermeke van.

Véges emberi eszünkkel csakugyan nem vagyunk képesek fölfogni itt a törvény intézkedését s hirtelenében nem tudjuk, hogy a törvényt alkotók mit gondoltak akkor, midőn ezt a föltételt szabták. Azt hitték talán, hogy az özvegy nyugdíja elég magasra van megszabva nem csak arra, hogy belőle ő maga megélhessen, vagy pedig hogy egy vagy két gyermeknek élelemre, ruházkodásra nincs szüksége csak abban az esetben, ha még egy vagy két testvér társul szegődik hozzájuk.

Az özvegyek ellátásánál már kifejezést adtunk abbéli véleményünknek, hogy a nyugdíjuk rendesen oly csekély, hogy ha ezen kívül egyéb keresetük nincs, abból lakást tartani, a szükséges élelmet beszerezni és ruházkodni teljes lehetetlenség.

A magánosan álló özvegy — ha ezt egyébként egészsége megengedi — szolgálat vagy egyéb munka ntán nézhet s így jövedelmét szaporíthatja, de nem teheti ezt az, kinek egy-két apró gyermeke van, mert ezek miatt sem munkába sem szolgálatba be nem fogadják.

A gyermektelen özvegynek kilátása lehet újabb férjhezmenésre s ez által megélhetésének biztosítására, míg a gyermekes erre csak a legritkább esetben tarthat számot, mert idegen gyermekeket senki sem vesz szívesen házához, de maga az özvegy

is — ha gyermekeit szereti — nem szívesen viszi mostoha kenyérre.

Ilyen közülmények közt a legtöbb esetben azt a csekély nyugdíjat, mely a saját életének fenntartására sem elegendő, még gyermekeivel is megosztani lévén kénytelen, lesz egy nyomorgó és éhező helyett kettő vagy három is, miután pedig a gyomor nagy ur, mely igényeit minden áron kielégíteni óhajtja, nem csoda, ha az éhező család gyakran koldulásra, idegen emberek jószívűségének igénybevételére szorul s ezt a gyermekek zsenge korukban megszokván, munkakerülőkké válnak s később teljesen elzülленnek, terhére válván ez által annak a társadalomnak, melynek egyébként hasznos tényezői lehettek volna.

Ezekben körülbelül előadtuk volna mindazokat a földi javakat, melyekben a kincstári erdőőr szolgáltatáért reszesül.

De mégsem! Vannak még némi, bár bizonytalan és időhöz nem kötött jövedelmek is, ha ugyan azoknak mondhatók. Értjük itt a jutalmakat és segélyeket.

Az állami költségvetés keretébe a jutalmak és segélyek czimén évenként bizonyos összeg lesz beillesztve, hivatta arra, hogy abból részint a magukat szolgálatukban buzgóságukkal kitüntetett alkalmazottak megjutalmaztassanak, részint pedig a véletlen balesetek, elemi és egyéb károk, valamint hosszas és költséges betegeskedések által sujtottak segélyeztessenek.

Az erre a szép és nemes célra szánt összeg rendesen annyira csekély, hogy csak kevés az a szerencsés, ki jutalomban és az a szerencsétlen, ki segélyben részesülhet. A segélyben részesülőt méltán mondhatjuk szerencsétlennek, mert hiszen az, ki az őt ért csapások következtében segélyre szorul, szerencsésnek nem mondható, mert a nyert segély soha sem egész, hanem csak némi csekély pótlása szenvedett veszteségének vagy karának. Sajnos, hogy akadnak mégis néha hatóságok, melyek a rendelkezésükre bocsátott ezt a csekély hitelt sem fordítják rendeltetési céljaira, hanem abból az államkincstár javára még megtakarítást is eszközölnek. Ennek szerény véleményünk szerint nem volna szabad megtörténnie, mert ha akár a viszonyok kedvező volta miatt, akár pedig az álszégyenérzetből segélyre szorult vagy segélyt kérő nem akad, lehetetlen, hogy ne lenne annyi derék ember között minden egyes erdőhatóságnál akár a tisztviselők, akár pedig az

altisztek között elég olyan, ki jutalmazásra érdemes, ha tehát nincs annyi segélyt kérő, hogy az erre szánt hitelt fölemésztene, osztassék ki a fölösleg a szolgálatukban buzgólkodók és serénykedők közt fáradozásuk jutalmául és egyuttal serkentésére a többi — talán lanyhább — társaiknak is.

A segélyekben csak olyanok részesülnek, kik ezért folyamodnak s itt nem állhatjuk meg, hogy rá ne mutassunk arra a mivel sem indokolható ferdeségre, melyet a kincstár a segély iránt való kérvények szerkesztésénél és fölszerelésénél megkövetel.

A pénzügyi törvények és szabályok nyíltan és félremagyarázhatatlanul kimondják, hogy elismert és igazolt szegénység esetén mindenféle kérvények, beadványok stb. valamint ezek mellékletei bélyegmentesek, mégis az erdőkincstár megköveteli, hogy a segélyezés iránt benyújtott kérvény a szabályszerű 50 krajezáros bélyeggel ellátva legyen. No, ha már ez nem anomália, akkor semmi sem az a világon, mert hiszen nyilvánvaló, hogy segélyt csak az arra valóban rászorult, szegény, sorsüldözött ember kér, tehát már maga a kérvény tárgya természetszerűleg kell hogy kizárja a bélyegkötelezettséget.

Hát még a kérvények okmányolása! A segélyre szorultságot igazolni kell akár orvosi bizonyítvánnyal, mely a hosszas és költséges betegeskedést, akár pedig hatósági bizonyítvánnyal, mely az elemi csapásból vagy más körülményből kifolyó anyagi károsodást igazolja, már pedig ezek mind nem csak hogy bélyegkötelesek, de még kiállttatásuk is pénzbe kerül s így a szegény ember, ki különben is roskadozik a sors csapásai alatt, akkor, midőn némi alamiznáért könyörög, erre akár csak a földi javakban dusálkodó valamely kedvtellésére s a siker bizonytalansága mellett is, pár forintot kénytelen éhező szájától elvonni, hogy kérő levelét kiállthassa. Még hagyján, ha azután a segély kérő valamennyi abban részesülne, de hát az erre szánt hitel csekély volta miatt rendszeren a kérvényezőök csekély hányadánál nyernek a kérvények kedvező elintézését, az elutasítottak tehát ahelyett, hogy inségükön, bajukon némikép segítettek volna, a kérvényük költségeinek révén még nagyobb inségbe jutottak s csak egy keserű csalodással lettek ismét gazdagabbak, mely nagy mértékben hozzájárul az elkedvetlenedéshez és a szolgálatban szükséges munkakedv lelohasztásához.

A közvetlen elüljárónak, ha nevét méltan megérdemelni akarja, teljesen tájékozva kell lennie alantasa életviszonyainak minden mozzanatáról s így ismernie kell annak minden ügyét, baját és azt is, vajjon rászorult-e idegen segítségre, vagy pedig a bajából saját emberségével is képes kilábolni s így ha ez a segítyezés szükségét elismeri s azt a fölöttes és az engedélyezésre hivatott hatóságnál javaslatba hozza, a szavának mindig kellene olyan nyomatékosnak, vagy még gyakran nyomatékosabbnak lenni, mint akár az orvosi, akár a hatósági bizonyítványnak. Avagy talán a kincstári erdész, főerdész stb. nem szinte hatósági közeg, ki tett esküjének a hatása alatt áll?

El tehát a segélykérésnél a bélyeges kérvényekkel és költséges bizonyító okmányokkal s adassék meg a gondnokok és felsőbb hatóságoknak az a suly, mely őket méltán megilleti!

A hivatalos utazásoknál a kincstári erdőaltiszt rangjához képest bizonyos élelmezési díjra — melyből ugyan a gyomrot nem igen lehet megterhelni — és az ugynevezett kilométer pénzre tarthat igényt, de csak akkor, ha kerületén kívül s 16 kilométert meghaladó távolságra utazik.

A ministertanács a legutóbbi időkben belátta az utazási költségek rendezésének szükséges voltát s az új szolgálati szabályok kidolgozása alkalmával figyelme erre is kiterjedt és azokat sokkal helyesebb és méltányosabb mód szerint állapította meg, sajnos azonban, a szolgálati szabályoknak erre és a fegyelmi ügyekre vonatkozó része az államerdészethnél még nem lett életbe léptetve, hanem ez a két fontos kérdés még mindig a régi és elavult mód szerint van kezelve.

Ha már szóba hoztuk a fegyelmi ügyet, szenteljünk annak is egy pár sort.

A legodaadóbb buzgalom, a legnagyobb önfeláldozás és hűség mellett sincs kizárva a lehetősége annak, hogy az ember — már csak emberi gyarlóságából kifolyólag is — némi hibákat, mulasztásokat el ne követhessen, melyek dorgálást vagy esetleg erősebb megtorlást is érdemelnek s ennek eszközzésére van hivatva a fegyelmi eljárás.

A fegyelmi eljárást okozta tényeket vagy maga az elüljáró saját szemeivel tapasztalja, vagy pedig s leggyakrabban azok idegen kéz révén, följelentés, besugás útján jutnak tudomására.

Az első eset ellen kifogást tenni nem lehet, annál inkább fér szó azonban a másodikhoz, mert itt tág tere nyílik az emberek boszujának, már pedig ismeretes dolog, hogy alig van bármely halandónak is több ellensége, mint az erdészeti altisztnek s ellenségei annál veszedelmesebbek, hogy a népnek többnyire legalsóbb s így a műveltségnek alacsony fokán álló rétegéből kerülvén ki, az eszközökben nem válogatnak s bármely, még a leggonoszabb is jó nekik arra, hogy gyűlöletük tárgyának kárt, boszuságot, vagy legalább kellemetlenséget okozzanak.

Innét van az, hogy a nyílt és névtelen, igaz és hamis feljelentések halomszámra érkeznek a fölöttes hatóságokhoz, mely azután akarva — nem akarva kénytelen megindítani a vizsgálatot.

A kiküldött vizsgáló biztos megkapja a szükséges utasításokat s megkezdí a vizsgálatot. Tanukat hallgat ki, helyszíni szemléket tart, szembesít s az ezek során szerzett adatokat és bizonyítékokat előterjeszti kiküldő hatóságának, mely erre kirendeli az első fokú fegyelmi hatóságot, mely hivatva van a vizsgáló biztos által gyűjtött adatokból az igazságot kiböngészni s a szerzett benyomások hatása alatt ítéletet hozni, a nélkül, hogy a vádlottat s annak védelmét meghallgatná, egyedüli támpontja tehát a vizsgáló biztos jelentése.

Távol legyen tőlünk itt a vizsgálat teljesítésére kiküldött tisztviselők egyeneslelkűségében, lelkiismeretességében kételkedni, mégis az emberi gyarlóság mérlegelése mellett ezeknél sem tartjuk kizártnak a megtéveszthetést, sőt néha az elfogultságot és befolyásolhatást is.

És még egyet.

A fegyelmi bizottságok tárgyalásai nem nyilvánosak, hanem titkosak, melyeken nem csak hogy védő, de még maga a vádlott sem jelenthetik meg, hogy itt védelmét előadhassa, a kiküldött fegyelmi bírák tehát ítéletük formálásánál tisztán csak azoknak a ténykörülményeknek a mérlegelésére szorítkoznak, melyeket a kiküldött vizsgáló biztos gyűjtött adataival, vagy pedig az előadó ezeknek száraz elősorolásával elejbük tár. Ezek az adatok igen gyakran lehetnek túlhajtottak, sőt sok esetben az elferdítés lehetősége sincs kizárva, mert a vizsgáló biztos nem egyszer olyan tanukat vagy vádlókat is kénytelen meg — is kihallgatni, kiknek nyelvét nem érti s így tolmács segítségét kell igénybe venni, ki

nem mindig bírja egyaránt mindkét nyelvet s így a fordítása sem teljesen megbízható, esküt pedig egyáltalán nem tesz s így mivel sem szavatol arra nézve, hogy a vádlók vagy tanúk által bemondottakat hűen és elfogulatlanul tolmácsolja.

Mindezeket mérlegelve és fontolóra véve bárki is könnyen beláthatja, hogy a fegyelmi bíráskodás most divó módja helytelen s okvetlen szükséges lenne a fegyelmi bíróságok tárgyalásait nyilvánossá tenni s a vádlottnak módot nyújtani arra nézve, hogy ügyét akár személyesen, akár védő segítségével védelmezhesse, hogy így azok, kik sorsa fölött döntenek vannak hivatva, ne a rideg, holt betűkből, hanem közvetlenül saját szájából hallgassák meg az esetleges mentségeket. Az ártalanságot már maga a biztos föllépés gyakran félreismerhetlenül bizonyítja s a védelem hanghordozása, az abból kirívó mentő vagy enhitő körülmények döntő befolyással lehetnek az ítélkező bíró meggyőzésére.

Az erdészeti alkalmazottak ellen fölhozott vádaknak rendszerint csak elenyészőleg csekély százaléka bizonyul valónak, míg a nagyobb rész nem egyéb roszakazatu, aljas rágalalmazásnál, mely esetleg éppen csak abból a czélból lett kieszelve, hogy a gyűlölt erdőőr vagy akár erdőtiszt meghurczoltassék, jó hirneve elüljárói szemében elhomályosíttassék s neki ez által a kellemetlenségek egész lánczolata nyakába zudíttassék s vajjon midőn ártatlansága kiderült, milyen elégtételt kap mindezekért? Megtörténik, hogy abban az időközben, mikor valamely altiszt éppen fegyelmi vizsgálat alatt áll, a hatóság kerületében előléptetés van folyamatban s ennél — bár egyébként soron lenne s az előléptetésre különben érdemes — mellőzve lesz, mert hiszen mindaddig, míg fegyelmi ügye bejezve nincs, előléptetésre nem tarthat igényt, így azután azok, kik nálánál ifjabb szolgák s a sorban utánna következnek saját érdemük nélkül és az ő hibáján kívül eléje kerülnek, míg ő maga talán éveken át várhatja a jó szerencsét, mely előléptetését meghozza.

Vajjon jogos és igazságos az és igaztalan a fölháborodása az ilyen sorsüldözöttnek?

Igaz, hogy a bebizonyult ártatlanságból kifolyó fölmentő ítélet után szabadságában áll az ártatlanul meghurczoltnak rágalmazója ellen a törvény útján megtorlással élni, de hát míg ezen az uton czélt ér, sok utánjárás, vesződség és még annál is több

költség szükséges, tehát mind olyan dolgok, melyekből az erdő-
őrnek mondhatni a legkevesebb jutott ki s így azután gyakran
kénytelen a rágalmazást, becsületsértést és minden ezekből folyó
meghurczolást szépen zsebre rakni s hallgatni, megbántójának nem
csekély örömére.

A fegyelmi ügyeknél követett eljárás megbízhatlan voltát
igazoló több példát sorolhatnánk föl, de ha ezt tennők, messze
túl mennénk az itt élénk kitűzött cél határain; a sok ismert
eset közül példakép csak egyet akarunk hevenyében fölhozni.
Az eset a következő:

Egy kincstári hatóságnál panaszt nyújt be valaki egy erdő-
őr ellen, vádolva azt különféle olyan üzemekkel, melyek beigazolásuk
esetén súlyos szolgálati vétséget képeznek s szigorú büntetést
vonnak maguk után. Természetes, hogy nyomban megindul a
fegyelmi eljárásnak meglehetősen lomha szekere s hoszu vizsgá-
latok és számtalan kihallgatások után az össze ülő fegyelmi
tanács egyhangulag fölmentő ítéletet hoz s így a bepanaszolt
erdőőr a hónál fehérebbre mosva kerül ki a csávából. A dolognak
ilyetén vége természetesen a rágalmazás ocsmány bélyegét süti
a följelentőre s gonosz indulatát meg kell torolni, megteszik tehát
ellene a büntető törvényszéknél a följelentést rágalmazás czimén,
mire az a maga szempontjából szinte megindítja a vizsgálatot s
csodálatos dolgot derít ki, nevezetesen azt, hogy a följelentett
rágalmazó minden egyéb, csak nem rágalmazó, mert az általa az
erdőőr ellen tett följelentés szórul-szóra igaznak bizonyult s így
a törvényszék az ellene indított bűnügyben nagyon természetesen
fölmentő ítéletet hozott. Szembe állt tehát egymással két viz-
sgálat, az egyik a fegyelmi, a másik pedig a bűnügyi, mind-
egyik más és másképen derítvén ki az igazságot.

Ilyen előzmények után az erdőhatóságnak nem lehetett volna
egyéb teendője, mint kikérni a bíróság által beszerzett bizonyíté-
kokat s azok alapján a már egy ízben fölmentett alkalmazottja
ellen a fegyelmi eljárást újból megindítani s őt a beigazolt vádak
alapján elítélni, jó szerencse azonban úgy a hatóságra, mint az
erdőőrré nézve, hogy az utóbbi időközben hosszas betegségének
áldozatul esett s még a bírósági tárgyalás befejezése előtt meghalt,
megszabadulván ilyen módon a megérdemelt büntetéstől s egy-
üttal megmentvén hatóságát attól, hogy ugyanegy ügyben két-

félekép kénytelenítették ítélkezni s a mások által vezetett vizsgálat eredményének el fogadásával elismerni a saját hatáskörben és közegei által folytatott vizsgálat gyarló voltát.

Ezt az esetet különben csak azért hoztuk föl, hogy rámutassunk a fegyelmi eljárás gyarló voltára s szükségére annak, hogy ez másképp rendeztessék, mert nyilvánvaló, hogy ez az egy eset a számtalan többi között nem áll elszigetelten s vajjon hol a biztosíték arra nézve, hogy az megfordítva nem fordulhat elő, vagyis hogy a fegyelmi vizsgálat megállapítja a vádlott bűnösségét s a bizottság ennek alapján bírálva el a doigot, marasztaló ítéletet hoz, míg ha szakavatott bíróság vezette volna a vizsgálatot, ez az ártatlanságot derítette volna ki.

Nagyon vétenénk, ha még egy dolgot föl nem említenénk a kincstári erdészeti altiszteknél, mely valóságos botrány követ képez s kérdésének méltányos megoldása fölötte óhajtandó. Nem egyéb ez, mint a ruházkodás, az egyenruha kérdése.

A szervezéssel egyidejűleg gondoskodott a magas kincstár arról is, hogy alkalmazottjai megkülönböztetésül más gyarló embertársaiktól egyenruhát viseljenek s megszabta annak minéműségét alakban, színben egyaránt és kötelezővé tette annak viselését szolgálat közben, arról azonban nem gondoskodott, hogy annak beszerezhetésére módot is nyújtson, hanem beelégedett azzal, hogy az annak idején szolgálatban levőknek az első beszerzés nehézségeinek leküzdésére némi csekély segítséget adott.

Az államkincstár egyéb ágazatai, melyek alkalmazottaiktól az egyenruha viselését megkövetelik, vagy rendes ruhaátalányt adnak, vagy pedig az egyenruhát természetben szolgáltatják ki, míg az erdőkincstár megelégszik azzal, hogy megengedi egyes szállítóknak az egyenruha szállítását, ennek árát alkalmazottjai helyett egyszerre, egy összegben kifizeti, míg a megrendelőktől azután 12 havi részletben vonja le, könnyebbséget tehát csak az okoz, hogy a ruha árát a megrendelő nem kénytelen egyszerre készpénzben letenni, a milyen kedvezményt különben becsületes embernek a mai korban, hol az iparnak és kereskedelemnek hitel nélkül élnie alig lenne lehetséges, minden iparos nyújt.

Nincs szükség bővebb bizonyítására annak, hogy az erdészeti személyzet más embertársaihoz viszonyítva aránylag sokkal több ruhát koptat, mint akárki más, mert hiszen őt a szolgálata nap

nap után az erdő sűrűségébe, a sziklák ormaira rendeli, mind olyan helyekre, hol minden egyebet megtehet az ember, csak a ruháját nem kimélheti, mert bizon ide még csak esőernyőt sem vihet magával s így a ruházat az erdőör költségvetésében számot tevő tételt képez s nagy gondot okoz viselőjének.

Jogos és méltányos tehát a kincstári erdészeti alkalmazottaknak az a kívánsága, hogy hasonlatosan a pénzügyőrséghez, hivatalszolgákhoz, börtönőrökhoz s az Isten tudja még mi minden alkalmazottakhoz ő is vagy megfelelő ruhaátalányt kapjon, vagy pedig természetben nyerje ruházatát.

Azt hinné a be nem avatott, hogy az egyenruha dolgában az előadottakon kívül egyéb sérelmet nem ismer a kincstári erdőknek őre, pedig a dolognak nem is ez a legfájóbb oldala, hanem inkább az a merev álláspont, a holt betűhöz való szoros ragaszkodás, melyet a kincstár az egyenruha minőségének kérdésében elfoglal.

A szabályzat, mely az egyenruha viselését elrendeli, meghatározza egyuttal annak alakját és színét, a posztó vagy szövet minőségét s ezektől azután eltérni egy mákszemnyire sem szabad. Ne szóljunk itt arról a szerencsétlen izlésről, mely az erdőőri egyenruha alakját kifundálta, sem pedig a szakértelemről, mely a posztókereskedők világában eltévelyedett, mert ezekről eleget beszél maga az egyenruha, hanem vessük föl azt a kérdést, hogy miért nem engedi meg a kincstár ugyanolyan színben és alakban az egyenruhának jobb és csinosabb minőségben való előállíttatását és viselését? Miért nem lehet az a zsinórzat selyem, mely tartósabb az ispahánnál, vagy a jelvény és korona ezüstből, mely nem feketedik meg idő előtt? A szabályzat szerint előállított egyenruha még új korában sem valami nagyon tetszetős, de egy pár heti viselés, néhány megázás után a fegyenczek daróc ruhájával csakugyan nem állja ki a versenyt csinosság dolgában.

A szegény Blum és társa budapesti cég, mely szerény kezdetből indulva elért nagy sikereit tisztán elismert szolidaritásának s megbízhatóságának köszönheti s mely jó tulajdonságokkal sikerült neki az erdészethöz más versenytársait teljesen háttérbe szorítania, hiába szedi össze minden tudományát és szakképzettségét, hogy a szabályok merev határai közt mozogva megrendelőit kissé kicsinosítsa, mint sok más esetben, úgy itt is a betű megölje a lényegnek.

Ott, hol az egyenruhát a szolgálatadó maga adja, nem lehet kifogás és panasz annak minősége ellen, ott azonban, hol saját pénzén köteles valamit az ember megvásárolni, talán mégis jogos és méltányos lenne, hogy az alak és szín megtartása mellett a szövet vagy egyéb kellékek minőségét ő maga határozza meg.

A mai világban, hol a nép a látszatot többre becsüli a valónál, a külső csinre sokat kell adni, mert — sajnos ugyan — már oda jutottunk, hogy nem áll meg a régi példabeszéd, mely szerint a madarat tolláról, az embert beszédéről ismerjük meg, hanem az embernél is a külsőt szokás nézni, keveset törődve annak belső értékével.

Nyilván ezt a külsőleg való megismerhetést czélozza az a pléhtábla is, melyet — hasonlatosan az utcasarki hordárokhoz — az erdőőr szembetűnő helyen viselni tartozik, mintha bizon a fatolvaj vagy vadorzó a nélkül meg sem ismerné. Ha már csakugyan arra szolgál ez a pléhecske, melyet különben akkorára szabtak, hogy bátran lehetne tepsi helyett is használni és benne turós lepényt sütni, hogy általa az erdészeti embere fölismerhető s hivatalos jelege és minősége nyilvánvaló legyen, csodálatos, hogy annak a viselését az erdőtisztelnél is nem rendelték el; avagy ezeknek nincs szükségük arra, hogy a nép őket minőségükben megismerje?

Különben hogy az egyenruházati szabályokkal a kincstári erdőtiszték sincsenek valami nagyon megelégedve, legjobban bizonyítja az, hogy legnagyobb részük a hol csak teheti, kerüli az egyenruha viselését s előnyt ad a kényelmesebb és csinosabb s a mi fő, saját tetszés szerint megválasztható polgári öltözetnek.

Mielőtt végeznénk a kincstári erdészeti altiszti személyzettel, csak úgy futólag emlékezünk meg az utazási költségekről, melyek még mindig a régi elavult szabályok alapján lesznek megszabva. Sokat, nagyon sokat lehetne erről is írni, de hát valamennyi helytelenséget nem vehetünk szigoron bonczkés alá, mert azok alapos elősorolására évek kelienének, itt csak a felett kell csodálkozássunknak kifejezést adnunk, hogy miért nem alkalmazzák erre nézve az ösztöministerium által kiadott újabb szolgálati szabályokat, melyek az utiköltségeket sokkal méltányosabb alapra fektették minden más előző szabályrendeletnél?

A hivatalból s a szolgálat érdekében való áthelyezéseknél

az államkincstár megtéríti a tényleg fölmerült költségeket, de míg az erdőtiszteknek rangjukhoz megfelelően butorrongálás czimén megfelelő kárpótlást nyújt, addig a szegény erdőőr ezen a czimen mit sem kap, pedig hát az erdőtisztek átköltözködése majdnem kivétel nélkül olyan vonalokon történik, merre vasutak vagy legalább jobb és kényelmesebb utak vannak s ezeken bútoruk és egyéb holmijuk sines annyi rongálásnak kitéve, mint a gyakran szinte járhatlan erdei és hegyi utakon költözködő erdőőrei; vagy talán a szegény emberé romolhat s abban ugy sem esik kár?

Van még egy nagyon különös oldala az erdőőri költözködési költségeknek, melyen nagyon jóízűt lehetne nevetni, ha nem lenne annyira szomorú s ez nem egyéb, mint az, hogy az erdőőr minden egyébnek szállítási költségeit fölszámíthatja s meg is kapja, csak éppen a feleségiét nem s így a vonatkozó szabály nyilvánvalóan az asszonyt fölösleges bútordarabnak vagy házi eszköznek, esetleg fényüzési cikknek tartotta, ha tehát fölösleges, akkor hurezolkodás előtt azt is legczélszerűbb a többi vagy fölösleges, vagy pedig vitelre nem érdemes limlommal együtt elkótyavetyélni, ha pedig luxus cikk, akkor ám fizesse érte a tulajdonos a szállítási költségeket, mert a kincstár nincs hivatva arra, hogy mások privát passióit és fényüzési hajlamait elősegítse és istápolja. Legczélszerűbb lenne talán szabályrendeletileg kimondani, hogy a kölcsönösen áthelyezett erdőőrök abban az esetben, ha az asszonyszállítás költségei terhükre esnek, ezeknek megtakarítása céljából egyszerűen cseréljek el a feleségeiket.

Végül emlékezzünk még meg az átköltözködés eszméjéből kiindulva s az eszmetársulás révén arról, hogy az áthelyezéseknél nem csak mindig a szolgálat érdekét, hanem a magán érdekeket is szem előtt kellene tartani.

Végig tekintve az erdészeti altisztek elhelyezésén, gyakran tapasztaljuk, hogy a városokban, községekben nőtlen, vagy legalább gyermekek nélkül való altisztek vannak elhelyezve, míg ennek ellenében a számos gyermekkel megáldottak a községektől, városoktól s így az iskolától távol eső helyeken kénytelenek élni s gyermekeikből iskola híján valóságos vadembereket nevelni. Igaz, hogy mindenkinek meg van engedve áthelyezésért folyamodni, de hát ennek is meg van a maga bibije, mert hiszen jól tudja azt minden erdőőr, hogy ha bármi indokból is önmaga kéri át-

helyezését, akkor az átköltözködés költségeit sajátjából tartozik viselni, miután pedig nála minden egyébből több jutott ki, mint a pénzből, inkább hagyja a gyermekeit is az erdőn elzúlleni és elvadulni. Vajjon annak a fölöttes hatóságnak, mely minden legkisebb hibát is észrevesz alantasánál, nincs az ilyenre szeme s nem találja azt is a szolgálatnak érdekében levőnek, hogy az alkalmazott sorsával lehetőleg megelégedve s föllebbvalói jóindulata és atyai gondoskodása felől meggyőződve legyen, mind olyan dolgok, melyek a szolgálatban való buzgólkodást fokozni s így a szolgálat érdekeit előmozdítani képesek.

Azt, hogy lehetőleg minden gyermek iskolai kiképzetésben részesüljön, az államnak az érdeke nem csak hogy megkívánja, de egyenest parancsolja is és a közoktatási törvény szigorú büntetést szab azokra a szülőkre, kik iskolaköteles gyermekeiket a megfelelő iskoláztatásban nem részesítik mindaddig, míg azok a tanköteles korból ki nem lépnek. Vajjon lelküismeretesen írja össze a politikai hatóság az iskolaköteleseket az erdőn, a havasok mélyén lakó erdőőröknél is és gondoskodik arról, hogy ezek gyermekei az iskolát látogassák is, ha pedig iskoláztatásukat a szülők beigazolt szegénysége gátolja, gondoskodik-e arról, hogy vándor tanítók alkalmaztassanak, vagy pedig föl hívja-e az erdőhatóság figyelmét a törvényellenes állapotra s követeli-e, hogy az illető erdőőrnek iskola közelébe való áthelyezésével vagy pénzbeli segélyezésével vagy egyéb segély nyújtásával mód adtassék gyermekeinek iskoláztatására?

Mind olyan kérdések, melyekre a felelettel adósak maradunk; a ki erre nézve fölvilágosítást kíván nyerni, tekintse meg a gyakorlati életet s meg fogja kapni a feleletet, de hogy az ki fogja-e elégíteni, az egészen más kérdés.

Füzetkénk megírásánál nem az a vágy vezérelt, hogy reformátorként lépjen föl annak írója, hanem egyedüli célja az volt, hogy rámutatva az egyes hiányokra és ferdeségekre, alkalmat nyújtson az arra hivatottaknak ezek eltávolítására s ez által az erdészeti ügyének is javítására és fejlesztésére.

A mi szavunk csekély és gyöngé, de nagy abban az igazság ereje.

Most pedig bucsut véve a kincstári erdészeti altiszti személyzettől, áttérhetünk a más birtokosok szolgálatában állókhoz

s itt első sorban arra térünk, ki legközelebb áll a kincstáriakhoz és nem más, mint:

2. A közalapítványi erdőőr.

A vallás és közoktatásügyi m. kir. ministerium kezelése alatt álló magyar tudomány egyetemi és egyéb közalapítványok a mezőgazdasági mellett még nagy kiterjedésű erdőbirtokokkal is rendelkeznek, melyek minden nagyobb összefüggés nélkül az ország különböző vidékein szétszórva fekszenek s az arra hivatott m. kir. közalapítványi erdőgondnokságok felügyelete alatt állanak. Nagyon természetes, hogy az ilyen nagy kiterjedésű erdőbirtok rendszeres kezeléséhez nagy számú kezelő személyzet is szükséges és az erdőtiszteken kívül több száz erdőőr és erdőszolga keresi meg kenyerét.

A közalapítványi erdőknél alkalmazott erdészeti altisztek államkincstári alkalmazottak s így mindazoknak a jogoknak és előnyöknek birtokában vannak, melyekben a többi állami altiszti alkalmazottak részesülnek, mindazonáltal az állami erdőkincstár erdészeti altisztjeivel szemben egy tekintetben nagy hátrányban vannak, nevezetesen abban, hogy náluk magasabb díjazás, sőt még olyan sem érhető el, mint a milyennel az erdőkincstárnál alkalmazott I. oszt. m. kir. erdőőr bír.

A közalapítványi erdőőrök ugyancs négy különféle rangfokozatba oszlanak föl s fizetésük a következő:

IV. oszt. erdőőré	240	frt.	készpénz.
III. " "	270	"	"
II. " "	300	"	"
I. " "	350	"	"

ezen kívül valamennyi természetbeni lakás élvezetén kívül kap még 18 ürm³ első osztályu dorong tűzifát és 2 hold földjárandóságot.

Mint ebből is láthatjuk, a javadalmazás meglehetősen alatta áll az erdőkincstárnál szolgáló hasonló osztályu erdőőrök javadalmazásának: egy hold földilletményenyl és 6 ürm³ tűzifa járandósággal s így sorsuk bizonyára nem irigylésre méltó, annál kevésbé, mert a közalapítványiaknál az I. osztály elérése után vége minden további előléptetésnek s midőn valamelyik alkalmazott eddig a rangfokozatig fölvergődött, befejezte pályafutását s vége minden reménynek a további előhaladásra.

A fenti javadalmazáson kívül még jogosítva vannak a közalapítványi erdőőrök egy tehenet, egy borjut, egy koczárt és két malaczt legeltetésre bocsátani, tehát ebben a tekintetben is mostohább elbánásban részesülnek, ha csak ezt nem ellensúlyozza az, hogy a legeltetési jogosultságukat jobban kihasználhatják a kincstáriaknál s talán illetményföldjüket is hamarabb kapják ki természetben, mi természetes is, mert hiszen a közalapítványi uradalmak legnagyobb részében az erdők a mezőgazdasági birtokkal összefüggnek.

Nyilvánvaló, hogy a javadalmazás kisebb volta mellett a nyugdíjazási viszonyok is rosszabbak itt, mint a kincstáriaknál, mert hiszen mindkettőnél egy és ugyanazok a szabályok az irányadók.

A közalapítványi erdészeti altisztek egyéb szolgálati viszonyaira és beléletére nézve közelebbi adatokkal nem rendelkezvén, ezekről bővebben nem is nyilatkozhatunk, egy dolog azonban nem kerülheti el figyelmünket s ez az áthelyezések kérdése.

Míg a kincstári erdészeti altiszteknek már akár a szolgálat érdekében, akár pedig más okból való áthelyezésénél a szolgálati hely mindig csak az illető hatóság kerületében, tehát aránylag nem nagy terjedelemben változik, addig a közalapítványiaknál nem ritkán fordul elő, hogy egy-egy alkalmazott pár év leforgása alatt az országnak majdnem minden sarkában megfordul. Ilyen messze vidékekre való költözködéseknel még abban az esetben is, ha egyébként a költözködés költségei megtérülnek, a hátrány kézzelfogható, mert hiszen éppen úgy, mint a kincstári, a közalapítványi altiszt sem kap bútorainak rongálása czimén semminemű kárpótlást.

Vannak ezen kívül a közalapítványoknál erdőlegényi állások s a szükséghez mértten még segédőröket is alkalmaznak 150—200 frt évi javadalmazással.

A rendszeresített állások nyilvános pályázat útján lesznek betöltve a közoktatásügyi m. kir. ministeriumhoz intézett folyamodványok alapján, melyeknek szinte olyan kellékekkel kell felszerelve lenniök, mint a milyeneket a kincstári erdőhatóságok megkívánnak, illetve az erdőtörvény előír.

A közalapítványi erdőőrök belélete eddig nyugodt és csendes volt s abban semmiféle nevezetesebb mozgalmat nem lehetett

észrevenni, ujabban azonban a többi erdészeti altisztek mozgalmának az árja őket is kezdi magával ragadni s egyesek immár a közös ügy zászlója alá léptek és előkelő helyet vívtak ki maguknak a csatárok közt. Legutóbb a nagyköveresi erdőgondokság altisztjei mozdultak meg s az alakítandó országos segély és nyugdíj egyesület javára olyan sikerült táncmulatságot rendeztek, mely bármely más nagyobb és előkelőbb testületnek is dicsőségére vált volna.

Nyilvánvaló, hogy mint másutt mindenütt, úgy a közalapítványiaknál is ütött már az ébredés órája s midőn arra kerül majd a sor, hogy közös érdekek, a közös jólét kivívása végett harcra kellend szállni, remélhetjük, hogy ennek a derék testületnek tagjait a küzdőknek első soraiban fogjuk látni.

Ezzel pedig végire jutottunk volna az államkincstár vagy az ennek szoros kezelése alatt álló javak erdeinél alkalmazott altisztekre s ráterhetünk a közhatóságiakra.

3. Hatósági erdőőr.

Füzetkénk szűk tere nem engedi a tulságos nagy kiterjeszkedést s így eme fejezetünk czime alatt egy kalap alá fogjuk vonni a vármegyei, járási vagy kerületi, városi, községi és közbirtokossági erdészeti altiszteket, szóval mindazokat, kik nem egyes magán birtokosnak, hanem valamely közösségnek a szolgálatában állanak. Ezek nincsenek tulajdonképen egy ember önkényének és akaratának alávetve s így azt hinné az ember, hogy állásuk némi közeledést jelent a kincstáriakéhoz s helyzetük eléggé tűrhető, pedig hát az életben ennek éppen az ellenkezőjét látjuk.

Az ilyen hatósági, községi vagy közbirtokossági erdőőrök vagy a vármegye közigazgatási erdészeti bizottsága által kinevezve, vagy pedig egyes községek képviselő testületei, illetve a közbirtokosság tagjai által megválasztva lesznek. Az üresedésbe jövő állomásoknak nyilvános pályázat útján kellene betöltetniök s mégis az aránylag igen sok állomás mellett csak elvétve látunk egy—egy közhírré tett pályázatot s ha azután ennek alapján lesz is az állomás betöltve, alig van benne köszönet, sőt még ilyen alkalomnál is gyakran a legnagyobb visszaéléseket tapasztaljuk.

Ismerünk esetet, hol községi erdőknél megüresedett erdőőri állás nyilvános pályázat útján volt betöltendő, a pályázat ki is lett szabályszerűen írva s a lehető legszélesebb körben közzétéve,

minek meg is volt a maga eredménye, mert biztos tudomásunk szerint nem kevesebb, mint hat teljesen szakképzett egyén pályázott az állomás elnyerésére s így az arra hivatott három községnek módjában lett volna olyan egyént választani, ki az erdőtörvény minden követelményének megfelelt s mégis mi történt? A hat szakképzettnek mellőzésével a községek erre hivatott kiküldöttjei egy minden szakképzettséget nélkülöző, a hivatalos magyar nyelvet csak hirből ismerő, írni, olvasni alig tudó egyént, még pedig az egyik érdekelt községnek a bíróját választották meg közös erdőőrükké. Hiábavaló volt a választást vezető főszolgabírónak minden törvénymagyarázata, ellenvetése, a választók konokul ragaszkodtak választásukhoz s utóvégre is a vármegyei közigazgatási erdészeti bizottságnak kellett a választást megsemmisíteni.

Mondanunk sem kell, hogy az ilyen választásnál mik az eszközök és indító okok. A korteskedés már itt is fölütötte tanyáját s az etetés, itatás, különféle ígéreteknek tétele nagy szerepet játszik. A köznép rétegeiből kikerült választók szívesen választják a maguk rétegéhez tartozó embert, hiszen ez a falubeliek legnagyobb részével rokonságban, jó baráti viszonyban áll s így sokkal elnézőbb lesz egyes kihágásoknál; behunyja szemét ott, hol azt nyitva kellene tartania, sőt maga is szívesen kaparint meg valamelyest a közös prédává tett vagyonból.

Tegyük föl azonban, hogy a választásnál a törvénynek megfelelően szakember lett megválasztva és pedig teljesen idegen, kit a környéken senki sem ismer. Milyen sors vár erre állásának elfoglalása után? A lakosság nem barátjának, hanem természetes ellenségének tekinti s nincs az a furfang, melyet igénybe nem vesz, csak hogy neki kellemetlenséget, bosszúságot okozhasson s egész életét megkeserítse, ez ellen pedig sem a törvényben, sem a gyakorlatban védelem nincs.

A hivatásának élő, munkálkodni szerető, kötelelességtudó ember abban leli legnagyobb örömét, ha ebbeli tulajdonságait elüljárójával észrevétetheti s jól esik néha ha már nem is jutalomban részesülni, de legalább egy—egy dicsérő, buzdító szót hallani. Ebből a hatósági, kerületi s más elnevezésű hasonlatos erdőőröknek alig jut ki a részük, mert elüljáróik rendszerint nagy kerületek fölött rendelkezvén, az irodai munkahalmaz mellett csak ritkán

jutnak abba a helyzetbe, hogy alárendeltjeik odaadó munkálkodásának a gyümölcsét megtekinthessék, hogy dicsérő szavukkal, elismerésükkel azoknak a köznép előtt való tekintélyét emeljék. A járási vagy kerületi erdőtiszt ritkán jut abba a helyzetbe, hogy közvetlen szemlélője, megismerője legyen azoknak a nehézségeknek, melyeket a szegény erdőőrnek szolgálata teljesítésénél le kell küzdenie; nem tudja azt, hogy annak a közbirtokosnak részéről, kinek javát annyi önfeláldozással igyekszik előmozdítani, nem hogy elismerésében nem részesül, hanem ez a helyett, hogy sorsát türhetővé, megélhetését lehetővé tenni igyekeznék, inkább még szájából is kiragadná azt a falat barna kenyeret, melyet csak azért vetett eléje, mert muszáj, mert ezt az erdőtörvényt megköveteli.

Ennek ellenében a nép panasza az elüljárók előtt nagyon sokszor nyitott fülekre talál s ebből alkotnak maguknak véleményyt alantasaikról, miután pedig a panasz rendszerint sok, a végeredmény az, hogy az erdőőrt képzelik összeférhetlen, veszedő természetű embernek, ki ilyen tulajdonságai miatt nem képes magának biztosítani a nép szeretetét. Arra, hogy az erdőtiszt alantását életviszonyai, megélhetési módja felől kikérdezné, magát saját tapasztalata útján ezekről tájékozná, csak oly ritkán esik példa, mint a milyen ritka madár a fehér holló.

Ha az erdőőr panaszkodik, sorsával való elégedetlenségét nyíltan bevallja, akkor ráfognak, hogy szociálistikus eszméknek hódol s lázong a közrend ellen. Igaz ugyan, hogy megismerve a bajokat sem tehetnének sokat azok megszüntetésére, de meg nekik maguknak is elég bajuk, keserűségük van a saját állásukban s így alig marad arra idejük, hogy a saját mellett még másnak a bajával is törődjenek.

Minden országos törvénynek első és legfőbb intenciója a lakosság és az ország javának az előmozdítása s ez volt célja az erdőtörvénynek is, midőn elrendelte a kizsarolt, kipusztított erdők helyreállítását s ez áltál célul tűzte ki az erdőgazdaság fölvirágoztatását. Gondoskodott arról a törvény, hogy ez az óriás nagy munka szakavatott kezekre bizassék, meghatározta, hogy kik azok, kik erdőbirtokukat szakképzett emberekre kötelesek bizni, de megfelelkezett egyről gondoskodni, nevezetesen arról, hogy azután ezeknek a szakképzett embereknek a megélhetési módja is megadassék, szóval, nem intézkedett azoknak a határ-

vonalaknak a megszabásáról, melyek az erdészeti altiszti személyzet javadalmazásánál okvetlenül betartandók lennének.

Javulást vártunk ezen a téren a községi és más hasonló természetű erdőknek állami kezelésbe való átvételét szabályozó törvénytől, mely legközelebb életbe fog lépni, de hát az ember sorsa reményeiben csalatkozni. Az új törvény minden egyébről gondoskodott, csak erről az egyről feledkezett meg.

Egy felső magyarországi nagyközség (hajdan mezőváros) pályázati hirdetménye akadt a minap kezünkbe, melyet mint fölötté jellemzőt nem hagyhatunk csak úgy szó nélkül átsiklani, hanem ide iktatjuk azt egész terjedelmében, hadd legyen módjában azoknak, kik egyébként ránk fognák, hogy agyrémekkel foglalkozunk s pusztá feltűnési viszketegből hamis tanokat hirdetünk, meggyőződni arról, hogy az igazságnak szolgálatába szegődtünk s még talán szépitjük is a dolgot, nem főstve egészen olyan feketének az ördögöt mint a milyen az a valóságban,

A kérdéses pályázati hirdetmény — úgy, a mint az egy helyi érdekeket szolgáló vtdéki lapban megjelent — szórul — szóra a következő:

Pályázat erdőőri állomásra.

Bábaszék község erdejénél rendszeresített erdőőri állomás megüresedvén, annak betöltése végett pályázat hirdettetik.

Ezen állomással 100 forint évi javadalmazás van egybekötve. Pályázni óhajtok felhivatnak, hogy az 1879. évi XXXI t. c. 37. §-a értelmében felszerelt folyamodványaitak folyó évi március hó 30-ig az alulírott előjárósághoz nyujtsák be.

A választás március hó 30-án fog megtartatni.

Bábaszéken, 1899. március hó 9-én.

A községi előjáróság.

Valóban megérdemelte volna ez a pályázati hirdetés. hogy gyászkeretbe foglaltuk volna s ilyen alakban tétetnék el a nyilvános múzeumokba, intő példának az utódoknak,

Az állomással tehát 100 frt. évi javadalmazás van egybekötve és semmi egyéb, e mellett pedig a pályázók kötelesek kimutatni az erdőtörvény 37 §-ában megszabott kellékeket s még a végire azt is oda biggyeszti a tisztelt községi előjáróság, hogy választás ekkor meg ekkor fog megtartatni. Hát lehet az

ilyen állomásnál még választásról is szó és lehetséges az, hogy a törvényt szabta kellékekkel bírók többen is kapnának az alkalmon, hogy ennek az állásnak elnyerése fölött egymással versenyre keljenek? Hiszen ha akad béres, a ki kész az ilyen erdőőri állást elfoglalni, azt vagy mint beigazolt örültet a bolondok házába, vagy pedig mint nyilvánvalóan lopási gondolatokkal foglalkozót a fegyházba kellene zárni, mert hogy lopás nélkül 100 forintból megélni nem lehet, azt talán tegadni senki sem fogja. És a községekre még azt mondja rá a közvélemény, hogy azok erkölcsi testületek!

Hiszen készséggel elhiszszük mi azt, hogy Bábaszék községnek az erdőterülete olyan kicsiny, jövedelmezősége olyan csekély, hogy nagyobb erdőőri fizetést meg nem bír, de hát akkor miért nem egyesül valamely szomszéd erdőbirtokossal közös és tisztességes javadalmazásu erdőőr tartására?

Ez az erdőőri javadalmazás mindenesetre bent van a községi költségvetésben és számadásokban s ezeket a vármegye bírálja fölül és engedélyezi; vajjon ennek nincs beleszólása ebbe a hihetetlen fizetésbe? Vagy talán Bábaszéken annyira olcsó az élet, hogy ott ilyen fizetés mellett is meg lehet élni? Talán határa Kánaánéhoz hasonlít, hol a föld munka nélkül is eltartja buja termésével lakosságát? Személyesen van szerencsénk ismerni nem csak Bábaszéket magát, hanem egész környékét is és így a megczáfolástól való félelem nélkül kinyilatkoztathatjuk, hogy biz ott a határon több kő terem, mint buza s a megélhetés nem valami könnyű.

Vajjon Bábaszék erdejének állami kezelésbe való tá vételénél továbbra is megmarad ez az erdőőri javadalmazás? Kíváncsiak vagyunk rá.

Különben ne higgye azt senki, hogy ez az egy eset elkülönítetten s magára hagyatva áll hazánkban; lesz biz ott még elég ehez hasonlatos, csak nem jut köztudomásra, mert az ilyen javadalmazásu állásokat szeretik úgy titokban, lopva betölteni s óvakodnak a nyilvános pályázat kiírásától. Alig egy éve olvastuk egy felvidéki szabad királyi város pályázati hirdetményét melyben a városi erdőőr javadalmazása 200 frt készpénz és négy ürköbméter tűzifa járandóságban volt föltüntetve.

Közelebbi adatok hiányában nem akarunk mindjárt pálcázat

törni az ilyen városok vagy községek fölött, mert hiszen lehetséges, hogy a csekély készpénzfizetés mellett személyzetüket más úton, például a faanyagok eladásánál a vételárnak megfelelő százalékaival, vagy pedig a befolyt erdőkár térítmények bizonyos részével remunerálják s így azoknak megélhetését biztosítják, de ha ez így van, miért nem teszik ki a pályázatba?

Nem czélunk itt különben egyes községek vagy városok erdőőri fizetéseivel foglalkozni, hanem csak rámutattunk egy párra, a híres latin költővel mondván: „ab uno disce omnes!“, vagyis magyarul szólván, egy esetből tanul megismerni a többieket.

A hatósági és közbirtokossági erdőőrök fizetése tehát 100—400 forint közt ingadozik, természetes azonban, hogy sokkal több áll közel az alsó, mint a felső határhoz s még talán ez is hagyján volna, de azután milyen körülményes utak azok néha, melyeket addig meg kell tennie a szegény erdőőrnek, míg ehez is hozzájut!

Egy-egy kerületi erdőőr szerény javadalmazása nem ritkán 7—8 sőt több községi és közbirtokossági pénztár terhére van szétosztva s ezt azután megfelelő havi részletekben — hogy igazi nevén nevezzük a gyermekeket — úgy kell összekoldulnia az ugyanannyi pénztárnoktól, mert hát ösmerjük az ilyen kisebb községek pénztárait s azt hogy leggyakoribb ismertető jelük az üresség, ha pedig begyül valami kis pénz, arra rögtön ráteszi a kezét a fizetésére már talán szinte régóta vágyódó körjegyző, vagy pedig siet a pénztárnok holmi vármegyei és egyéb közterheket kiegyenlíteni, mert hiszen ezekért folyton szorongatják s az exekutort bajosabb elutasítani, mint a szegény erdőőrt.

Az ilyen szerencsétlen helyzetben levő erdőőrnek először is láttamoztatni kell a nyugtáit az illetékes körjegyzőkkel s azután nyakába venni a nem ritkán 40—50 kilométernyi területben szétszórt községeket, hol azután vagy a pénztárnokot nem találja otthon, mert ez sejtven jövetelét, jónak látja egy időre elveszteni magát, vagy pedig üres pénztárt talál s ha csak egy pár szép szó s egy kis áldomás által megpuhított pénztárnok vagy a saját, vagy pedig valahonnan kölcsön kért pénzből ki nem elégíti, nyakába akaszthatja újból a tarisznáját s mehet egy házzal odább, énekelve az egyszeri vak koldussal:

„Gyü sárga, gyü fakó, itt semmit sem adnak,
Mínthogy szép idő van, kendert nyüni vannak!“

Az még eddig senkinek sem jutott eszébe, hogy talán jó volna az ilyen erdőőri javadalmazásokat a községek által bizonyos központba, talán leginkább a szolgabírói hivatalokhoz beszállítani, hol az erdőőr erdőkártárgyalások czéljából amúgy is gyakori vendég lévén, szerény fizetését egy összesített nyugtára alkalmilag is fölvehetné. Ilyen eljárás mellett még a bélyegen is sokat takaríthatna meg, mert hol most 7—8 darab 14 filléres bélyegre van havonként szüksége, elegendő lenne egy.

Különös játéka is az a sorsnak, hogy a vármegyében leg-silányabbul javadalmazott kerületi erdőőrök némelyike nyugtáira több bélyeget kénytelen éven át fölragasztani, mint például a járási szolgabíró.

Az ilyen csekély fizetések mellett azután még gyakran kétféle háztartást is kell a szegény erdőőrnek tartania, mert míg családja otthon éli úgy a hogy világát, neki majdnem az egész éven át kiterjedt védkerületét kell bejárnia s alig térhet egy hétben egyszer vissza szerény házi tűzhelyéhez, talán nem is annyira azért, hogy családját meglássa, mint inkább hogy tisztát vegyen magára. Ilyen hosszas kimaradásoknál az ember nem élhet pusztán az otthonról magával hozott száraz kenyéren és szalonnán, hanem a gyomor hébe-korba, kivált a fáradságos szolgálat mellett s legfőkép a zord téli időben némi meleg ételt is megkíván, mit pedig szinte nem osztogatnak ingyen, hanem biz azt jó borsosan kell megfizetni.

Ezeket a silány fizetéseket sok helyütt azzal igyekeznek helyreütni, hogy az erdőőrnek az erdőkárok után befolyandó összegek bizonyos csekély hányadát adják. Így papíron olvasva elég szépen füst ez, de mi, kik a dolgot a gyakorlati életből, s tapasztalásból ismerjük, igen jól tudjuk, hogy ez csak porhintés a világ szemébe s nem egyéb, mint mézes madzagnak a szájon való áthúzása, mert hiszen fát lopni vagyonos ember ritkán megy, ebben a bűnben leginkább a szegény emberek leledzenek s így bár el is ítéli őket a törvény, nem fizetik a kiszabott bírságot, hanem az egyszerűen elzárásra lévén átváltoztatva, a bűnös leüli az egy-két napot, mit a törvény reá szabott.

Volt alkalmunk még a régi világban valahol egy tilalmi táblán a következőket olvashatni:

„A fáknak rongálása 10 forint pénzbüntetés vagy 25 botbüntetése mellett tilos. A földadó ennek felét kapja.“

Nyivánvaló, hogy a földadónak vagy a 10 frt. vagy a pedig 25 bot kellett kapnia. Szinte kedve kerekednék az embernek ebből a tréfás ötletből kifolyólag azt ajánlani, hogy az erdőőrt a megítélt elzárásoknak is bizonyos hányadában részesítsék, legalább addig, míg ezt a fizetés emlését élvezné, meg lenne mentve szolgáltatának fáradoalmaitól s kissé megpihenne.

„Dificile est satyram non scribere!“ Valóban nehéz nem gúnyolódni az embernek az ilyen viszonyok fölött.

Természetbeni lakást alig, lakpénzt pedig csak elvétele kap a hatósági, kerületi, községi vagy közbirtokossági erdőőr s így azt is csekély javadalmazásából kénytelen fizetni s néha annak valóban tekintélyes részét erre áldozni, sőt mi több, még tűzifa járandósága sincs és így nem ritkán abba a valóban nevetséges helyzetbe jut, hogy az őrzésére bizott erdőkből lopott fát kénytelen a piacon drága pénzen megvásárolni s a magában jót nevető fatolvajjal alkudozni.

Mit szóljunk már most azokról a nehézségekről, melyek annak a szegény erdőörnek nyakába szakadnak, ki hivatva van a meglevő erdő hasznát és a fölujtandónak költségeit a közös birtokosok között aránylagosan és igazságosan fölosztani, ott, hol a haszonból mindenki mentül többet, a terhekből pedig mentül kevesebbet akar magára vállalni? Itt bizony ember legyen a talpán az, a ki minden igényt általános megelégedésre kielégíteni tudjon!

Az erdősítési vagy egyéb munkálatokat sok helyütt a közbirtokosságok nem készpénzköltséggel, hanem természetbeni munka szolgálmánnyal kívánják végeztetni s itt a szegény erdőőr hivatása kiszámítani a birtok arányához viszonylagosan az egyesek által teljesítendő közmunka mennyiségét. Már magában véve ez is mennyi vesződséggel és még több pörlekedéssel és veszeke-déssel jár, hát még milyen a munkája az ilyen kirendelt kényszer munkásoknak s milyen nehéz földadat azokat pórázon tartani és tőlük hűséges, lelkiismeretes munkát követelni! Ismerünk eseteket, hol az ilyen munkások az általuk kiültetendő csemeték nagy részét a földbe ásva eltüntették vagy föltüzeltek, csak hogy munkájukkal hamarabb készen lenni láttassanak s ki akadályozhatja meg az ilyen visszaélést? Hiszen ha száz szeme lenne a szegény erdőörnek, még az is kevés lenne az ilyen szántsándékos,

valódi barbarismusnak nevezhető károsítás megakadályozására. Ha azután ilyen lelketlenség következtében az erdősítések nem, vagy csak kevéssé sikerülnek, miután bünbakot mindenütt kell találni, jaj akkor a szegény erdőőr fejének, meg mossák azt könyörtelenül s még jó szerencse, ha csak ezzel menekülhet s szigorubb megtorlás nem éri.

Bizon keserű és valóban az orczának verejtékével szerzett kenyér az erdőőrre, de hát utóvégre be lehetne még azzal is érni, mert utóvégre nem lehetünk mindnyájan tyúkon és kalácson hizlalva s az már a világ sora, hogy több legyen a szegény, mint a gazdag s mindenbe bele lehet apránként törődni, mert hiszen azt tartják, hogy még az akasztást is meg lehet okkal — móddal szokni. A hatósági erdőőr is könnyebben beletörődne a sorsába, csak bár öreg napjaira, vagy elhalálózása esetén özvegye és gyermekeinek ha nem is jóléte, de legalább tengődése biztosítva van, de hát az erdészeti személyzet eme részének erre nézve semminemű biztosítéka nincs, hanem teljében a saját erejére van utalva s arra, hogy abból, a miből napról-napra sem képes tisztességesen megélni, igyekezzék megtakarítani annyit, a mennyivel jövőjét biztosíthatja.

A magas ministerium által kiadott szabályrendelet pontosan szabályozza a fegyelmi eljárást, mely a közhatóságokra nézve kötelező s melynek betartása mellett az erdőőr nincs többé önkénynek s egyetlen gyarló ember ítéletének kitéve. A szabályrendelet immár két év óta érvényben van s mégis birtokunkba jutott egy szabad királyi város polgármesterének fegyelmi ügyben hozott két rendbeli határozata, melynek egyikével a város néhány erdőőrt tapasztalt — s talán be is bizonyult — visszaélések miatt állásából elmozdítja, a másikával pedig az első ellen közben vetett felebbezést azzal az indokolással utasítja vissza, hogy az erdőőrök a városi statutumok szerint a cselédek sorába lévén sorozva, ezek fölött minden föllebbvitel kizárásával a város feje szabadon rendelkezik s őket e szerint bármikor saját belátása és kénye — kedve szerint szolgálatukból elbocsáthatja. Az erdőőrnek tehát még nyilvános hatóságnál sincs meg az önkény ellen való biztosítása.

Itt önként fölmerül előttünk az a kérdés, hogy ha már a kérdéses városnak meg is volt az a botrányos szolgálati pragmati-

kája, mely az erdőőr személyzetet a cselédek közé sorolta, vajjon az említett ministeri rendelet nem szüntette meg ennek a hatályát s nem lett volna köteles a város ezzel a rendelettel homlokegyenest ellenkező szabályzatát megfelelően módosítani?

Ennek az áldatlan helyzetnek megjavítására van különben hivatva az immár életbe lépett az a törvény, mely a községi és egyes közbirtokossági erdőknek állami kezelésbe való átvételét rendeli s melyből kifolyólag az illető erdőbirtokosok kötelesek alkalmazottaiknak nem csak a javadalmazását szabályozni, hanem a szolgálati és fegyelmi pragmatikát is megállapítani, mely intézkedés hivatva lesz a személyzet szolgálatát állandósítani; idővel be fog talán náluk is következni a nyugdíjjogosultság, hasonlatos az állami alkalmazottakéhoz, addig azonban, míg ez bekövetkeznék, bizon csak a saját gyöngye erejükre vannak utalva.

4. Magán uradalmak erdőőre.

Erdeink túlnyomóan nagy része magán személyek birtokában van; vannak egyes uradalmaink, melyek erdőbirtoka bátran vetekezik egy-egy kisebb német fejedelemséggel terület dolgában. Ezeknél az erdőknél sok ezer és ezer erdőőr van alkalmazásban, számukat azonban még csak megközelítőleg sem lehet meghatározni, mert arra nézve semmiféle biztos adataink nincsenek.

A magán uradalmak között számos olyan van, melyben az erdőőrnek sokkalta jobb a sorsa, mint akár a kincstári, akár pedig a hatósági erdőőré, mert ott a javadalmazás is jobb, a nyugdíj is nagyobb és a mi szinte nem megvetendő dolog, sokkal nagyobb tekintélynek örvend és megbecsülésben részesül.

Sajnos, hogy az ilyeneket számban igen túlhaladják az olyan uradalmak, a melyeknél az erdőőröknek nem csak hogy a jövője, de még csak a jelene sincs biztosítva.

A magán uradalmaknál az erdőőr gazdája vagy ennek megbízottja kénye-kedvének van kitéve s ezek bármely pillanatban megfoszthaják kenyerétől a nélkül, hogy ezért bárkinek is felelősséggel tartoznának.

A fizetések legnagyobb részben annyira csekélyek, hogy még a legszerűebb igényeket sem elégítik ki s ha esetleg vannak jobban javadalmazott állomások, ezeket a kedvencek, inasok, parádés kocsisok s más hasonlók nyerik el és senkinek sem jut eszébe megkérdezni, hogy vajjon van-e elegendő képzettségük

arra, hogy hivatásuknak megfelelhessenek. Az ilyeneknek szokása azután pöffeszkedni, az igazi szakértelemmel bíró kartársukat lenézni, tudakosságukkal az ő munkásságát hátráltatni s árulkodásukkal életét megkeseríteni.

Az uradalmak a náluk üresedésben levő állomásokat csak a legritkább esetben töltik be nyilvános pályázat útján s arra nézve, hogy kit alkalmaznak, így történhetik azután, hogy az erdészeti szakban kiképzettek közül nem ritkán kocsisok, a kocsisokból pedig, erdőőrök, alerdészek, sőt erdészek lesznek.

A nyugdíjazásnak — mint már előbb is említettük — csak gyéren, egyes mintagazdaságoknál jutunk nyomára, a legtöbb helyen pedig szolgálatképtelenség vagy hosszabb betegeskedés esetén az erdőőr családostul, elhalálozása esetén pedig annak családja kezébe veheti a koldusbotot, nyakába akaszthatja a koldustarisznyát s mehet a nagy világba, keresni idegen emberek könyörületességét, mert hiszen kevés akad olyan, ki már kész vagyou birtokában adná magát az erdőőri pályára, melyben jólétet nem, hanem csak fáradalmakat és veszedelmeket talál s még kevesebb az olyan, ki bár hosszú szolgálati idő alatt is a tisztességes megélhetés mellett még valamit megtakarítani is tudna.

* * *

Ime ezekben legalább nagy vonásokban leirtuk volna az erdészeti altiszti személyzet életének sorát és szolgálati viszonyait s midőn azoknak árnyoldalait kiemeltük, még mindig nem mutatuk meg a teljes valóságot és sokat fojtottunk vissza magunkban a méltó elkeseredésből.

Mint azt már füzetkénk elején is megjegyeztük, annak megírásánál nem az az eszme vezérelt, hogy a fönnálló társadalmi rendet akár alapjában, akár pedig részeiben megtámadjuk, hanem csak rá akartunk mutatni a kóros állapotra, mely gyógyításra szorul, hogy azok, a kik erre hivatva vannak, világosan és félreismerhetetlenül lássák meg a tátongó s gyógyulásra váró és vágyó sebeket s így megismerván a betegséget, módjuk legyen annak gyógyításáról gondoskodni. Az erre való kedv úgy látszik nem hiányzik, mert az alatt, míg füzetkénk sajtó alatt volt, a gyógyítás legalább részben már megkezdődött s a kezdeményezés dicsósége éppen úgy, mint az erdőgazdaság rendezésénél, ismét csak a magas kormányt illeti meg.

A községi és egyes közbirtokossági erdőknek állami kezelésbe történt átvételével nagy fordulat áll be az ezeknél alkalmazásban álló altisztek szolgálati és javadalmazási viszonyaiban, mert hiszen az illető birtokosok immár kötelezve vannak a javadalmazást, fegyelmi és szolgálati viszonyokat illetőleg szabályrendeleteket alkotni és azokat felülvizsgálás és jóváhagyás céljából a földmivelésügyi m. kir. ministeriumhoz előterjeszteni, mely bizonyára gondoskodni fog majd arról, hogy azok az altiszti személyzet igényeinek legalább részben megfeleljenek s ha annak helyzete nem is lesz mindjárt teljesen irigylésre méltó, az alap mégis le lesz téve s remélhető, hogy legalább idővel azon jólétük épülete fog fölépülni.

A községi és közbirtokossági erdőknek állami kezelésbe történt átvétele még más irányban is nagyon üdvös, mert ez által jövőben ezeknél az erdőknél ki lesznek zárva a minden szakképzettséget nélkülöző és így oda nem is tartozó alkalmazottak s a képzett és az erdészeti szakmában teljesen jártas egyének nem lesznek kénytelenek állás hiányában tudásukat más pályákon érvényesíteni, hanem megkapják méltó helyüket ott, hova őket szívük vágya vonzotta. Legnagyobb nyereség lesz ez azonban magára az erdőgazdaságra, mert ha valahol, úgy a községeknél és a közbirtokosságoknál folyt eddig a legnagyobb rabló gazdálkodás, természetesen itt is kivéve az egyes tiszteletreméltó kivételeket. Az ilyen testületek ugyanis sok helyütt csak a jelennek élve igyekeztek erdeik kincsét lehetőleg kizsákmányolni, nem sokat törődve azzal, hogy a jövő nemzedéknek maradjon majd még valami. Ennek a szerencsétlen gazdálkodásnak most majd a szigorú állami felügyelet gátat fog vetni, másrészt pedig gondoskodni fog az erdősítések helyes végbevitelével a jövő nemzedék javáról is.

Az államkincstári erdészeti altisztek helyzetében is nagy fordulat fog beállani, mert értesülésünk szerint már az 1900-ik év elejével náluk is alkalmazásba jön az 1893 évi IV-ik törvény-cikk, mely az altisztek javadalmazását az eddigi módszertől eltérőleg egészen új alapokra fekteti s így míg egyrészt készpénzfizetésük tetemesen megjavul, addig másrészt talán meg fogják szüntetni a különféle rangfokozatok sokaságát. Új alapokra lesznek fektetve a hivatkozott törvény alapján az utazási költségek is, a

menyiben az eddigi szinte nevetségesnek mondható csekély élelmezési díjak helyébe rendes és tisztességes napidíjak fognak lépni,

Mindezekről azonban még időelőtti lenne írni, mert hiszen maga a tervezet még ismeretlen előttünk, most egyelőre elégedjünk meg azzal, hogy a javulás útján vagyunk s hogy az már a legközelebbi időben be fog állani.

Sajnos, hogy a magán uradalmi erdészeti altiszti személyzet csak nagy vonásaiban ismeretes előttünk s így arról bővebben meg nem emlékezhettünk, pedig ha valahol, úgy itt lett volna talán legjobban indokolt a panasz, valamint hogy azzal sem kecsegtethetjük magunkat, hogy a javulás ezeknél is be fog állani, mert hiszen személyzetének javadalmazása kérdésében minden egyes uradalom teljesen független és bármely külső befolyástól ment s az, a mit tenni akar vagy tesz, mindig az ő saját akaratának a kifolyása.

Az embernek, legalább az életrevalónak azonban nem szabad sorsát teljesen csak másokra bízni, hanem annak intézésébe magának is be kell folyni, mert hiszen azért van észszel, gondolkozási tehetséggel megáldva, hogy önmagán segíteni tudjon s így nyilvánvaló, hogy az erdészeti altiszti személyzetnek sem szabad mindent csak másoktól várni, hanem neki magának is fáradoznia kell azon, hogy helyzete javuljon, kiváltképp pedig a saját és családja jövője a lehetőséghez képest biztosíttassék. Ennek szükségére már évekkel ez előtt rámutatott ezeknek a szerény soroknak írója s tudva azt, hogy olyan szétszórt testületnél, mint a milyen az erdészeti altiszti személyzeté, az első és fő szükség az egyesülés, igyekezett egy összetartó kapcsolatot létesíteni, mely hivatva legyen a szétagolt és szétforgácsolt erőket egyesíteni, az egymástól távol eső egyedeket együvé hozni. Ennek az eszmének volt kifolyása az „Erdőőr“, majd később az „Erdészeti Ujság“ című szak és társadalmi lapok megalapítása, melyek közül az utóbbi, mint az előbbinek folytatása ma is küzd az erdészeti altiszti személyzet érdekeiért s küzdeni is fog mindaddig, míg azok, kiknek jóvoltáért fejt ki minden munkásságát, megfelelő támogatásban részesítik.

A kitartó fáradozást siker koronázta, mert ha még a kitűzött cél nem is lett teljes egészében elérve, az eredmény már eddig

is az, hogy több száz lelkes férfiú fölkarolta az egysülés fenséges eszméjét s készen nyilatkozott fölvenni a harcot a sors csapásaival.

Ezekben a lapokban volt fölvetve az eszméje egy „Országos erdészeti és vadászati altiszti nyugdíj és segélyegyesület“ megalakításának, mely egyesület hivatva lenne egyrészt a nagy testület erkölcsi súlyát növelni, neki az emberi társadalomban az őt méltán megillető helyet biztosítani, másrészt pedig tagjait anyagilag is tehetségéhez mértén segíteni, kivált pedig az ő és családtagjaik jövőjét legalább részben biztosítani.

Évek kellettek ahhoz, míg az eszme annyira megérett, hogy kiviteléhez lehessen fogni, azonban az igazi lelkesedés, a buzgó kitartás nem ismer akadályokat s ha ilyeneket talál, legyőzi azokat. Az eszme immár közeledik a megvalósuláshoz, az idő, melyben az ige testet fog magára öltetni, közeledik.

Az 1899-ik év pünkösdi ünnepének első napja örökké emlékezetes marad az erdészeti altiszti személyzet történetében, mert ezen a napon gyülekezett föl az ország szívébe, hazánk székesfővárosába 89 lelkes férfiú abból a célból, hogy az „Országos erdészeti és vadászati altiszti személyzet nyugdíj és segélyegyesülete“ alapját megvesse.

A gyűlés eredménye a következő alapszabályok kidolgozása volt:

Az „Országos Erdészeti- és Vadászati-Altiszti Nyugdíj- és Segély-Egyesület“.

Alapszabályai.

1. § Az egyesület czime:

Az egyesület az „Országos Erdészeti és Vadászati Altiszti Nyugdíj és Segély Egyesület“ nevet viseli.

2. § Az egyesület pecsétje:

Viseli az 1 §-ban meghatározott elnevezést köriratban egy cserlevél és fegyverből álló jelvény körül.

3. § Az egyesület székhelye

Az egyesület székhelye Budapest székesfőváros.

4. § Az egyesület ügyviteli nyelve.

Az egyesület ügyviteli nyelve a hivatalos magyar nyelv s ezen vezettetnek jegyzőkönyvei, összes kezelési könyvei, száma-

dásai, költségvetései, mindennemű kiadványai s levelezései; a közgyűlések tárgyalási nyelve szintén a magyar, olyan tagok azonban, kik ezt a nyelvet nem bírják, saját anyanyelvükön is felszólalhatnak s ebben az esetben fejszólalásaik tolmácsolva lesznek.

Ha a szükség úgy hozná magával, gondoskodni fog az egyesület, hogy alapszabályai, közgyűlési meghívói s egyéb fontos kiadványai más hazai nyelven is kiadassanak. Ez az intézkedés kivált abban az esetben válnék szükségessé, ha a horvát — szlavón-országi bajtársak lépnének nagyobb tömegben az egyesületbe.

5. § Az egyesület célja.

Az egyesület míg egyrészt hivatva van a felsőges koronás királyunk és hazánk alkotmánya iránt való hűséget és ragaszkodást tagjai közt fejleszteni, másrészt összekötő kapcsolatot képez az országban szétszórta élő erdészeti és vadászati altisztek közt s ezeket és működésüket minden kitelhető módon erkölcsileg támogatja, érdekeiket minden irányban megóvjá.

Az erkölcsi mellett még anyagilag is támogatja tagjait s ezen a téren legnagyobb súlyt fektet arra, hogy azokat szolgálattéptelenségük, családjukat pedig a családfenntartó elhalálozásával rendes és lehetőleg olyan nyugdíjban részesítse, mely elegendő azoknak a nyomortól való megmentésére: ezenkívül gondoskodik az egyesület a tartós és költséges gyógykezeléssel járó betegségek, valamint elemi és más csapások esetén tagjainak a viszonyokhoz és a saját anyagi erejéhez mért segélyezéséről s kivált halálozások alkalmával temetkezési járulékok nyújtása által a tagok és hitveseik tiszteséges eltakarításának lehetővé tételéről.

6. § Az egyesület tagjai.

Az egyesület tagjai négy részre oszlnak, nevezetesen:

- a) tiszteletbeliek;
- b) alapítók;
- c) rendesek;
- d) pártoló tagok.

7. § Tiszteletbeli tagok

Tiszteletbeli tagok azok, kiket a közgyűlés a hazai erdészet és vadászat terén, kiváltképp pedig az ezeket szolgáló altisztek érdekeinek előmozdításában szerzett érdemeikért ilyenekül megválaszt.

8 § Alapító tagok.

Alapító tag az, ki az egyesület alaptőkéjének gyarapításához egyszer s mindenkorra 200 koronával járul.

9. § Rendes tagok.

Az egyesületnek rendes tagjai lehetnek a hazánkban és kapcsolt részeiben az erdészetnél alkalmazott összes erdőőrök (ide számítva azon egyéneket is, kik altiszti minősítésük mellett egyes uradalmaknál erdészi és alerdészi czímet viselnek) s az ezekkel ugyanegy czélt szolgáló egyéb erdészeti alkalmazottak, mint famesterek, faraktárőrök, munka és műfelügyelők, fűrész-mesterek, az állandóság jellegével alkalmazott erdőlegények és erdőszolgák, vadász-mesterek és vadászok, szóval mindazok, kik az erdészet vagy vadászat terén alkalmazva vannak, legyenek ők akár az államkincstár, akár pedig vármegyék, városok, községek hitbizományok, közbirtokosságok s bármi egyéb néven nevezhető más társulatok vagy magánuradalmak szolgálatában, mindaddig, míg a tagság megszűnését maga után vonó s alább részletezett valamely körülmény őket abból ki nem zárja.

A tagsági díj minden egyes tagra nézve havi 1 (egy) korona és 50 (ötven) fillérben állapittatik meg, köteles ezen kívül az özvegyek és árvák külön segélyalapja gyarapítására minden év első napján 2 (kettő) koronát befizetni s így az összes évi járulék 20 (husz) koronát tesz.

Ezen felül köteles minden egyes tag az egyesületbe való belépéskor egyszer s mindenkorra 2 (kettő) korona beiratkozási díjat fizetni.

Az egyesület működésének megkezdésétől számított 1 (egy) éven át a fentebb elősoroltak korküloömség nélkül léphetnek be tagokul, az egy év leteltével azonban csak 40 éves életkorig lesznek ilyenekül felvehetők,

10. § Pártoló tagok.

Pártoló tagja az egyesületnek mindenki lehet, ki vagyonának gyarapításához évenként 4 (négy) koronával hozzájárul.

11. § A tagok felvétele.

A rendes tagokul belépni kívánók az elnökségnél igazolni tartoznak szolgálatadójuk egyszerű aláírásával és használni szokott pecsétjével szolgálatukat, bejelentvén ekkor egyuttal életkorukat és nős vagy nőtlen voltukat, valamint gyermekeik számát, itt

még megjegyeztetvén, hogy csak törvényes gyermekek vehetők figyelembe s valamely taggal netán vadházasságban vagy közös háztartásban élő nő, valamint az ilyen viszonyból származó gyermekek — ha csak a tagok elhunytá előtt házasság és törvényesítés útján erre való jogukat meg nem nyerték, figyelembe véve nem lesznek. A gyermektelen tag által törvényesen örökbefogadott gyermek vagy gyermekek ugyanolyan elbánásban részesülnek, mint a tagok törvényes gyermekei.

12. § A tagság kezdete.

A tagság azokra nézve, kik az egyesület megalakulása alkalmával ilyenekül jelentkeznek, az alakulás napjával. a később belépőkre nézve pedig a jelentkezést követő hónap első napjával kezdődik, utóbbiaknál azonban megengedhető, hogy az elmaradott díjak utánpótlásával a belépés évének kezdetétől számíttassák tagsági idejüket.

13. § A tagság tartama és megszűnése

A belépés bejelentésének ténye a belépőt egy évi tagságra kötelezi s ha az év leteltét megelőzőleg egy hónappal kilépési szándékát be nem jelentené, újabb egy évre tagnak tekintendő.

A tagság megszűnik, ha a tag

a) meghal,

b) önként kilép;

c) ki lesz zárva;

Az önkéntes kilépés mindenkor az elnökséghez benyújtott írásbeli bejelentés alapján történhetik meg.

Ugy a kilépő, mint a kizárt tagok az egyesülettel szemben elvesztik minden jogukat és sem a már befizetett tagsági díjak visszatérítésére, sem pedig bármi más kárpótlásra vagy segélyezésre igényt nem tarthatnak.

Ha valamely tag szolgálatát — kivéve a megbecstelenítő cselekedetből kifolyó bármely más oknál fogva — elhagyni kénytelenítették, az egyesületnek továbbra is tagja marad mindaddig, míg tagsági díjait rendesen fizeti s az a. b. c. alatti valamely körülmény tagsági jogainak elvesztését maga után nem vonja.

Az egyesületbe belépett olyan tagok, kik időközben huzamosab időre katonai szolgálatuk teljesítésére behivatnak, még abban az esetben is az egyesület tagjainak tekintendők, ha katonáskodásuk ideje alatt tagsági díjaikat nem fizetik, köte-

lesek azonban az ilyen módon hátralékban maradt díjakat a szolgálati idő kétszeresének ideje alatt újabb erdészeti vagy vadászati alkalmaztatásuktól számítva megfelelő havi vagy évnegyedes részletekben utólagosan az egyesület pénztárába pótlólag befizetni.

14. § Az egyesület jövedelme.

Az egyesület jövedelmét képezik:

- a) a felvételi és tagsági díjak;
- b) az alapító és pártoló tagok járulékai;
- c) az egyesület tőkéjének kamatai;
- d) az esetleges adományok, mulatságok jövedelmei, valamint a szolgálatadók részéről erre a célra szánt rendbirságok;
- e) az özvegyek és árvák segélyalapjára befizetett díjak.

15. § Tartalékalap.

Az egyesület köteles tartalékalapot gyűjteni mindaddig, míg az a 20000 (húszezer) koronát el nem éri s ennek létesítésére szolgálnak a kizárólag temetkezési segélyezésre és a folyó kezelési költségekre fordított kiadások leütésével fenmaradó összes bevételek, míg csak a meghatározott összeg be nem gyűl.

Az egyesület egyik fő feladatát képezendi azonban ezután is tartalékalapjának növelése s míg azt egyrészt a kerületi betegsegélyező pénztárakra nézve meghatározott s az 1891 évi XIV. t.-cz. 15-ik §-ának végrehajtásaképen a kereskedelemügyi és pénzügyminiszter urak által egyetértőleg kiadott utasításhoz (lásd Magyarországi Rendeleték tára 1891 évfolyam 1834 és következő lapjait) mértén elhelyezi és kezeli, annak folytatólagos gyarapításáról oly módon gondoskodik, hogy az évi számadások zárlatánál mutatkozó pénztári fölösleg 50 %-át hozzá csatolja s ezt fennállásának egész idején át folytatja, a nélkül, hogy ennek növekedésével a tagsági díjak csökkennének.

A tartaléktőkének ilyennemű gyarapítása idővel lehetővé fogja tenni özvegyek menhelyének árvaházaknak, iskolai alapítványoknak létesítését.

Az egyesület pénztárába befolyó összes jövedelem valamely teljes biztosítékot nyújtó hazai pénzintézetnél vagy pedig az állam által biztosított értékpapírokba lesz gyümölcsözőleg elhelyezendő, utóbbi esetben azonban az értékpapírok is biztos helyen letéteményezendők s a kézi pénztárban csak annyi pénzkészlet tart-

ható, a mennyi a csekélyebb folyó kiadások s mindenesetre egy temetkezési segély fedezésére elegendő.

16. § A tagok kötelességei.

Minden egyes tagnak első sorban kell hogy hivatásszerű feladatát képezze az egyesület jólétének s minden érdekeinek teljes erejéből való előmozdítása.

Ezen kívül kötelesek a rendes tagok tagsági díjaikat az egyesület pénztárába pontosan befizetni.

17. § A tagok jogai.

A tiszteletbeli, alapító és pártoló tagok az egyesület közgyűlésein részt vehetnek, azokon indítványokat is tehetnek, szavazási joggal azonban nem bírnak.

A rendes tagok a közgyűléseken akár személyesen, akár pedig megbízottjaik közvetítésével az egyesület igazgatásába befolynak, választják tisztségviselőiket, indítványokat tesznek s azok sorsa fölött határozataikkal, illetve szavazataikkal döntenek, ezen felül igényt tarthatnak az egyesület által nyújtható minden úgy erkölcsi mint az alább részletezett anyagi támogatásra.

A rendes tagok a mellett, hogy választói joggal bírnak, egyuttal az egyesület bármely tisztségére meg is választhatók.

A tagok a közgyűléseken való képviseltetésükkel csakis más rendes tagot bizhatnak meg, ilyen megbízott azonban saját személyében 30 szavazatnál többet nem egyesíthet.

18. § A tagok segélyezése.

Az egyesület rendes tagjait és azok családjait az erkölcsi támogatáson kívül anyagilag is segélyezi; az anyagi segélyezés háromféle; nevezetesen:

- a) időleges segélyezés hosszas és költséges betegeskedéseknél, elemi csapások vagy egyéb balesetek által okozott károsodásoknál, ha ezek olyan fokuak, hogy segélyezés nélkül a tagnak anyagi romlását előidézni alkalmasak; itt a segélyezés mérve nem csak a kár nagyságától, de egyuttal az egyesület anyagi helyzetétől is függővé van téve, rendkívüli eseteket kivéve azonban a 100 koronát nem haladhatja meg;
- b) temetkezési segély, melyre minden egyes rendes tagnak tagsága hetedik havától kezdve, tehát akkor, midőn már hat havi tagsági díját lefizette, igénye van. A temetkezési segély az igényjogosult tagnak elhalálozásánál 200, hitvesének

elhalálózásánál pedig 100 korona, mely segélyek a hátra-maradt örökösöknek a haláleset megtörténtének igazolása után haladéktalanul kifizetendők.

- c) állandó nyugdij, melyben az egyesület nem csak rendes tagjait, de azoknak özvegyiségre jutott hitestársaikat is részesíti, utóbiákat azonban csakis özvegységük tartamára.

Az állandó nyugdij csak a beálló szolgálatképtelenség esetén igényelhető s az a rendes tag, ki az egyesület irányában kötelezettségeinek mindenben megfelelt, a következő nyugdíjra tarthat igényt:

5 évi rendes tagság eltelte után 200 korona, minden további tagsági év után pedig a nyugdij a 200 korona alapidj 10 (tíz) százalékával emelkedik, míg a 30 évi szolgálat után a 700 (hétszáz) koronát eléri.

Öt évnél rövidebb tagsági idő alatt szolgálat képtelenné lett rendes tagok nyugdíjra nem, hanem csak 200 korona végkielégítésre tarthatnak igényt.

Az özvegyek az itt kitüntetett nyugdíjak illetve végkielégítés felét igényelhetik, míg az árvák — tekintet nélkül azok számára — évi 60 korona gyermeknevelési járulékban lesznek részesítve 14-ik életévük betöltéseig. Az özvegyek nyugdíja, valamint az árvák nevelési járuléka idővel, a mikor ezt az egyesület vagyoni viszonyai engedni fogják, emelendő lesz.

Az özvegyekre nézve megjegyeztetik, hogy férjüknek egy évi tagság után való elhalálózásával már nyugdíjképesek és ebben az esetben évi 100 (egyszáz) korona nyugdíjat igényelhetnek s az árvák is a fentebb kifüntetett nevelési járulékban részesülnek.

Az apátlan, anyátlan árvák az egyesület gyermekeinek tekintetnek s ennek lesz feladata vagy valamely — idővel esetleg saját — árvaházban való elhelyezésük által, vagy más módon neveltetésükről 14 éves korukig gondoskodni.

A nyugdíjazottak továbbra is az egyesület rendes tagjai maradnak s így a megszabott tagsági díjakat is fizetni kötelesek, ez által azonban abban az előnyben részesülnek, hogy minden további tagsági év után a nyugdíjuk is megfelelően emelkedik.

A nyugdij a szolgálatból való kilépést, illetve az özvegyeknél a férj elhalálózását követő hó elsejétől lesz folyóvá téve s az

életben létet, illetőleg az özvegyi állapotot is igazoló bélyeges nyugtakra havonként előlegesen kifizetve.

A folyósított nyugdíjból a tagsági díjakat kivéve egyéb levonásnak helye nincs.

19. § A tagok kizárása.

Azok a rendes tagok, kik tagsági díjaikat egy év lefolyta alatt ismétetelt felhívásra sem fizették be, továbbá azok, kik az emberi tisztességgel össze nem egyeztethető olyan cselekményt követnek el, mely méltatlanokká teszi őket arra, hogy a tisztesség és becsület ösvényein járó s mocsoktalan jellemű bajtársaik közt megtüressenek, az egyesület kebeléből kizárandók.

20. § Az egyesület szervezete és igazgatása.

Az egyesület szervezete és igazgatása kétféle, ugymint belső és külső.

A belső alatt értve van a központi igazgatás, míg a külsőt a vármegyék vagy kerületekként alakítandó fiókok képezik.

A központi igazgatóság élén áll az egyesület elnöke, kit akadályoztatása esetén az elnöki teendők végzésében a másodelnök helyettesít.

A vidéki fiókok ügyeit a központtal és a tagokkal szemben a saját kebelükben megválasztandó alelnökök intézik.

Ezekon kívül az egyesület ügyeinek vezetésében a következő tisztviselők osztoznak:

- a) jegyző,
- b) pénztárnok,
- c) ügyész, ki egyuttal az egyesületnek jogi tanácsadója és képviselője.

A választmány, mely első sorban van hivatva az egyesület beléletét igazgatni, 12 rendes és 6 póttagból áll s a közgyűlés az elnököt, másodelnököt, jegyzőt, pénztárnokot és ügyészt, valamint a választmányt is közfelkiáltással vagy titkos szavazás mellett elért szótöbbséggel három évre választja.

A választmány $\frac{3}{4}$ ed része a választás sorrendjében évenként kilép, a kilépők azonban újból megválaszthatók. Az egyesület működésének első és második évében a kilépők sorshuzás utján lesznek megállapítva.

A pénztári ellenőri teendők végzésével egyelőre az egyesület jegyzője lesz megbízva mindaddig, míg a felhalmozódott teendők

szükségessé, az anyagi viszonyok pedig lehetővé teszik egy rendes pénztári ellenőrnek az alkalmazását.

Az egyesület tisztviselőinek a közgyűlés által évről-évre megállapítandó tiszteletdíj, idővel esetleg rendes fizetés jár, míg a külső választmányi tagok utazási költségben részesülnek, melynek nagyságát szinte a közgyűlés állapítja meg.

21. § Az elnök

Az elnök képviseli az egyesületet hatóságok és más személyekkel szemben, minélfogva minden az egyesület és tagjai érdekében szerkesztett bárminemű okiratot, mely által az egyesület akár kérelmez, akár jogot nyer, vagy szerezni óhajt, vagy köteleességet vállal, szóval az egyesület hivatalos iratait és kiadványait a titkárral együttesen írja alá. Összehívja a közgyűlést és a választmányt, és azok ülésein elnököl. Szükség esetén rendkívüli közgyűlést hívhat össze. Meghatározza a közgyűlés napját és tárgyait. Megnyitja, vezeti és berekeszti a tanácskozásokat. Rendszerint nem szavaz, de a szavazatok egyenlősége esetén szavazatával dönt.

A közgyűlés és választmány határozatainak foganatosításáról gondoskodik és utalványozza a temetkezési járulékokat és ebbeli eljárásáról a választmánynak jelentést tesz.

Sürgős esetekben a saját felelősségére és a választmányi ülésnek utólagos előterjesztése mellett esetenként 100 (egyszáz) korona rendkívüli kiadásokat utalványozhat. Az egyesület összes tisztviselőit és közgeit ellenőri, esetleg őket állásukból elmozdítja és az elmozdítottak helyét a legközelebbi közgyűlésig ideiglenesen betöltheti. Az elnöknek a tisztviselő elmozdítására vonatkozó határozata azonban csak akkor lesz végérvényes, ha a választmány azt jóváhagyja. Bármely tisztviselő akadályoztatása esetén a választmány tagjai közül ideiglenesen helyetteseket rendelhet ki. Az egyesület pénztárát és egyéb vagyonát bármikor megvizsgálhatja és negyedévenként köteles is megvizsgálni, vagy a választmány két tagja által váratlanul megvizsáltatni.

Általában az elnök a titkárral együtt az egyesület érdekei felett őrködik.

22. § Másodelnök.

A teendői végzésében gátolt elnököt mindenekben helyettesíti s a helyettesítés tartama alatti teendői ugyanazok, melyek

az elnöknél az előző §-ban felsorolvák, az ebből kifolyó ténykedéseikért azonban az egyesülettel szemben személyes felelősséggel tartozik.

23. § A pénztáros.

A pénztáros átveszi és nyugtázza a befolyt pénzeket és minden pénzértékeket s azokat elkönyveli. Félévenként az elnökkel együttesen a pénztárkészletről kimutatást készít, melyet a választmánynak bemutat. Év végével a pénztárnapló szerint részletes kimutatást készít s összeállítja az évi zárószámadást. A pénztárnok az általa vezetett pénztári naplók helyes vezetéseért és a pénztár hűséges kezeléseért szavatol. Az elnök, illetve a választmány által utalványozott összegeket kifizeti.

Köteles a pénztáros az elnök, esetleg másodelnök és választmány két tagjának a pénztári naplóból látható egyesületi vagyont felmutatni s a befolyt összegeket 100 koronán felül gyümölcsözőleg elhelyezni. A takarékpénztári könyvek vagy más egyéb értékpapírok az elnök és ellenőr jelenletében megfelelő zár alá helyezendők.

Kötelessége a pénztárosnak minden az egyesület részére befolyt adományokról az elnökségnek jelentést tenni.

24. § A jegyző.

Végzi az egyesület összes írásbeli teendőit: jegyzőkönyvvezetője a választmányi és közgyűléseknek s az ezeken felvett jegyzőkönyveket az elnökkel együttesen írja alá; ezen felül gyakorolja a pénztár felett való ellenőrködést (addig mig rendszeres ellenőri állás lesz szervezve). Közreműködik a költségvetések és zárószámadások összeállításánál s az elnök vagy helyetese által kiadott bárminémű iratokat és okmányokat, valamint pénztári utalványokat ellenjegyzí.

25. § A z ügyész.

Az ügyész az egyesületnek jogi tanácsadója és képviselője a bíróságoknál harmadik személyekkel szemben.

26. § A választmány.

Hatásköre: a pénztárnak és egyéb ügyitelnek időközönként való megvizsgálása, új tagok felvételének felülvizsgálása és jóváhagyása, az évi költségvetés összeállítása, záró számadások

s mindkettőnek a közgyűlés elé való terjesztése, ezen kívül a rendkívüli segélyek megállapítása és utalványozása, valamint javaslattétel a végkielégítés és évi járadékok megállapítására.

A választmány bejelenti a közgyűlésnek az új tagok felvételét s javaslatot tesz a kívánalmaknak meg nem felelő tagok kirekesztésére nézve.

27. § A közgyűlés.

Minden évben a pünkösdi ünnepek első napján közgyűlés tartandó, melyre az összes tagok a tárgysorozatot is magában foglaló meghívóval 14 nappal előbb meghivandók. A közgyűlés határozat képességéhez a rendes tagok összességének 5 %-ka kell hogy együtt legyen. Abban az esetben, ha a szabályszerűen összehívott közgyűlés részvétlenség folytán határozatképtelen lenne, 14 napi határidővel újabb közgyűlés hívandó egybe, mely azután tekintet nélkül a megjelent tagok számára a tárgyalásra kitűzött ügyekben jogérvényesen dönt.

A közgyűlésen megjelentek jogosultságukat tagsági igazolványokkal az elnökségnél a közgyűlés megnyitása előtt igazolni tartoznak; ugyanekkor bemutatandók a magukat képviseltetni öhajtó tagok meghatalmazásai is.

Az egyesület ügyeinek végérvényes elintézésére a közgyűlés van hivatva s így minden az egyesület életébe vágó fontosabb mozzanat itt nyer elintézt.

A közgyűlés választja a választmányi tagokat és az egyesület tisztviselőit, örökös az alapszabályok pontos betartása felett, azokat esetleg módosítja, természetesen a magas kormány jóváhagyásának fentartásával.

Az első közgyűlés Budapesten tartandó meg, a következők helyére nézve azonban mindig az előző közgyűlés határoz.

A közgyűlés felülvizsgálja a választmány által eléje terjesztett számadásokat s megadja a felmentvényt.

A szabályoknak meg nem felelő tagok kizárása jogérvényesen a közgyűlés által történik, mely egyuttal hivatva van tiszteletbeli tagok választására is.

Az évi költségvetés, végkielégítések és évi járadékok végleges megállapítása a közgyűlés hatáskörébe tartozik, valamint hivatása a választmány és tisztviselők tevékenységéről s az egyesület-beléletről szóló évi jelentés felülbírlása.

Rendkívül fontos ügyek felmerülésénél az elnök a választmány előzetes jóváhagyása mellett rendkívüli közgyűlést hív össze.

28. § Hatósági felügyelet.

1. Az egyesület vagyonát és belügyeit az elnökség a választmányal függetlenül kezeli, de felügyeleti jogya van a közigazgatási helyi hatóságnak és a magyar kir. belügyministeriumnak.

2. Az esetben, ha az alapszabályokban meghatározott célzt és hatáskört az elnökség, választmány avagy a közgyűlés meg nem tartja és ha e működése által akár az egyesületi tagok vagyoni érdeke, akár az állam biztonsága veszélyeztetve lenne, jogában áll a felügyeletre jogosított hatóságnak az egyesület működését felfüggeszteni és a megejtett vizsgálat eredményéhez képest az egyesületet vagy végkép feloszlalni, vagy esetleg az alapszabályok szigorú betartására különbeni feloszlátás terhe alatt szorítani.

29. § Az egyesület megalakulása és feloszlása.

1. Az egyesület megalakul, ha az alakuló közgyűlés a megalakulást kimondja.

2. Ha a választmány az egyesület fennállását a tagok számának feltűnő kevesbedése vagy más fontos körülmény folytán veszélyeztetve látná, rendkívüli közgyűlést hív össze és ezt ennek bejelenti.

A feloszlátás esetén a meglevő vagyon első sorban a fennálló tartozások fedezésére, illetve a segélyigények kielégítésére fordítandó. A fenmaradó tőke az országos erdészeti egyesületnek lesz rendelkezésére bocsátva oly célból, hogy az az erdészeti altisztek gyermekeinek iskoláztatási segélyére gyümölcsöztessék.

A közgyűlésnek a feloszlátás, illetve a fenmaradt tőke hovaforítása iránti határozata foganatosítás előtt jóváhagyás végett a magyar kir. belügyministeriumhoz felterjesztendő.

Ime, ezek lennének az alapszabályai annak az egyesületnek melynek hivatása leendő az erdészeti és vadászati altiszti személyzet súlyos helyzetén, kivált pedig az ő és családja jövőjének biztosításán némileg segíteni.

Az alapszabályok szövegéből nyilvánvaló, hogy az alakítandó egyesület legnagyobb súlyt szándékozik helyezni az özvegyek és árvák gyámolítására és ez helyes is, mert hiszen ha valakinek, úgy ezeknek van legnagyobb szükségük támogatásra akkor, midőn kenyérkeresőjüket, fenntartójukat elvesztették.

A mi magát a leendő egyesület működését illeti, legyen szabad erre nézve is könyvecskénk szűk kereteihez mértten nyilat-

kozni, kiváltképp pedig a kitüzött föladatak megoldásának lehetőségét egy pár számadattal megvilágítani, hogy így a kételkedők kétségeit eloszlassuk, az ingadozókat pedig megszilárdítsuk és a nemes ügynek megnyerjük.

Az országos segély és nyugdij egyesület a kölcsönösség elvére lesz alapítandó vagyis annak minden egyes tagja kölcsönösen biztosítja egymást arra uézve, hogy bajában, inségében uem lesz elhagyatva, hanem abban a tehetséghez képest gyámolítva s így mindenek fölött arra van szükség, hogy részére minél több tag toboroztassék, mert a szorosan összetartó tömegben rejlik az igazi erő.

Hazánkban — ide számítva Horvát — Szlavón országot is — hozzávetőleges számítással mintegy 30000 erdészeti és vadászati altiszt van, szétszórva az ország minden vidékén, tehát oly tömeg, mely szoros kapocs által egymáshoz füzve mindenesetre számot tevő tényező. Ebből a nagy tömegből jövőjére nézve nyugdijjal alig van ellátva 10 százalék, míg a többi 90 százalék ennek hijával szűkölködik. Ne higye azonban senki sem azt, hogy azok, kik szolgálatukból kifolyólag nyugdíjban részesülnek, teljesen gondmentesek és saját vagy családjuk jövője azzal a nyugdíjjal, a melyet kapnak, teljesen biztosítva van és már több rájuk sem férne, mert hiszen köztudomásu, hogy ezek a nyugdíjak bizony nagyon csekélyre vannak szabva. Miután pedig nyilvánvalóan oktan az, ki nem keresi inkább a jobbat, mint a jót, biztosra vehetjük, hogy az ilyen nyugdíjképes altisztek is sietni fognak segély- és nyugdij együletünk kebelébe, hogy maguknak és családjajknak némi jólétet biztosítsanak s nem vélünk csalódní akkor, ha az ilyenek számát az egésznek egy harmadára tehát mintegy ezerre tesszük.

A többieknel, kik szolgálatuk utján semmiféle nyugdíjra nem számíthatnak, föltételeznünk kellene, hogy kivétel nélkül mindnyájan a legnagyobb örömmel fogják megragadni a kínálkozó alkalmat, melynek segítségével jövőjüket biztosíthatják és mint egy ember valamennyien sietni fognak az egyesületbe való belépéssel, de nem táplálunk vérmes reményeket, mert ismerjük az emberek gyöngeségeit és jól tudjuk azt, hogy számosan vannak olyanok, kik azt várják, hogy még a menyországba is hajuknál fogva huzzák s ebből a sajnos tapasztalásból kiindulva ezeknek is csak egy harmadára számítunk, a mi mintegy 9000 tagot tenne ki. Ilyen módon számíthatnánk egyelőre mintegy 10000 tagra.

Tizezer tagot és évi 10 frt. tagsági díjat véve már most alapul, az ezek után befolyó évi jövedelem — eltekintve az alapító tagok alapítványainak kamatjövedelmétől, a pártoló tagok járulékaitól és még egyéb különféle bevételektől — kerek száz-ezer forintot tenne ki, miután pedig az egyesület az első öt év alatt csak egyes temetkezési járulékok, özvegyi nyugdíjak, gyermeknevelési járulékok s esetleg rendkívüli segélyek kivételével egyéb nyugdíjat még nem fizet, ezekre pedig a befolyó kamatok is minden valószínűség szerint elegendők leendnek, az öt év múlva rendelkezésre álló alap megütné a fél millió forintot, vagyis egy millió koronát, tehát olyan tőkével kezdené meg áldásdús működését, hogy ehhez fogható példát hiába keresnénk a hasonló egyesületek életében.

Azt sem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy nyilvánvalóan az olyan erdőbirtokosok sem tagadnák meg az egyesülettől a támogatást, kik ez idő szerint alkalmazottjaiknak semmiféle nyugdíjat nem biztosítanak, mert hiszen az egyesület működése által nagy terhet emelne le vállaikról.

Hasonlókép bizton számíthatunk egyes nagyobb vállalkozók és szállítók támogatására is, a mint hogy például a Blum és társa egyenruha szállító cég már akkor, midőn még csak első szavak estek az egyesület megalakításáról, ígéretet tett, hogy annak azonnal alapító tagjává lesz és azt később is támogatni fogja. A jó példa ragadós és így ez is bizonyára számos követőre fog találni, nem csékély hasznára és megizmosodására az egyesületnek. —

Számitanunk kell a pártoló tagok nagy tömegére is, mert meg vagyunk győződve arról, hogy az erdőszet barátai tömegesen fognak sietni azok fölsegélyezésére, kik ennek a gyönyörű és közhasznú gazdasági ágazatnak szentelik egész életüket és annak felvirágoztatásán buzgólkodnak.

Végül nem szabad figyelmen kívül hagynunk azt, mit talán elsősorban kellett volna emlitenünk: a magas kormányt, mely minden közhasznú intézmény iránt élénken érdeklődik s attól támogatását megvonni nem szokta s ha egyesületünk életrevalóságát, annak áldásdús működését megismeri, bizonyára nem zárkózik el attól, hogy úgy erkölcsi, mint anyagi hathatós támogatásban részesítse.

Ennyi sokoldalu biztosíték mellett lehetetlen az országos erdőszeti és vadászati altiszti nyugdíj és segély egyesületnek fel nem virágoznia, föltéve természetesen, hogy első sorban azok

fogják fölkarolni, kik erre legjobban hivatvák s kiknek érdekében alakul: az erdészeti és vadászati altisztek.

Milyen szép lenne, ha idővel külön özvegyi menedékhelyeket, saját külön árvaházakat állíthatnánk az erdészeti és vadászati altiszi személyzet özvegyei és árvái számára! Mennyi könnyet lehetne letörölnünk a most még vigasztalan arcokról!

Föl tehát tette mindnyájan! Ne vonja magát vissza egy sem közülünk a munkálkodás és buzgolkodás teréről, hanem Isten segedelmét kérve igyekezzék mindenki a kartársak körében új és új hiveket toborozni kitűzött lobogónk alá, melyre arany betűkkel jegyezzük föl az „Összetartás“ eszméjét. Küzdelmünkben nem szabad visszariadnunk a ne hézségektől, hanem ezek növekvésével a mi buzgóságunknak és erőnknek is gyarapodnia kell mindaddig, míg utóvégre is győzelmesen tartjuk meg a csatatért!

Szerény, de a legjobb igyekezettel és indulattal megírt munkánknak immár végére értünk. Elősoroltuk itt azokat a bajokat, melyekben az erdészeti és vadászati altiszi személyzet sinylík s rámutattunk azokra a módokra, melyek alkalmazásával ezeket a bajokat ha nem is teljesen elenyésztetni, de legalább részben enyhíteni lehetne. Azt hisszük, hogy szavunk nem lesz elhangzó szó a pusztában, hanem meghallják azt azok is, kiknek kezeiben van a segítség módja. Vajha meghallgatnák az igaz és méltányos panasz szavát s igyekeznének azt mielőbb elhallgattatni!

Befejezésül csak annyit jegyzünk még meg, hogy a tervbe vett cím és lakjegyzéket az időközben előfordult számos változás miatt nem vehettük be füzetkénkbe, hanem módot fogunk keresni a jövőben ennek az eszménknak a magvalósítására is oly formán, hogy a kérdéses jegyzéket vagy az általunk kiadandó családi naptárban, vagy mint az Erdészeti Ujság mellékletét fogjuk közrebocsátani. —

Most pedig köszönetet mondvá mindazoknak, kik szerény munkánk kiadását akár erkölcsileg, akár anyagilag előmozdítani szívesek voltak, hálát adunk egyuttal a jó Istennek azért a mérhetlen kegyelméért, hogy megengedte nekünk az igaz és jó ügyet szolgálni s ehhez megadta a testi és szellemi erőt.

Isten legyen mindnyájunkkal!

